

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Організація та методика контролю доходів суб'єкта господарювання»

Студентки 2 курсу, групи 4м
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансовий контроль»

Гуменюк Валентини Андріївни

Науковий керівник:

канд. екон. наук

Нежива Марія Олександрівна

Гарант освітньої програми:

д-р. екон. наук, професор

Симоненко Валентин Костянтинович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	8
1.1. Доходи суб'єктів господарської діяльності як об'єкт контролю.....	8
1.2. Загальні положення контролю доходів суб'єкта господарювання.....	18
1.3. Аналіз та контроль доходів в системі управління фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання.....	24
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	42
2.1. Загальна характеристика діяльності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський».....	42
2.2. Організаційно-інформаційна модель контролю доходів суб'єкта господарювання.....	59
2.3. Особливості облікового відображення операцій з доходами суб'єкта господарювання.....	67
Висновки до розділу 2.....	73
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	74
3.1. Етапи проведення контролю доходів суб'єкта господарювання.....	74
3.2. Методика контролю доходів суб'єкта господарювання.....	81
3.3. Шляхи удосконалення організації та методики контролю доходів суб'єкта господарювання в умовах використання інформаційних технологій.....	92
Висновок до розділу 3.....	100

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107
ДОДАТКИ.....	115

ВСТУП

Оснoву економічного розвитку суб'єкта господарювання в сучасних ринкових умовах господарювання становить дохід, що являє собою грошовий вираз основної частини грошових надходжень, які створюються суб'єкта господарюваннями різних форм власності. Як економічна категорія він характеризує фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання.

Дослідження контролю і управління доходу від операційної діяльності у суб'єкта господарювання є досить важливим, оскільки саме операційний дохід, як основна складова загального прибутку є основним джерелом фінансування розвитку суб'єкта господарювання, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування. Дохід від операційної діяльності є показником, який відображається у фінансовому результаті діяльності суб'єкта господарювання, забезпечує фінансування розширеного виробництва та його ефективність, обсяг та кількість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості, а також з ним пов'язане вирішення важливих соціальних, економічних, політичних, етичних проблем суспільства на мікро-й макрорівні.

Процес формування доходу перебуває під впливом об'єктивних процесів, що відбуваються у суспільстві, у сфері виробництва й розподілу суспільного продукту, національного доходу.

Слід відзначити і той факт, що дохід займає одне з центральних місць у загальній системі вартісних інструментів управління економікою, оскільки всі вони прямо або опосередковано пов'язані з прибутком. Це стосується і ціни, кредиту, собівартості та інших економічних важелів.

В умовах сучасного економічного розвитку роль доходів в господарському процесі безперервно зростає. Дохід – це основний чинник, який впливає на можливість забезпечення фінансування багатьох програм суб'єкта господарювання, пов'язаних із розширенням потужностей.

Індекс обсягу роздрібної торгівлі в Україні в січні-вересні 2017 року порівняно з аналогічним періодом минулого року становив 105,5 %, а у вересні 2017 року проти вересня 2016 – 106,9 %. Про це свідчать дані Державної служби статистики України. Прямо пропорційно до росту індекса обсягу роздрібної торгівлі збільшується і дохід від реалізації продукції.

Дохід виступає не тільки основним джерелом розвитку господарської діяльності суб'єкта господарювання, але і стимулом його діяльності. Він забезпечує інтереси держави, власників, персоналу суб'єкта господарювання і є головною рушійною силою ринкової економіки.

Контроль та аналіз доходу суб'єкта господарювання дозволяє виявити велику кількість тенденцій розвитку, покликаний вказати керівництву суб'єкта господарювання шляхи подальшого успішного розвитку, вказує на помилки в господарській діяльності, а також виявити резерви зростання прибутку, що, в кінцевому рахунку, дозволяє суб'єкту господарювання більш успішно здійснювати свою діяльність.

Актуальність даної роботи полягає у тому, що відсутність одностайної думки та єдиного погляду на проблеми контролю доходів суб'єкта господарювання, обумовлює необхідність поглибленого вивчення зарубіжного та вітчизняного теоретичного матеріалу, а також пошук напрямів удосконалення контролю доходів суб'єкта господарювання.

Проведений теоретичний аналіз наукових уявлень та висвітлення питань методології та організації контролю доходів суб'єкта господарювання показав, що вагомий внесок у зазначений напрям дослідження зробили такі вчені як: В.Г. Савицька, М.С. Білик, Є.В. Мних, А.Г. Загородній, Й.М. Петрович, І.О. Будіщева, І.Г. Устінова, С.З. Мошенський, К.О. Назарова, О.В. Олійник, Т.О. Прима, М.Я. Коробов, Б.М. Литвин, М.В. Стельмах, С.Ф. Покропивний,

А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Ф.Ф. Бутинець, О.В. Лишиленко, Р.Л. Хомяк, Т.В. Гладких Ф.Ф.Бутинець, Я.В. Соколов, К. Ватерстон, В.М. Саприкін, Р.Я. Вейцман, Г.С. Суков. Е. Бріттон. Дослідники розглядають сутність і різні види доходу, в кожного з них можна знайти вид, який не розглядається іншими, тому дана проблема залишається актуальною і потребує подальших досліджень.

Мета роботи – обґрунтування теоретичних і методологічних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації і методики контролю доходів суб'єкта господарювання в сучасних умовах, впровадження міжнародного досвіду та широкого застосування інформаційних технологій.

Для досягнення даної мети поставлені наступні *завдання*:

- ознайомитися з науково-теоретичними засадами контролю доходів суб'єктів господарювання;
- розглянути доходи суб'єктів господарської діяльності як об'єкт контролю;
- визначити загальні положення контролю доходів суб'єкта господарювання;
- розглянути аналіз та контроль доходів в системі контролю діяльності суб'єкта господарювання;
- ознайомитися із загальною характеристикою діяльності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський»;
- проаналізувати організаційно-інформаційну модель контролю доходів суб'єкта господарювання;
- розглянути особливості облікового відображення операцій з доходами суб'єкта господарювання;
- визначити етапи проведення контролю доходів суб'єкта господарювання;
- дослідити методику контролю доходів суб'єкта господарювання;

- запропонувати шляхи удосконалення організації та методики контролю доходів суб'єкта господарювання в умовах використання інформаційних технологій.

Інформаційною базою наукового дослідження слугують закони України та нормативні документи з питань бухгалтерського обліку та контролю доходів суб'єкта господарювання, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з цих питань, періодичні видання з питань економіки, бухгалтерського обліку й контролю. Також була використана фінансова звітність та документи первинного, аналітичного і синтетичного обліку. Перелік опрацьованої літератури наводиться в списку використаних джерел.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних питань, пов'язаних з контролем доходів суб'єкта господарювання.

Об'єктом дослідження є процес контролю доходів ПТВП «Торговий дім «Чернігівський».

Методи дослідження. При дослідженні теоретико-методичної бази складали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, що ґрунтуються на діалектичному підході до розгляду економічних процесів. Для вирішення поставлених задач використовувалися: методи аналізу і синтезу – для дослідження економічної сутності доходів суб'єкта господарювання; системного підходу – для визначення методологічних засад формування системи управління суб'єкта господарювання; економіко-логічні методи: методи загального аналізу (розрахунок абсолютних величин, графічний метод, метод порівняння, метод групування, метод деталізації), табличний метод, метод індукції і дедукції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення контролю доходів суб'єкта господарювання з використанням інформаційних технологій. На основі одержаних наукових результатів у випускній кваліфікаційній роботі:

удосконалено:

- теоретико-методичні засади контролю доходів суб'єкта господарювання на основі розробки імперативів контролю доходів суб'єкта господарювання, що дає змогу оцінити ефективність фінансової діяльності відповідно до потреб власників суб'єкта господарювання;

набули подальшого розвитку:

- організаційно-методичні підходи контролю, які, на відміну від існуючих, ідентифікують елементи та взаємозв'язки, визначає мінімально необхідний набір вхідних даних для проведення перевірки, а також умови забезпечення коректності результативних показників, що дозволить конкретизувати, систематизувати та узагальнити мету, завдання, етапи проведення контролю доходів суб'єкта господарювання, структурні елементи, їх взаємозв'язок, інструментарій, а також алгоритм формування висновків за результатами контролю доходів суб'єкта господарювання.

Практична значимість дослідження полягає у розробці рекомендацій з удосконалення організації та методики контролю доходів суб'єкта господарювання. Пропозиції та рекомендації впроваджено у практичну діяльність ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» (довідка №13 від 14.11.2018).

Публікації. Результати дослідження опубліковано в збірнику наукових статей «Контроль та аудит» на тему «Сукупний дохід суб'єкта господарювання та його відображення у фінансовій звітності» (2018).

Для зручності використання матеріалів, що містяться в даній роботі, виділено основні положення та визначення. З метою поглиблення засвоєння відповідної теми використані таблиці, рисунки, формули.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Доходи суб'єктів господарської діяльності як об'єкт контролю

Економічну сутність поняття доходу досліджують уже багато років у взаємозв'язку з такими термінами, як «економічна діяльність» та «прибуток» у працях К. Маркса, А. Сміта, Дж. Мілля, Л. Вальраса, Дж. Хікса, В. Парето, Ф. Найта та інших. Наукові надбання цих учених (теорія убиваючої дохідності, теорія відносних часток факторів виробництва в доході, теорія граничних доходів) увійшли в «золотий фонд» постулатів економічної теорії.

Вчені багатьох країн світу, незалежно від періоду їх діяльності, висвітлювали категорію доходу в найрізноманітніших її аспектах. На сучасному етапі досліджень категорії «Дохід» акцент робиться на поглиблення теоретичних і методичних аспектів формування, розподілу та використання доходу на рівні окремих суб'єктів господарювання. Поняття «дохід суб'єкта господарювання» висвітлюється в наукових публікаціях багатьох сучасних дослідників, зокрема: І.О. Бланка, Н.М. Бондаря, Ф.Ф. Бутинця, Є.В. Мниха, Л.Г. Медвідь, В.О. Озерана, В.І. Блонської, В.П. Грузінова, Л.Г. Мельника, В.П. Ніколаєва, Т.Г. Камінської, Н.М. Шмигала, Ю.В. Борисейко та інших. У своїй науковій праці Борисейко Ю.В. [20] визначила, вивчивши динаміку розвитку основних питань доходу як ключової категорії економіки, що кількість праць з часом збільшується, а отже і актуальність даних проблем не спадає. Список авторів та проблеми, які вони розглядали наведений у Додатку А.

У динамічному аналізі публікацій простежується синхронність. Якщо розглянути рис. 1.1, то видно, що з 1947 року по 1997 рік питання доходу майже не розглядалися про це свідчать наявність по 1 – 2 публікації в рік. Починаючи з 1997 року, кількість публікацій починає поступово зростати, що зумовлено розвитком ринкових відносин, розвитком систем стратегічного вимірювання бізнесу та появою в компаніях першочергової мети – збільшення вартості компанії [55].

Рис. 1.1. Динаміка праць науково-методичних видань з питань категорії «Дохід»

Джерело: побудовано автором

Дохід є надзвичайно поширеним, часто застосовуваним та водночас надзвичайно багатозначним поняттям, що вживається у різноманітних значеннях (табл. 1.1). Найпоширенішим серед сучасних економістів стало визначення поняття «дохід суб'єкта господарювання» як суми виручки від реалізації продукції і майна, а також від здійснення позареалізаційних операцій. Але дохід суб'єкта господарювання містить такі притаманні йому елементи, як отримана орендна плата (під час надання основних засобів в оренду), роялті (отримані підприємством платежі за використання його інноваційного або програмного продукту, торгової марки), дивіденди та відсотки зі сформованого суб'єктом господарювання портфеля фінансових інвестицій у цінні папери сторонніх організацій, тому очевидно, що поняття «дохід суб'єкта господарювання» потрібно розглядати ширше, ніж «виручка від продажу продукції (робіт, послуг)» [54].

В Україні основним нормативно – правовим актом, за яким класифікують дохід є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [63]. Він затверджений Міністерством фінансів України від 29.11.1999 року № 290 та визначає принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на Україні. Українські стандарти не суперечать міжнародним

стандартам і, по суті, є їх окремим випадком, пристосованим під національні особливості ведення бізнесу на Україні [14].

Таблиця 1.1

Тлумачення економічної сутності категорії «Дохід» у сучасній науковій літературі

Бутинець Ф.Ф.[16, с. 524]	Як економічна категорія дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманий від продажу продукції, товарів, робіт, послуг
Вознюк Г., Загороднюк А. [25, с. 363]	Дохід – це різниця між виторгом з реалізації продукції, робіт та послуг і вартістю матеріальних витрат на виробництво та збут цієї продукції. До матеріальних витрат у визначенні доходу зараховують вартість використаних у процесі виробництва матеріалів, виробів, конструкцій, палива та енергії, а також амортизаційних відрахувань, кошти на соціальне страхування та ін. виплати. Доходи суб'єкта господарювання відрізняються від прибутку на суму заробітної плати працівників: дохід дорівнює сумі прибутку і заробітної плати працівників; Також, дохід розглядають як грошові або матеріальні цінності, отримані від виробничої, комерційної, посередницької та іншої діяльності (виторг)
Грузінов В.П.[22, с. 340]	Дохід суб'єкта господарювання складається з виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), основних засобів (зайвих) й іншого майна суб'єкта господарювання, а також з доходів від позареалізаційних операцій
Продіус Ю.І. [67, с. 254 – 255]	Дохід – це виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) за вирахуванням матеріальних витрат. Він є грошовою формою чистої продукції суб'єкта господарювання, тобто охоплює оплату праці та прибуток
Сідун В.А., Пономарьов Ю.В. [72, с. 382]	Дохід суб'єкта господарювання – це виторг з реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збирання
Блонська В.І.[11]	Дохід суб'єкта господарювання – це надходження, одержані внаслідок його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигод, отриманих внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику
Шмиголь Н.М.[86]	Дохід суб'єкта господарювання – це збільшення економічних вигід внаслідок надходження активів і погашення зобов'язань, що приводить до зростання капіталу організації, за винятком внесків учасників (власників майна), та отримане внаслідок використання в господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів та конкурентних переваг в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику.
Біла О.Г.[10, с. 72]	Грошові надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – це загальний дохід від основної діяльності суб'єкта господарювання, його внесок у валовий внутрішній продукт країни

Закінчення табл. 1.1

Камінська Т.Г.[34]	Доходами організації визнаються збільшення економічних вигод протягом звітного періоду внаслідок надходження активів і / або підвищення їх вартості, або зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення капіталу організації, за винятком внесків власників
--------------------	---

Джерело: побудовано автором на основі [16, 25, 22, 67, 72, 22, 36, 34]

Виходячи з вищенаведеного, дохід – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, внаслідок чого збільшується власний капітал підприємства (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків власників).

У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [63] зазначено, що доходом є збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу, за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників суб'єкта господарювання, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена. Деякі надходження не визнаються доходами від інших осіб, такі як:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів.
- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо.
- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг).
- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг).
- сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором.
- надходження, що належать іншим особам.
- надходження від первинного розміщення цінних паперів.
- сума балансової вартості валюти.

Дохід не визнається, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливу вартість [63]. На нашу думку, найбільш узагальнюючим, прийнятним з погляду використання у термінології визначенням поняття доходу можна вважати визначення, що навів Н.М. Шмиголь [86]: «Дохід суб'єкта господарювання – це збільшення економічних вигід внаслідок надходження активів або погашення зобов'язань, що приводить до зростання капіталу організації, за винятком внесків учасників (власників майна), та отримане внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів та конкурентних переваг в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику». Таке трактування сутності доходу повною мірою відповідає чинному законодавству та враховує значення в розвитку діяльності суб'єкта господарювання, тому що дохід суб'єкта господарювання становить економічний результат його господарської діяльності за певний період часу, що ідентифікується з метою визначення чистого прибутку (збитку) за цей же період, формування доходу характеризує процес отримання суб'єктом господарювання конкретних економічних вигод, спрямованих на збільшення власного капіталу, рівень доходу суб'єкт господарювання формується з урахуванням конкретного рівня конкурентних переваг, що базуються на його інноваційній активності.

Глибоке вивчення доходів, максимізація їх розміру вимагає їх системної класифікації за окремими складовими:

I. Залежно від виду діяльності, яка дозволила отримати доходи, виділяють:

- 1) доходи від торгової діяльності, тобто від продажу товарів, операцій з перемірювання тканини, надання платних додаткових торговельних послуг;
- 2) доходи від виробничої діяльності, до складу яких належать:
 - виручка від реалізації всіх видів товарної продукції, напівфабрикатів, відходів (при наявності власного виробництва). Дохід від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності всіх наведених нижче умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив).
- суб'єкт господарювання не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами).
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена.
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод суб'єкта господарювання, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Визначений дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коригується на величину пов'язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами суб'єкта господарювання згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість"[87]. Доходом визнається сума зобов'язання, яке не підлягає погашенню.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

- виручка від послуг промислового характеру (ремонтно – будівельних, транспортних), що виконані та реалізовані стороннім споживачам.

3) доходи від посередницької діяльності, отримані у вигляді:

- суми комісійних винагород;
- додаткової виручки від реалізації продукції, робіт, послуг, якщо суб'єкт господарювання є посередником і бере участь у розрахунках при виконанні домовленості;

- доходів від робіт (послуг), які виконані тимчасовими творчими колективами для інших суб'єктів господарювання.
- 4) доходи від інвестиційно – кредитної діяльності, до складу яких входять:
- доходи, отримані від пайової участі в спільних суб'єктах господарювання;
 - доходи, отримані від надання майна в оренду (лізинг);
 - дивіденди, отримані за акціями, облігаціями та іншими цінними паперами, що придбані суб'єктом господарювання;
 - відсотки від надання комерційного кредиту;
 - доходи від депозитних вкладів суб'єкта господарювання.
- 5) доходи від продажу майнових та інтелектуальних прав (власності) суб'єкта господарювання, отримані при реалізації:
- майна суб'єкта господарювання;
 - матеріальних обігових коштів;
 - нематеріальних активів (патентів, фірмових знаків, торгової марки, програмних продуктів);
- 6) інші види доходів:
- доходи від курсової різниці валютних коштів та цінних паперів, які належать суб'єкту господарювання;
 - суми економічних санкцій та відшкодувань збитків, отриманих суб'єктом господарювання;
 - доходи від об'єктів соціально – побутової сфери суб'єкта господарювання: плата за утримання дітей у дитячих дошкільних закладах, оплата путівок тощо.

II. Залежно від характеру отримання доходів розрізняють доходи від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і майна суб'єкта господарювання та доходи від використання майна (капіталу) суб'єкта господарювання, від надання майна в оренду, використання тимчасово вільних фінансових ресурсів, цінних паперів суб'єкта господарювання. Розмір реалізації доходів безпосередньо

залежить від обсягів діяльності суб'єкта господарювання у звітному періоді та її ефективності. Розмір доходів від використання майна (капіталу) суб'єкта господарювання залежить від його наявності та можливості використання поза виробничими процесами суб'єкта господарювання.

III. Залежно від повноти та місця відображення доходів розрізняють:

- бухгалтерські доходи, які відображаються на рахунку реалізації готової продукції й використовуються для визначення фінансових результатів діяльності;
- приховані доходи, ще не відображені на рахунку реалізації. До них належать цільові кошти, отримані від підприємств – покупців (замовників) для власних потреб суб'єкта господарювання, поповнення фонду ризику; резервного фонду;
- цільові кошти у вигляді безповоротної фінансової допомоги та безоплатно наданих товарів;
- доходи, отримані від товарообмінних операцій, які визначаються розрахунково, виходячи з різниці в ціні на товарно – матеріальні цінності, які обмінюються;
- фактично отримані доходи у зв'язку з реалізацією товарів за цінами, нижчими за закупівельні ціни (собівартість). Їх розмір розраховується, виходячи з цін реалізації аналогічної продукції у відповідний період.

З метою об'єктивного оподаткування законодавчо визначено перелік прихованих доходів підприємств, які підлягають виявленню і включенню до складу бухгалтерських доходів. Не є доходами суб'єкта господарювання внески, паї, інші цільові фінансові кошти, які надходять за рахунок чистого прибутку юридичних осіб, які об'єднуються з суб'єктом господарювання на договірній основі для фінансування капітальних вкладень, спрямованих на збільшення обсягів виробництва, здійснення спільних програм і завдань.

В якості сукупного валового доходу платника податку виділяють такі групи доходів:

- від реалізації товарів, робіт, послуг;

- від операцій з цінними паперами, валютними коштами та борговими зобов'язаннями;
- від операцій з основними фондами, нематеріальними активами;
- у вигляді безповоротної фінансової допомоги та безоплатно наданих товарів;
- від врегулювання сумнівної або безнадійної заборгованості;
- від здійснення операцій оренди (лізингу);
- у вигляді пасивного прибутку, одержані за межами митної території України (з урахуванням сплаченого податку);
- інші види доходів, що входять до складу об'єкта оподаткування.

Найбільшу питому вагу в доходах суб'єкта господарювання займають доходи від основної діяльності – торгівлі. Ці доходи для суб'єкта господарювання отримали назву валового доходу. Необхідність отримання доходів від торгової діяльності обумовлена потребою відшкодування витрат на здійснення діяльності й отримання певної суми прибутку, яка забезпечує досягнення стратегічної мети суб'єкта господарювання. Основними джерелами доходів від продажу товарів є:

- торговельна надбавка до ціни придбання товарів;
- торговельна знижка з продажною ціни товару.

За своєю економічною природою торговельні надбавки та знижки являють собою ціну на послуги торгового суб'єкта господарювання. Їх рівень, як і рівень інших цін, в умовах ринкової економіки залежить:

- з одного боку, від співвідношення між попитом та пропозицією на торгові послуги, ступеня конкуренції на товарному ринку, якості послуг, рівня цін закупівлі та продажу товарів;
- з іншого боку, від витратомісткості реалізації товарів і норми прибутку, яка відповідає стратегії розвитку суб'єкта господарювання.

Розгляд поняття «дохід суб'єкта господарювання» у широкому трактуванні як за економічним, так і за бухгалтерськими підходами дає змогу визначити наступні основні його характеристики:

- дохід суб'єкта господарювання являє собою один із видів фінансових результатів його господарської діяльності за певний період;
- цей фінансовий результат характеризує надходження економічних вигод;
- основними формами економічних вигод, що характеризують дохід суб'єкта господарювання, виступають виручка з реалізації іншого майна, а також надходження коштів з позареалізаційних операцій;
- економічні вигоди, що формують дохід суб'єкта господарювання, визначаються їх обсягом у грошовій формі [27].

Таким чином, на сьогоднішній день контроль доходів є необхідним, адже володіння достовірною інформацією – це передумова хорошого функціонування суб'єктів господарювання. В умовах швидких змін конкурентного середовища, зростання розміру підприємств, підвищення складності процесів управління у керівництва суб'єкта господарювання недостатньо інформації, яка необхідна для прийняття правильних управлінських рішень та забезпечення конкурентоспроможності. Контроль доходів є об'єктивним джерелом інформації, а тому сприяє досягненню цілей і виконанню поставлених завдань найефективнішим чином. З розглянутих визначень доходу суб'єкта господарювання, можна зробити висновок про те, що дохід суб'єкта господарювання є одним із найголовніших показників, які відображають його фінансовий стан, показник якого відображає мету підприємницької діяльності.

1.2. Загальні положення контролю доходів суб'єкта господарювання

В умовах відкритої економіки, головною метою бізнесу є підвищення доходів власника та формування стратегії управління фінансами. Саме це питання є актуальним для суб'єктів господарювання усіх форм власності. В цих умовах, змінились підходи та принципи щодо методів організації та здійснення фінансового контролю. Контроль має економічне та виховне значення. Важливо, щоб у кожному негативному випадку виключалась можливість повторень помилок та порушень у майбутньому. Організація і здійснення контролю – це повний циклічний процес, замкнена система послідовних змін стадій контролю, що відбувається в установленому порядку.

Під час перевірки контролер керується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. [66], законодавством про фінансово-господарську діяльність юридичних і фізичних осіб, іншими нормативно-правовими актами з обліку і звітності, бізнес-планом та розрахунками до його обґрунтування, а також Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [60] Наказ Мінфіну № 73 від 07.02.2013.

Головною метою контролю є перевірка правильності відображення у фінансовій звітності результатів фінансово - господарської діяльності суб'єкта господарювання та своєчасності й повноти перерахування податків, а також перевірка правильності розподілу прибутків і створення додаткового, резервного та інших видів капіталу [23].

Контроль тісно пов'язаний з іншими функціями управління: обліком, аналізом, регулюванням, організацією та плануванням. У зв'язку з цим контроль як основна функція управління дозволяє забезпечити суб'єкта господарювання досягнення своїх цілей, вивчити та виявити фактичний стан справ у різних сферах та напрямках господарського життя, об'єктивно відобразити дійсність, перевірити виконання прийнятих рішень, співставити діяльність суб'єкта господарювання та посадових осіб інтересами власника, держави та суспільства в

цілому. Для того, щоб ефективно і якісно вести контроль за доходами суб'єкта господарювання, на наш погляд, необхідно визначити для нього такі основні узагальнюючі завдання [26]:

- з'ясувати склад об'єктів контролю за доходами суб'єктів господарювання і забезпечити пошук напрямків його проведення: встановити періодичність, форми, засоби та відповідальних осіб за проведення контролю за доходами суб'єктів господарювання;
- відпрацювати і поліпшити методику та організацію контролю за доходами суб'єктів господарювання з метою зростання їхніх обсягів,
- запобігання втратам: посилити взаємозв'язки та узгодити цілі внутрішнього і зовнішнього контролю для оптимізації управління доходами суб'єкта господарювання в умовах гіперконкуренції й невизначеності;
- підготувати висновки і сформулювати пропозиції контролера щодо потенційних резервів зростання доходів суб'єктів господарювання та їхньої практичної реалізації.

Вважаємо що підготовка, проведення і узагальнення результатів контролю за доходами щодо видів діяльності суб'єктів господарювання може проводитись у певній послідовності за відповідною схемою (рис. 1.2). Як видно з рис. 1.2, контроль за доходами щодо видів діяльності суб'єктів господарювання може, на наш погляд, складатись з 9 послідовних стадій, кожна із яких передбачає, що контролер повинен виконати певний контрольний захід, без якого він далі не зможе проводити перевірку [3]. За нашим переконанням, така ситуація складається, коли значна частина керівників та фахівців суб'єктів господарювання помилково вважає найважливішим завданням своєї діяльності збут продукції, несвідомо забуваючи про те, що насправді збут завершується тоді, коли суб'єкт господарювання отримує взамін на реалізовану продукцію грошові кошти або інші активи (у випадку існування товарообмінних (бартерних) операцій) [28]. Суттєве значення надається тому щоб не просто отримати грошові

кошти або інші активи, а одержати їх у мінімальні терміни (не пізніше 5-10 днів після збуту продукції) та повному обсязі.

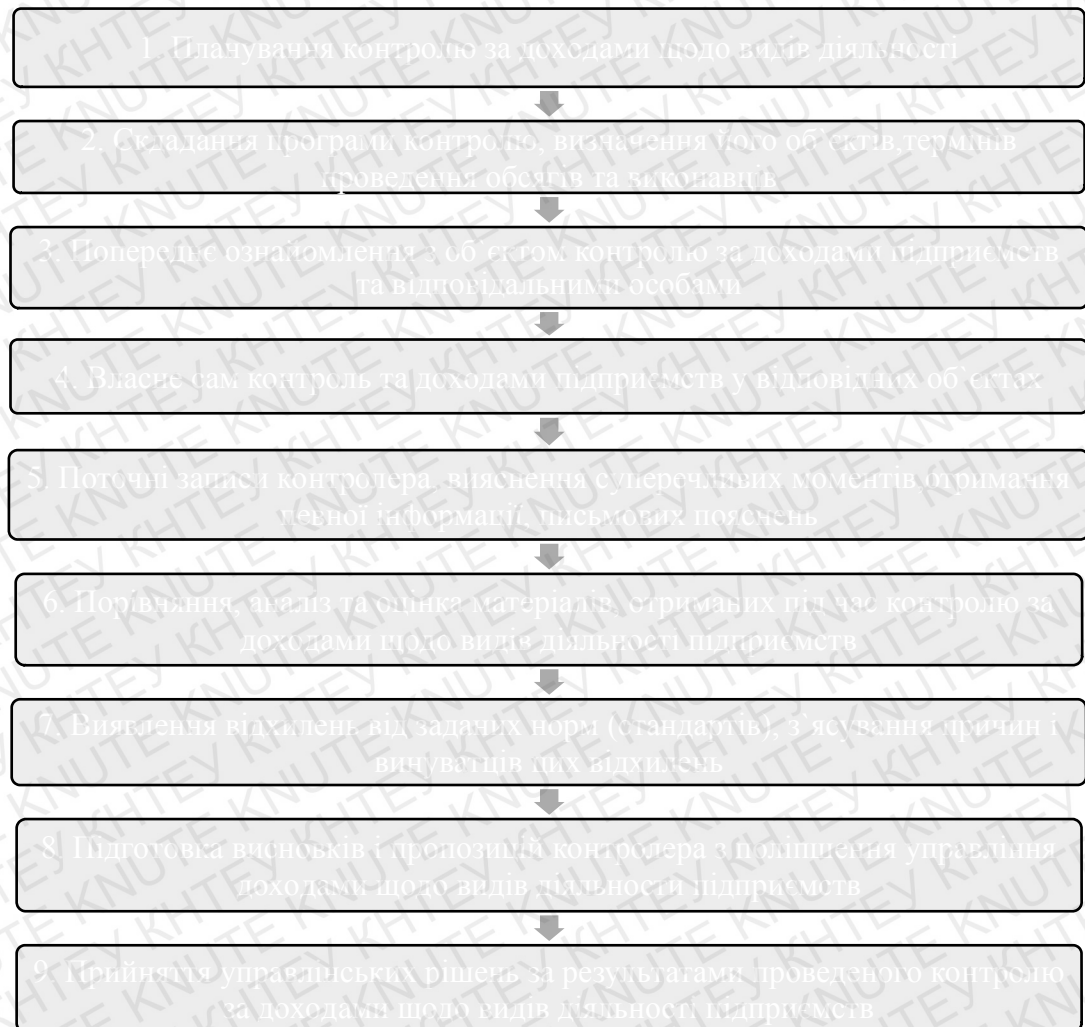

Рис. 1.2. Схема послідовності підготовки, проведення і узагальнення результатів контролю за доходами щодо видів діяльності суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Недооцінка чинника своєчасності і повноти отримання суб'єктом господарювання грошових коштів або інших активів, передбачених відповідними угодами із покупцями та замовниками, не може пройти для нього безслідно, тим більше в умовах сучасної невизначеності, високих ризиків появи форс-мажорних обставин, що спрацьовують за принципами економічного доміно, негативно впливаючи водночас на взаємопов'язані глобалізацією суб'єкта господарювання. В результаті таких обставин несвоєчасно та не повною мірою отримані суб'єктом

господарювання доходи можуть обернутись для нього втратами реальної вартості грошових коштів (особливо в умовах різкого падіння вартості курсу вітчизняної національної валюти (гривні) щодо долара США, євро) [41].

Організація системи контролю в конкретному суб'єкті господарювання, зокрема і контролю за доходами щодо операційного, інвестиційного і фінансового видів діяльності, залежить насамперед від обсягів діяльності (мале, середнє, велике, дуже велике підприємство) та організаційно-правової форми суб'єкта господарювання (господарське товариство, підприємство (приватне, колективне, державне, дочірнє, іноземне, орендне, спільне) кооператив, асоціація, корпорація, консорціум, концерн).

Економічний контроль у суб'єктах господарювання можуть проводити як власники, керівники, головні бухгалтери, водночас з іншими своїми обов'язками, такі штатні зовнішні та внутрішні контролери-ревізори та їхні групи, голова ревізійних комісій, працівники служби (відділу) внутрішнього контролю, внутрішні аудитори або їхні групи тощо. Стратегічні рішення щодо типу системи внутрішнього контролю в суб'єкті господарювання приймає або власник (власники), або керівник (директор), або рада директорів, або акціонери суб'єкта господарювання залежно від того, які повноваження їм відведені в статуті. Безпосередньо контрольні функції для посадових осіб суб'єкта господарювання визначаються у складених для них посадових інструкціях.

Контроль за доходами суб'єктів господарювання традиційно проводять за ознакою часу, тобто як попередній, поточний і наступний контроль. Попередній контроль відбувається на стадії моделювання й планування доходів. Також, на стадії попереднього контролю витрати і доходи підприємств ще не відбулись, вони мають велику гнучкість і широке поле для маневру, тоді як на стадії поточного контролю це поле звужене, а на стадії наступного контролю, воно практично відсутнє.

На доходи, загальновідомо, перш за все, впливають обсяги збуту продукції і ціни, що формуються під дією довго або короткотривалих зрушень у ринковому середовищі. У зв'язку з тим, що планування обсягів збуту продукції переважно

проводиться поквартально, планові доходи також формуються в розрізі кварталів. Якщо щодо обсягів збуту в контролера не часто виникають сумніви, то щодо реалізаційних цін сумнівів аж занадто багато, Вся справа в тому, що вітчизняна національна валюта (гривня) перебуває під сильною дією інфляційних процесів і спланувати поквартально ціни, а отже, і доходи в гривнях (тисячах гривень) надзвичайно важко. Проте гривня міцно прив'язана до основних світових валют, тому цілком логічно ціни та доходи планувати (для внутрішніх потреб) паралельно в умовних одиницях (доларах США і євро). У разі потреби (коли інфляція набирає значних обертів) можна без особливих зусиль і часу отримати новітні значення цін та доходів за допомогою використання іноземних валютних значень та валютних курсів щодо них у гривнях.

Зовнішніх державних контролерів, насамперед державних податкових інспекторів, цікавить обсяг отриманих суб'єктом господарювання доходів, чи не має воно прихованих (тіньових) доходів, сума податку на додану вартість (ПДВ), що обчислюється на основі отриманих підприємством доходів, своєчасність і повнота оплати ПДВ [77].

Власник або керівник може залучити до контролю за доходами суб'єкта господарювання сертифікованих аудиторів з аудиторських фірм. У зв'язку з тим, що аудитори працюють за наперед погодженою із власником або керівником програмою контролю, вони мусять чітко знати, що саме цікавить замовника в процесі зовнішнього контролю (це може бути, зокрема, бажання отримати інформацію про ефективність прийняття управлінських рішень щодо заходів, стан договірної дисципліни в підприємстві і її вплив на формування його доходів, правильність та своєчасність ведення фінансового обліку доходів й фінансової звітності про них). Інколи в суб'єкті господарювання може проводитись громадський контроль за доходами. Потреба в цьому контролі виникає, на наш погляд, тоді, коли певна громада цікавиться доходами суб'єкта господарювання, пов'язаними із орендою землі, частками майна, що належить їй на правах пайової участі в майні колишніх розпайованих підприємств. Громаді важливо дізнатись, чи раціонально використовуються орендовані землі та частки майна; які доходи

стримував суб'єкт господарювання від них; яка доля отриманих доходів була спрямована на виплату дивідендів і чи справедливо ці дивіденди розподілені.

Виходячи з вищенаведеного, контролем доходів суб'єкта господарювання є перевірка достовірності відображення даних на рахунках бухгалтерського обліку, перевірка дотримання законодавства України, правильність системи визнання доходів, перевірка правильності відображення даних в фінансовій, податковій звітності.

Таким чином, контроль за доходами основної, іншої звичайної і надзвичайної діяльності, спрямований на наш погляд на виявлення повноти зарахованих доходів покупцями, замовниками, на забезпечення своєчасності перетворення несплачених доходів в оплачені, на пошук резервів зростання доходів за рахунок поліпшення добору покупців і співпраці з ними для поліпшення структури доходів у результаті збуту конкурентоздатної інноваційної продукції та розширення експортних можливостей суб'єкта господарювання. Для того, щоб ефективно і якісно провести контроль за доходами щодо операційної, інвестиційної та фінансової видів діяльності суб'єктів господарювання, необхідно визначити для нього такі основні завдання: з'ясувати склад об'єктів контролю за доходами щодо видів діяльності суб'єктів господарювання і забезпечити пошук напрямків його проведення; встановити періодичність, форми, засоби та відповідальних осіб за проведення контролю за доходами; відпрацювати і поліпшити методику та організацію такого контролю; посилити взаємозв'язки та узгодити цілі внутрішнього і зовнішнього контролю; підготувати висновки й сформулювати пропозиції контролера.

1.3. Аналіз та контроль доходів в системі управління фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання

Ефективність господарської діяльності суб'єкта господарювання потребує забезпечення виваженого оптимального співвідношення необхідних засобів і джерел їх формування. Забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання безпосередньо пов'язане з аналізом їх доходів, витрат та і фінансового стану загалом.

Управління фінансовими ресурсами являє собою систему інструментів, методів, форм розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення стійкого фінансового стану й ефективної діяльності суб'єкта господарювання. Від ефективності управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання залежить його спроможність досягти успіху на ринку. Правильно організоване управління є необхідним складником для успішної роботи організації в умовах жорсткої ділової конкуренції. Метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності суб'єкта господарювання оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його розвитку, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості суб'єкта господарювання. Відповідно, завданнями ефективного управління фінансовими ресурсами є такі [36]:

- залучення коштів на найвигідніших для суб'єкта господарювання умовах;
- визначення оптимальної структури фінансових ресурсів.

У зв'язку із сформованими завданнями визначимо, що система управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання має базуватись на принципах важливості, повноти, оперативності, динамічності, циклічності, достовірності,

безперервності, узгодженості з іншими економічними процесами суб'єкта господарювання й ефективності.

Систему управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання можна представити у вигляді схеми (рис. 1.3).

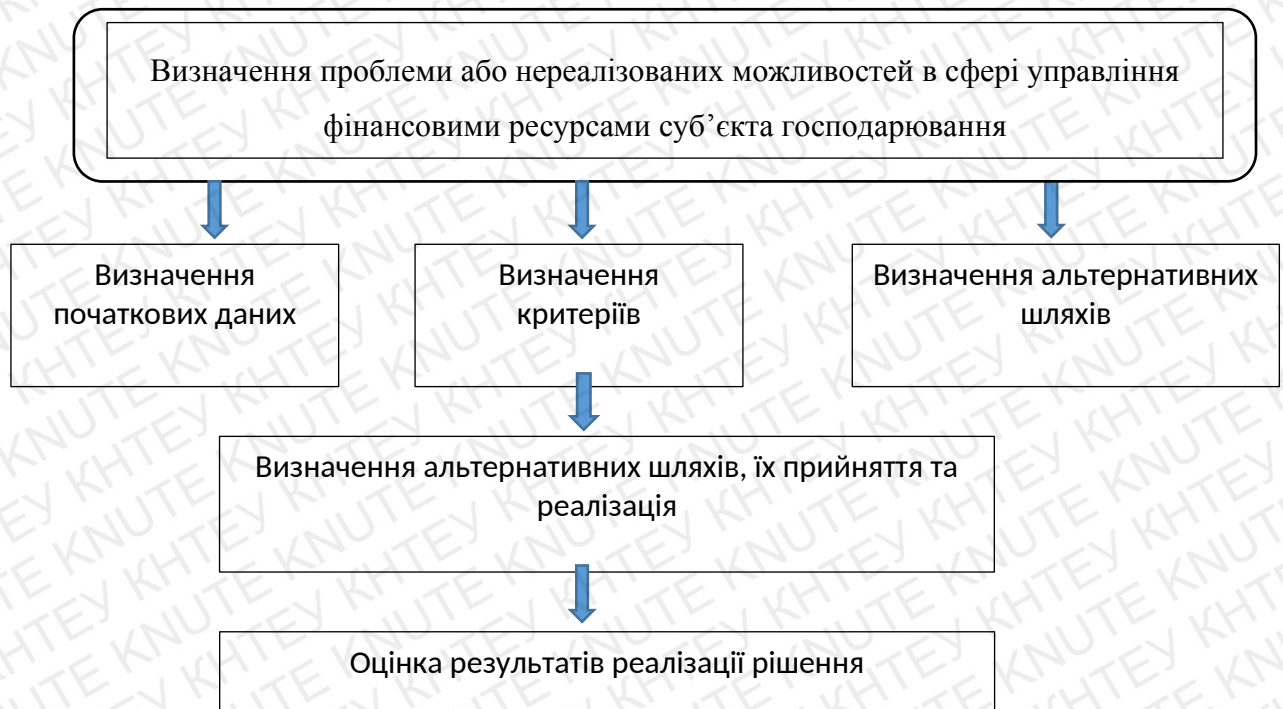

Рис. 1.3. Система управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Деякі економісти зазначають, що об'єктивна необхідність врахування дійсного фінансового стану при прийнятті перспективних управлінських рішень дозволяє досягти [68]:

- забезпечення сумісності стратегії з можливостями суб'єкта господарювання;
- оптимального співвідношення ресурсів;
- виявлення ступеня ризику.

Перевірка доходів і результатів діяльності суб'єкта господарювання потребує застосування певних методичних прийомів контролю та методів дослідження облікової інформації, визначення доходів і результатів, їх зіставлення з витратами та обґрунтування доходів на підставі

розрахунково-економічних розрахунків. Проведення аналізу доходів діяльності суб'єкта господарювання передбачає використання певної методики як сукупності правил, прийомів і методів вивчення та опрацювання фінансової інформації.

Основні методи аналізу об'єкта дослідження – горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний. Більшість науковців, аналізуючи фінансово-господарську діяльність, звертають свою увагу на горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний фінансовий аналіз (84,6 %). Найменш використовуваними прийомами у фінансовому аналізі є економіко-математичні й функціонально-вартісні прийоми (7,7 %) [52].

Окрім традиційних математично-статистичних методів дослідження доходів суб'єкта господарювання, учені виокремлюють економічні методи, методи економічної кібернетики й оптимального програмування, методи дослідження операцій і теорії прийняття рішень. Для глибокої оцінки фінансових результатів та точнішого обґрунтування рекомендацій для покращення роботи суб'єкта господарювання також використовують CVP-аналіз і концепцію фінансового важеля [64].

На сучасному етапі розвитку економіки аналіз доходів суб'єкта господарювання передбачає:

- обґрунтування видів діяльності, доцільних для здійснення підприємництва;
- встановлення критеріїв ефективності укладання комерційних угод для закупівлі товарів;
- формування гнучкої цінової політики під час закупівлі та продажу товарів;
- використання системи цінових знижок, своєчасність їх впровадження, що дозволяє забезпечити розширення обсягів реалізації товарів;
- визначення економічно обґрунтованого розміру торговельних надбавок (знижок).

Стратегія аналізу доходу суб'єкта господарювання передбачає:

- створення інформаційної бази для прийняття управлінських рішень;
- проведення аналізу обсягу та складу оптимальних доходів, чинників, які визначають їх розмір та рівень, ступеня достатності отримання доходів для забезпечення самофінансування розвитку суб'єкта господарювання;
- формування політики отримання доходів та вибір інструментів й важелів їх реалізації;
- розробку прогнозу можливих варіантів отримання доходів за видами діяльності та їх експертизу щодо можливості реалізації;
- формування оптимального варіанту плану доходів суб'єкта господарювання.

Кожен суб'єкт господарювання повинен чітко уявляти мету аналізу доходів і визначити перелік завдань, вирішення яких дозволить досягти поставленої мети. Метою аналізу доходів є оцінка кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання, вивчення основних причин їх зміни у динаміці і порівняння з аналогічними суб'єктами господарювання в регіоні, з показниками суб'єктів господарювання – конкурентів. Важливо також при аналізі виявити резерви зростання прибутків (покриття збитковості), підвищення рентабельності й визначити конкретні заходи на перспективу [53]. Для досягнення цієї мети кожен суб'єкт господарювання повинен вирішити такі завдання:

- оцінити, якою мірою була забезпечена максимізація прибутку;
- у випадку збиткової роботи виявити причини такого господарювання і намітити шляхи виходу з цієї ситуації;
- розглянути доходи і зіставити їх з витратами, визначити прибуток від реалізації товарів, робіт чи послуг;
- вивчити тенденції зміни доходів за основними товарними групами і в цілому з торгової діяльності;
- виявити, яка частина доходів використовується на покриття витрат обігу, податків і створення прибутків;
- розрахувати відхилення величини балансового прибутку від величини прибутку від реалізації та встановити причини таких відхилень;

- визначити та проаналізувати різні показники рентабельності за звітний період і в динаміці;
- виявити резерви збільшення прибутків і підвищення рентабельності;
- вивчити напрями використання прибутків та оцінити доцільність такого використання.

Аналіз доходів здійснюється за такими етапами:

- аналіз загального обсягу та складу доходів. На цьому етапі аналітичної роботи визначаються загальний обсяг доходів суб'єкта господарювання, його абсолютна та відносна зміна порівняно з попередніми періодами. Аналізується склад доходів, тобто питома вага окремих джерел формування доходів в їх загальному обсязі (від реалізації, іншої реалізації, позареалізаційних операцій);
- аналіз обсягу та джерел формування валового доходу доходів суб'єкта. Цей етап аналітичної роботи передбачає вивчення основних джерел формування валового доходу, обсяг формування доходів від кожного джерела, питому вагу в загальному обсязі доходів;
- аналіз зміни рівня валового доходу. На цьому етапі визначається рівень валового доходу та розраховується його зміна порівняно з попереднім періодом. Об'єктом аналізу може бути також рівень торговельної надбавки у відсотках до ціни закупівлі товарів;
- оцінка рівня доходності інших видів діяльності доходів суб'єкта господарювання. На цьому етапі аналітичної роботи розраховуються та аналізуються в динаміці відносні показники отримання доходів від інших видів діяльності суб'єкта господарювання: інвестиційної, посередницької, кредитної, орендної тощо. Рівень доходності інших видів діяльності порівнюється з рівнем валового доходу для визначення пріоритетних напрямів розвитку суб'єкта господарювання, його диверсифікації. Порівняння та оцінка здійснюються за допомогою розрахунків доходності витрат (співвідношення між сумами доходів та витрат) та доходності активів (обсяг формування доходів на одиницю

активів, що використовуються) різних видів діяльності суб'єкта господарювання;

- кількісна оцінка чинників, що обумовлюють зміну обсягу формування валового доходу. Цей етап дослідження передбачає:
 - вивчення впливу на величину доходу таких чинників, як обсяг товарообігу (у фактичних та зіставних цінах) та середній рівень доходу шляхом застосування методу ланцюгових підстановок або індексного методу;
 - кількісну оцінку впливу на середній рівень валового доходу структурних зрушень, а саме; асортиментної структури товарообороту, складу товарообороту за формою продажу, складу постачальників (каналів отримання товарів) шляхом застосування методу відсоткових чисел;
- залежність між обсягом виробництва (випуском продукції) та рівнем доходів суб'єкта господарювання та чинники, що їх обумовлюють, можуть бути встановлені також на базі проведення кореляційно-регресивного аналізу. На завершення факторного аналізу результати окремих розрахунків узагальнюють;
- оцінка невикористаних можливостей з отримання доходів. Для виконання цього етапу аналітичної роботи потрібна інформація про ціни продажу окремих видів та різновидів товарів на суб'єкті господарювання – аналогах та конкурентних або інформація про ціни придбання за альтернативними каналами товаропостачання. При наявності такої інформації розраховуються невикористані можливості зростання доходів суб'єкта господарювання за рахунок удосконалення політики товаропостачання (зменшення ціни закупівлі) або цінової політики використання можливостей збільшення цін реалізації. Оцінка невикористаних можливостей з отримання доходів проводиться вибірково, за товарними групами, що мають для суб'єкта господарювання найбільш вагоме значення;

- аналіз достатності формування доходів. Достатність формування доходів оцінюється в цілому за підприємством на основі аналізу напрямів використання отриманих доходів (на оплату податків, покриття постійних та змінних витрат, формування чистого прибутку). Для цього визначаються обсяги, динаміка та питома вага кожного напрямку використання доходів у загальному обсязі їх формування, аналізуються показники доходності витрат та прибутковості доходів. Оцінка достатності формування доходів дозволяє зробити висновок щодо виконання вимог самоокупності та самофінансування розвитку суб'єкта господарювання.

Що стосується безпосереднього контролю, то контроль є одним з головних інструментів розробки і прийняття управлінських рішень. Саме це і забезпечить, в свою чергу, нормальне функціонування суб'єкта господарювання і досягнення поставлених ним цілей.

Проблеми контролю за доходами щодо операційної, інвестиційної та фінансової видів діяльності суб'єктів господарювання досліджували Л. В. Гуцаленко [18], М. А. Костів [39], О. А. Подолянчук [58], Л. К. Сук [69], А. О. Шурміна [87]. Л. В. Гуцаленко [18 с. 275-276] пропонує створити незалежну систему внутрішнього контролю за результатами спілки співвласників майнових паїв. Голова і члени незалежної системи внутрішнього контролю на думку цієї авторки, повинні постійно відвідувати збори та наради управлінських структур сільськогосподарського суб'єкта господарювання з метою запобігання в майбутньому неправильних рішень його керівництва, а також недопущення приховування від пайовиків цього суб'єкта господарювання реальних фінансових результатів за відповідний період. Вважаємо, що висловлена вище ідея створення незалежної системи внутрішнього контролю пайовиків має право на існування, як незалежна система в межах громадського контролю. М. А. Костів, А. В. Озерян [39 с. 106-108], в рамках дослідження проблем обліку та контролю доходів і витрат в управлінні суб'єкта господарюваннями, зазначають, що менеджери (у випадку виявлення значної різниці між запланованими і фактичними рівнями

діяльності), мають змогу ефективніше контролювати діяльність суб'єкта господарювання, а саме: розподіл ресурсів оцінку витрат і отримання вигод (доходів), визначення фінансових показників доцільності провадження бізнесу. У монографії присвяченій теорії та практиці обліку доходів сільськогосподарських підприємств, О. А. Подолянчук [58], вказує на те, що в цих підприємствах «при побудові системи контролю отриманих доходів обов'язковим є протезування майбутніх надходжень на основі тенденції сезонного характеру». Л. К. Сук [51] дослідив методику й організацію контролю доходів і результатів підприємств, роблячи чіткі рекомендації їхнім практичним працівникам з метою підвищення ефективності контрольно-ревізійної роботи в цих суб'єктах господарювання. А. О. Шурміна [87, с. 533-535] вивчаючи проблеми внутрішньогосподарського контролю доходу від операційної діяльності, звертає увагу на те, що суб'єктами внутрішньогосподарського бухгалтерського контролю доходу операційної діяльності є: бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, інвентаризційна комісія, керівник суб'єкта господарювання. Згадані вище автори розкрили тільки деякі аспекти контролю за доходами підприємств, однак більшість з цих аспектів залишились поза увагою дослідників. У тому числі аспекти контролю за доходами щодо іншої операційної, інвестиційної та фінансової видів діяльності підприємств.

Метою контролю доходів є перевірка повноти, правдивості та неупередженості інформації про доходи і результати діяльності. Основним завданням контролю доходів є перевірка достовірності даних обліку і звітності про фінансові результати, виявлення факторів, які впливають на їх формування, що залежать або не залежать від організації роботи суб'єкта господарювання. Виходячи із програми контролю і способів перевірки інформації про доходи визначають об'єкти, джерела інформації, методичні прийоми (методи дослідження облікової інформації) та узагальнення результатів контролю (рис. 1.4).

Залежно від джерел одержання доходів визначають об'єкти контролю. Потім при виконанні процедур контролю визначають інформацію, яку потрібно використовувати під час контролю.

Рис. 1.4. Модель контролю доходів і результатів діяльності суб'єкта господарування

Джерело: побувано автором на основі [3, 4, 5]

У першу чергу проводять нормативно-правове обґрунтування операцій, пов'язаних із доходами і результатами діяльності суб'єкта господарювання. Для цього використовуються законодавчі акти, що регулюють фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання й особливо нові напрями реформування бухгалтерського обліку в Україні. Реалізація цих напрямів знайшла відображення в Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів господарювання і організацій та викладена в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку.

Для перевірки повноти, правдивості і неупередженості доходів і результатів діяльності діяльність суб'єкта господарювання важливе значення має обґрунтованість цих показників, що потребує їх дослідження по суті і змісту та погляду нормативно-правового регулювання первинних документів, правильності відображення доходів і результатів в облікових реєстрах і звітності.

Перевірка доходів і результатів діяльності суб'єкта господарювання потребує застосування певних методичних прийомів контролю та методів дослідження облікової інформації, що відображено на рис. 1.4. Методичні прийоми контролю доходів і результатів діяльності потребують застосування методів обстеження діяльності об'єктів суб'єкта господарювання, визначення доходів і результатів, їх зіставлення з витратами та обґрунтування доходів на підставі розрахунково-економічних розрахунків. Узагальнення результатів контролю потребують систематизації, ґрунтування виявлених порушень та недоліків, складання часткового і проміжного актів контролю та відображення цих порушень і недоліків у відповідному розділі акта ревізії.

У системі фінансового обліку важливе місце займає облік доходів і фінансових результатів, що визначені на рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності». На рахунках цього класу накопичуються доходи протягом звітного періоду (року) в розрізі їх видів: доходи від реалізації, інші операційні доходи, доходи від участі в капіталі, інші доходи, надзвичайні доходи. У кінці звітного періоду (року) співставленням доходів із втратами визначаються фінансові

результати, рахунок 79 «Фінансові результати», куди переносяться всі доходи і витрати за рік.

У першу чергу необхідно під час контролю вивчити об'єкти діяльності, які формують доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності та надзвичайні доходи. Контролю підлягають: доходи від реалізації, інші операційні доходи, доходи від участі в капіталі, інші доходи, надзвичайні доходи та фінансові результати. Під час контролю спочатку перевіряють правильність визначення прибутку (збитку) за даними «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (Звіт про сукупний дохід)». У зв'язку з цим обґрунтовують достовірність статті «Дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг)», де відображається загальний дохід (виручка) від її реалізації (без врахування наданих знижок, повернення проданих товарів та податків з їх продажу). Потім перевіряють достовірність визначення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок тощо. Важливе значення також має перевірка визначення валового прибутку (збитку), який розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і її собівартістю.

У складі доходів від операційної діяльності знаходяться також доходи від оперативної оренди активів, операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів (крім фінансових інвестицій). У зв'язку з цим перевіряючий перевіряє правильність визначення цих доходів, що потребує застосування розрахунково-аналітичних прийомів контролю. На підставі перевірки даних визначення доходу від операційної діяльності перевіряють правильність визначення прибутку (збитку) від цієї діяльності, що являє собою алгебраїчну суму валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат [56].

Поряд із перевіркою прибутку (збитку) від операційної діяльності перевіряють достовірність визначення доходу від участі в капіталі (отриманого від інвестицій), інших фінансових доходів, що отримані від дивідендів, відсотків

та доходів, що одержані від фінансових інвестицій, а також інших доходів від реалізації фінансових інвестицій необоротних активів і майнових комплексів, від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю суб'єкта господарювання.

Особливу увагу під час контролю доходів суб'єкта господарювання звертають на правильність визначення статей надзвичайних доходів і надзвичайних витрат (невідшкодованих збитків від стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій тощо), включаючи затрати цих витрат (за винятком сум страхового відшкодування та покриття витрат за рахунок інших джерел), прибутки і збитки від інших подій і операцій, які відповідають визначенню цих надзвичайних подій. Зміст і вартісна оцінка доходів або витрат від кожної надзвичайної події розкриваються на підставі додатків до фінансових звітів. Перевірка достовірності визначення прибутку від усіх видів діяльності діяльність суб'єкта господарювання обґрунтовується перевіркою алгебраїчної суми прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку, податку з нього та надзвичайного збитку [44].

Дані «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» співставляють із даними відповідних рахунків. Зокрема, сальдо, що визначено в кінці року за такими рахунками: 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інші операційні доходи», 90 «Собівартість реалізації», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності», переносять на рахунок 79 «Фінансові результати» (субрахунок 791 «Результати основної діяльності»).

Процедури перевірки показників доходу від реалізації готової продукції розглядають у зв'язку з її собівартістю. Зокрема, необхідно дослідити правильність розрахунку фактичної собівартості реалізованої продукції, а також перевірити правильність списання витрат (особливо непродуктивних) на дебет рахунка 901 «Собівартість реалізованої готової продукції». Виявлені незаконні списання на цей рахунок витрат, нестач, дебіторської заборгованості повинні під

час перевірки корегуватися з метою правильного відображення доходу від реалізації [48].

На фактичний розмір доходу від реалізації продукції значною мірою впливають її обсяг, собівартість, система ціноутворення, ставки податку на додану вартість, якість і структура реалізованої продукції. В зв'язку з цим під час контролю потрібно перевірити, як вплинув кожен фактор на розмір доходу від реалізації, що потребує використання розрахунково-аналітичних методичних прийомів контролю.

Операції, що пов'язані з вирахуванням доходу від реалізації продукції, перевіряють за даними рахунка 704 «Вирахування з доходу». Зокрема, за дебетом цього рахунка перевіряють правильність визначення і відображення сум, пов'язаних з наданням знижок покупцям після дати реалізації продукції, або вартість поверненої покупцями продукції, що підлягають вирахуванню з доходу, а за кредитом – операції, пов'язані із списанням дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати» [49].

Значну увагу під час контролю необхідно приділити перевірці обґрунтованості іншого операційного доходу, пов'язаного з реалізацією іноземної валюти та інших оборотних активів, операційної оренди активів, доходів від операційної курсової різниці за операціями в іноземній валюті, суми одержаних штрафів, пені неустойки та інших санкцій за порушення господарських договорів, які або безпосередньо визначені боржником, або за якими є рішення суду чи арбітражу, доходи від списання кредиторської заборгованості з простроченим строком позовної давності, відшкодування раніше списаних активів (зокрема боргів, списаних як безнадійні, суми одержаних гарантів та субсидій), інші доходи від операційної діяльності. Для цього документи щодо цих доходів перевіряють за суттю і змістом або співставляють дані документів із даними субрахунків рахунка 71 «Інший операційний дохід». При цьому одержані доходи, що відображені за кредитом відповідних субрахунків цього рахунка, за кожним їх джерелом співставляють з дебетовими залишками рахунків, що кореспондують із рахунком 71 «Інший операційний дохід». Разом з цим перевіряють

обґрунтованість записів за дебетом цього рахунка, що стосується сум непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного збору та інших зборів (обов'язкових платежів), списання сум у порядку закриття цього рахунка на рахунок 79 «Фінансові результати» [50].

На рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності» відображають також доходи від участі в капіталі (рахунок 72 «Дохід від участі в капіталі»), де за відповідними субрахунками зосереджується інформація про доходи від інвестицій, які здійснені в асоційовані дочірні або спільні суб'єкта господарювання. Під час контролю кредитові записи відповідних субрахунків зазначеного рахунка співставляють з дебетом рахунка 79 «Фінансові результати», а дебітові записи субрахунків рахунка 72 «Доходи від участі в капіталі» співставляють з кредитом рахунка 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». Дані субрахунків рахунка 72 «Доходи від участі в капіталі» під час контролю співставляють з даними аналітичного обліку доходів від участі в капіталі, який ведеться за кожним об'єктом інвестування та іншими ознаками, визначеними підприємством.

Поряд з цим визначається доля доходу від участі в капіталі у загальній масі чистого прибутку. Для цього важливо перевірити правильність відображення доходу від участі в капіталі, що потребує перевірки достовірності записів за дебетом рахунка 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» і за кредитом рахунка 72 «Дохід від участі в капіталі», дані якого також переносяться на рахунок 79 «Фінансові результати» (субрахунок 792 «Результати фінансових операцій»).

Суми інших фінансових доходів та інших фінансових витрат у кінці звітного періоду (року) переносяться на рахунок 79 «Фінансові результати» (субрахунок 792 «Результати фінансових операцій»). Це потребує перевірки операцій, пов'язаних із перенесенням на цей рахунок сальдо з рахунків 72 «Доходи від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи», 95 «Фінансові витрати» та 96 «Витрати від участі в капіталі».

У суб'єкта господарювання в ході фінансової діяльності виникають і інші доходи, що відображаються в обліку за рахунком 73 «Інші фінансові доходи». До

них відносять суму одержаних дивідендів від інших суб'єктів господарювання, що не є асоційованими, дочірніми або спільними, суми одержаних відсотків за облігаціями чи іншими цінними паперами, за якими ведеться облік винагороди за здані в фінансову оренду необоротні активи та інші доходи, що не знайшли відображення на інших субрахунках рахунка 73 «Інші фінансові доходи». Під час контролю перевіряють достовірність записів за дебетом і кредитом відповідних субрахунків зазначеного рахунка та зіставляють ці дані з даними аналітичного обліку, який ведеться за об'єктами інвестування. Перевірка інших доходів (доходів від реалізації фінансових інвестицій, доходів від реалізації необоротних активів, доходів від неопераційної курсової різниці, доходів від безкоштовно одержаних активів і інших доходів від звичайної діяльності) та інших витрат, що обліковуються на рахунку 97 «Інші витрати», здійснюється шляхом правильності перенесення сальдо рахунків 74 «Інші доходи» (відповідних субрахунків) та 97 «Інші витрати» (відповідних субрахунків) на рахунок 79 «Фінансові результати» (субрахунок 793 «Результати іншої звичайної діяльності» [74].

Особливу увагу необхідно приділити також перевірці надзвичайних доходів і витрат. Для цього потрібно перевірити правильність визначення сальдо за рахунком 75 «Надзвичайні доходи» (відповідний субрахунок) та сальдо за рахунком 99 «Надзвичайні витрати» (відповідний субрахунок) і перенесення сальдо цих рахунків на рахунок 79 «Фінансові результати» (субрахунок 794 «Результати надзвичайних подій»). При перевірці цих сум фінансових результатів необхідно врахувати відповідну суму податків від прибутків. Для цього ревизор з'ясовує, чи дотримується нормативна база, що регламентує відрахування податку на прибуток, чи правильно визначається його сума і чи правильно вона відображена в обліку. При цьому суми витрат, які віднесені на фінансові результати, зменшуються на суму податку на прибуток. [73] .

Після перевірки правильності відображених операцій на відповідних субрахунках рахунка 79 «Фінансові результати» в кінці року перевіряють також правильність перенесення на цей рахунок сальдо субрахунків рахунка 98 «Податки на прибуток». Після цього на рахунку 79 «Фінансові результати»

визначається чистий прибуток, який переносять на субрахунок 441 «Прибуток нерозподілений». Для цього записи за дебетом рахунка 79 «Фінансові результати» (відповідний субрахунок) зіставляється із записами за кредитом субрахунка 441 «Прибуток нерозподілений». Якщо ж на підприємстві допущені збитки, вони відносяться на дебет субрахунка 442 «Непокриті збитки» і кредит рахунка 79 «Фінансові результати» (відповідний субрахунок). Прибуток, який використаний у звітному році, відображається за дебетом субрахунка 443 «Прибуток використаний у звітному періоді» і кредитом відповідних рахунків, а саме: 67 «Розрахунки з учасниками», 40 «Статутний капітал», 43 «Резервний капітал» [71].

Якщо у суб'єкта господарювання є інші доходи від безкоштовно одержаних активів, ревізор повинен перевірити законність і правильність відображення цих операцій у бухгалтерському обліку. При здійсненні аналізу фінансового стану акціонерних товариств слід приділяти значну увагу методиці розрахунку показників акціонерного капіталу суб'єкта господарювання (табл 1. 2).

Таблиця 1.2

Показники акціонерного капіталу суб'єкта господарювання

№	Показник	Формула розрахунку
1	Прибутковість акцій	$\frac{\text{Дивіденди власників акцій}}{\text{Ринкова ціна акції}} \times 100 \%$
2	Дохід на звичайну акцію	$\frac{\text{Прибуток після сплати податків та дивідендів на привілейовані акції}}{\text{Кількість звичайних акцій}}$
3	Цінність акції	$\frac{\text{Ринкова ціна акції}}{\text{Дохід на акцію}}$
4	Рентабельність акції	$\frac{\text{Дивіденд на одну акцію}}{\text{Ринкова ціна акції}}$
5	Дивідендний дохід	$\frac{\text{Дивіденд на одну акцію}}{\text{Середній дохід на одну акцію}}$
6	Коефіцієнт котирування акції	$\frac{\text{Ринкова ціна акції}}{\text{Облікова ціна акції}}$

Джерело: побудовано автором

На основі проведення аналізу фінансового становища суб'єкта господарювання аналітики і обліковці готують фінансову стратегію на перспективу. Фінансова стратегія суб'єкта господарювання забезпечує [40]:

- формування та ефективне використання фінансових ресурсів;
- виявлення ефективних напрямів інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках;
- відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям суб'єкта господарювання;
- визначення загроз з боку конкурентів, вибір напрямів фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами.

Таким чином, під контролем доходів суб'єкта господарювання розуміють перевірку відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку в відповідності до діючого плану рахунків, дотриманні умов визнання та вартісної оцінки доходів, перевірку законності та правильності, відображення показників доходів у фінансовій, податковій та інших видах звітності.

Висновки до розділу 1

Дохід суб'єкта господарювання – це фінансові ресурси, що формуються в результаті виробництва та реалізації товарів, забезпечують кругообіг основного та оборотного капіталу. Фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання, як одна з основних категорій економіки, може виступати у двох формах – прибуток або збиток. З огляду на це проаналізувавши трактування вчених, вважаємо, що прибутком є позитивний, узагальнюючий кінцевий результат діяльності суб'єкта господарювання, що характеризує ефективність вкладеного капіталу у виробництво продукції (робіт, послуг) з метою подальшого його нарощування та функціонування суб'єкта господарювання як окремої інституційної одиниці для задоволення потреб власників, найманих працівників та держави.

До загальних полежень контролю доходів суб'єкта господарювання належить перевірка правомірності отримання доходів від здійснення операцій з реалізації продукції; правильність оцінки та визнання доходів від операційної діяльності; перевірка правильності відображення доходів від реалізації продукції в бухгалтерському обліку, перевірка первинних документів. Послідовність дій та правил при здійсненні контролю доходів суб'єкта господарювання ми узагальнили та визначили основні, такі як: планування контролю; складання програми контролю; попереднє ознайомлення з об'єктом контролю, власне сам контроль доходів, порівняння, аналіз та оцінка матеріалів, отриманих під час контролю, виявлення відхилень від заданих норм. Підготовка висновків і пропозицій контролера з поліпшення управління доходами.

Контролем доходів суб'єкта господарювання є перевірка достовірності відображення даних на рахунках бухгалтерського обліку, перевірка дотримання законодавства України, правильність системи визнання доходів, перевірка правильності відображення даних в фінансовій, податковій звітності.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1. Загальна характеристика діяльності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський»

Суб'єкт господарювання був створений згідно діючого законодавства України за рішенням засновника 14 січня 2001 року. Метою створення та діяльності суб'єкта господарювання є здійснення торгово-виробничої, комерційної, інвестиційної та іншої господарчої діяльності з метою отримання прибутку для задоволення потреб засновника та членів трудового колективу Приватного торгово-виробничого суб'єкта господарювання «Торговий дім «Чернігівський» (ПТВП «ТД «Чернігівський»).

ПТВП «ТД «Чернігівський» є юридичною особою з дати його державної реєстрації, має самостійний баланс та відокремлене майно, рахунки в установах банку, круглу печатку зі своїм повним найменуванням та емблемою, яка затверджена Засновником суб'єкта господарювання, товарний знак, що реєстрований у встановленому законом порядку, кутовий штамп, інші технічні печатки та штампи, фірмовий бланк. Відповідно до статута (додаток Б) на підприємстві є колективний договір, який включає такі завдання:

- укладається щорічно;
- регулює виробничі, економічні і трудові відносини працівників з власниками суб'єкта господарювання;
- визначає заходи із забезпечення належних умов праці та стану довкілля;
- визначає заходи для забезпечення зростання продуктивності праці та її оплати;
- розробляється план професійної підготовки та підвищення кваліфікації кадрів;
- соціальний захист працівників суб'єкта господарювання;

- зобов'язання в галузі відпочинку в будинках відпочинку, санаторіях, забезпечення працівників медичними послугами та дошкільними закладами, спортивно-оздоровчими комплексами участь працівників у використанні прибутку.

Виконавчим органом ПТВП «ТД «Чернігівський» є директор, який призначається засновником на строк до трьох років. Інші посадові особи призначаються на посаду директором суб'єкта господарювання по узгодженню з засновником [42].

В цілому організаційна структура суб'єкта господарювання подана на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Організаційна структура ПТВП «ТД «Чернігівський»

Джерело: побудовано автором

Відповідно до статуту ПТВП «ТД «Чернігівський» (Додаток Б) директор суб'єкта господарювання має право:

- діяти від імені суб'єкта господарювання, репрезентувати його в усіх установах, суб'єктах господарювання і організаціях в Україні та за її межами;
- укладати будь-які угоди від імені суб'єкта господарювання у межах наданих повноважень, видавати доручення, відкривати в установах банків рахунки;

- затверджувати поточні плани діяльності суб'єкта господарювання, які необхідні для вирішення його статутних завдань;
- затверджувати ціни на продукцію та тарифи на послуги;
- затверджувати нормативні акти, що визначають відносини між підрозділами і філіями суб'єкта господарювання;
- приймати на роботу і звільняти з роботи працівників суб'єкта господарювання, застосовувати до них заходи заохочення і накладати стягнення;
- приймати рішення щодо інших питань поточної діяльності суб'єкта господарювання.

Працівники планово-фінансового відділу виконують наступні функції:

- здійснюють фінансово-кредитне планування, яке включає розробку перспективних фінансових прогнозів, річного балансу прибутків і витрат з поквартальним розбиттям, доведення фінансових завдань до безпосередніх виконавців і контроль за їх виконанням, складання оперативних фінансових планів;
- здійснюють розрахунки з покупцями з метою забезпечення в установлені терміни та у повному обсязі грошових перерахунків і виплат робітникам і службовцям, бюджету, позабюджетним і іншим централізованим фондам, банку, вищестоящій організації, постачальникам і підрядчикам за відвантажені товари, надані послуги і виконані роботи.
- працівники фінансової служби перевіряють правильність оформлення платіжних документів на відвантажену продукцію і пред'являють їх до оплати покупцям, стежать за дотриманням термінів, повнотою оплати рахунків і вживають заходів до стягнення простроченої дебіторської заборгованості;
- забезпечує застосування найбільш доцільних форм розрахунків з покупцями і постачальниками, сприяючи своєчасності платежів і прискоренню оборотності коштів в розрахунках;

- проводять економічну роботу, направлену на підвищення ефективності виробництва спільно з іншими відділами і службами суб'єкта господарювання (наприклад, вдосконалюють організацію оборотних коштів, розробляють заходи по прискоренню їх оборотності, виявляють непотрібні підприємству матеріальні цінності і вживають заходи по їх реалізації, вивчають динаміку складу і структури основних фондів і показників їх використання, вносять пропозиції щодо збільшення фондовіддачі, забезпечують матеріальні заохочення виробничих колективів відповідно до досягнутих результатів, виділяють кошти на витрати соціально-культурного характеру);
- здійснюють контроль за виконанням довготривалих фінансових прогнозів і фінансового плану, раціональним використанням виробничих ресурсів, дотриманням фінансової дисципліни (наприклад, контролюють виконання графіків відвантаження продукції, правильність оформлення платіжних документів і своєчасність надходження виручки від реалізації, виконання плану по прибутку і рентабельності, своєчасність розгляду претензій покупців і причин їх відмови від оплати рахунків за відвантажену продукцію і надані послуги, дотримання відділом постачання і іншими службами встановлених термінів для перевірки і оплати рахунків постачальників, виконання договорів матеріально-технічного постачання, використання по цільовому призначенню власних, позикових і інших фінансових ресурсів, раціональне використання коштів, призначених для фінансування капітальних вкладень і витрат на нові технології, використання фонду заробітної плати);
- аналізують фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання шляхом систематичного аналізу бухгалтерської, статистичної і оперативної звітності (наприклад, для виконання причин відхилень у виконанні фінансового і кредитного плану,

порушень фінансової дисципліни і прогнозування на основі аналізу результатів фінансово-господарської діяльності підприємств; розробки заходів щодо підвищення ефективності виробництва шляхом усунення виявлених недоліків, запобігання невиробничих витрат і втрат, поліпшення і використання виробничих фондів, виявлення і мобілізація внутрішньогосподарчих резервів і додаткових джерел фінансування, організації роботи по аналізу виробничої діяльності у відділах, службах, цехах, господарствах і інших структурних підрозділах і визначення впливу цієї діяльності на фінансові показники суб'єкта господарювання).

Для виконання покладених завдань, господарський відділ здійснює наступні функції:

- забезпечує своєчасне прибирання приміщень відповідно до санітарних норм і правил;
- утримування в належному стані будівель, та території суб'єкта господарювання;
- проводить роботи з благоустрою території та догляду за зеленими насадженнями;
- забезпечує робочий стан каналізації, опалення, вентиляції, електромережі;
- вживає заходів щодо усунення несправностей та аварій;
- забезпечує працівників суб'єкта господарювання канцелярськими товарами у необхідній для ефективної роботи кількості;
- веде відповідний облік майна, транспортних засобів, інвентаря та окремих матеріалів, закріплення їх за відповідальними особами, хід їх використання і списання;
- організовує та проводить клеймування і нумерацію майна суб'єкта господарювання та його збереження;

- проводить ремонтно-будівельні роботи по підприємству та забезпечує необхідними матеріалами виконання цих робіт, із врахуванням цінових пропозицій постачальників.

ПТВП «ТД «Чернігівський» займається оптовою та роздрібною торгівлею різних груп та видів продовольчих та непродовольчих товарів вітчизняних та іноземних виробників (інструмент, автозапчастини та автодеталі).

Відповідно до статуту (Додаток Б) ПТВП «ТД «Чернігівський» предметом його діяльності є:

- оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів (основний);
- роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах.

Основними видами товару, які продає ПТВП «ТД «Чернігівський» є:

- кулькові, роликові, прецизійні, гібридні, шарнірні підшипники, головки, втулки і готові стаціонарні вузли;
- клинові (класичні, багатострумкові, варіаторні, вузькопрофільні, поліклинові, шестигранні), зубчасті (односторонні, плоскозубчасті) і поліуретанові приводні ремені;
- сальники, манжети, сальникові набивки і кільця;
- ланцюга і рукава;
- фторопласт, пароніт, текстоліт;
- технічні пластини; транспортерні стрічки.

Спеціалізується ПТВП «ТД «Чернігівський» на комплектуючих наступних видів об'єктів:

- техніка для виробництва;
- автовантажівки;
- комбайни;
- інша техніка.

Для того, що проаналізувати частку ПТВП «ТД «Чернігівський» на ринку автозапчастин, необхідно проаналізувати ринок в цілому. Ринок автозапчастин є певною мірою відображенням ринку автомобілів, які продаються та експлуатуються в Україні. Ринок автозапчастин задовольняє потреби населення, суб'єктів господарювання, організацій у відповідних продуктах та послугах з метою ефективного і доцільного використання автомобільного транспорту. Він є складовою ринку товарів і послуг, його видовим компонентом. Ринок автозапчастин є системою організації задоволення потреб, тобто первинною ланкою тут виступає той, хто визначає цю потребу, її кількість і якість.

Атомістичний ринок автозапчастин організовується їх споживачами (у відповідності до характеру потреб та діяльності) у взаємодії із продавцями (виробниками або посередниками - продавцями автозапчастин/послуг). Структурування ринку автозапчастин ґрунтується на концептуальних засадах функціонування ринку та специфіці продукту/послуги. Відповідно до цього виділяють два основні компоненти ринку: ринок споживача, де формуються запити на автозапчастини/послуги, та ринок продавця/виробника, діяльність суб'єктів якого спрямована на задоволення цих запитів. Видова структура ринку обумовлена характером запиту та особливостями його задоволення з урахуванням специфіки виробництва та організації продажу в сучасних умовах мінливості кон'юнктури товарного ринку та конкуренції. Локалізація попиту та пропозиції, концентруючись на сегментах споживчого ринку та галузевій структурі ринку виробника автозапчастин множинністю взаємозв'язків формує структуру ринку автозапчастин (рис. 2.2). На сучасному етапі економічного розвитку, формування товарних ринків і товарно-грошових відносин, очевидним є дослідження і вивчення вітчизняного досвіду роботи торгово-посередницьких підприємств в сфері забезпечення потреб у автозапчастинах. Щорічний товарний обіг ринку автозапчастин складає близько 2,5- 2,6 млрд. доларів США.

Рис. 2.2. Атомістичний ринок автозапчастин

Джерело: побудовано автором

В останні роки поруч із традиційними постачальниками автозапчастин з'явилися інтернет-продавці, які поступово розширюють свій сегмент ринку, збільшуючи кількість прихильників купувати автозапчастини через електронні мережі і отримуючи належний рівень сервісного обслуговування.

В цілому дилери та незалежні дрібні майстерні, станції технічного обслуговування є дрібнооптовими замовниками запасних частин, споживаючих основну кількість продукції. Цільовий ринок автомобілів, який забезпечується запчастинами, це:

- автомобілі-іномарки, які знаходяться в експлуатації від 3 до 15 р;
- автомобілі СНД від 3 до 10 років.

Такий цільовий український ринок склався емпірично, виходячи із досвіду експлуатації легкових і комерційних автомобілів, організації їх гарантійного після продажного обслуговування та наступного ремонту, виходячи із структури купівлі- продажу населенням країни та організації каналів розподілу, мережі обслуговуючих центрів, торгово-посередницьких суб'єктів господарювання, які займаються торгівлею автозапчастин (рис. 2.3.).

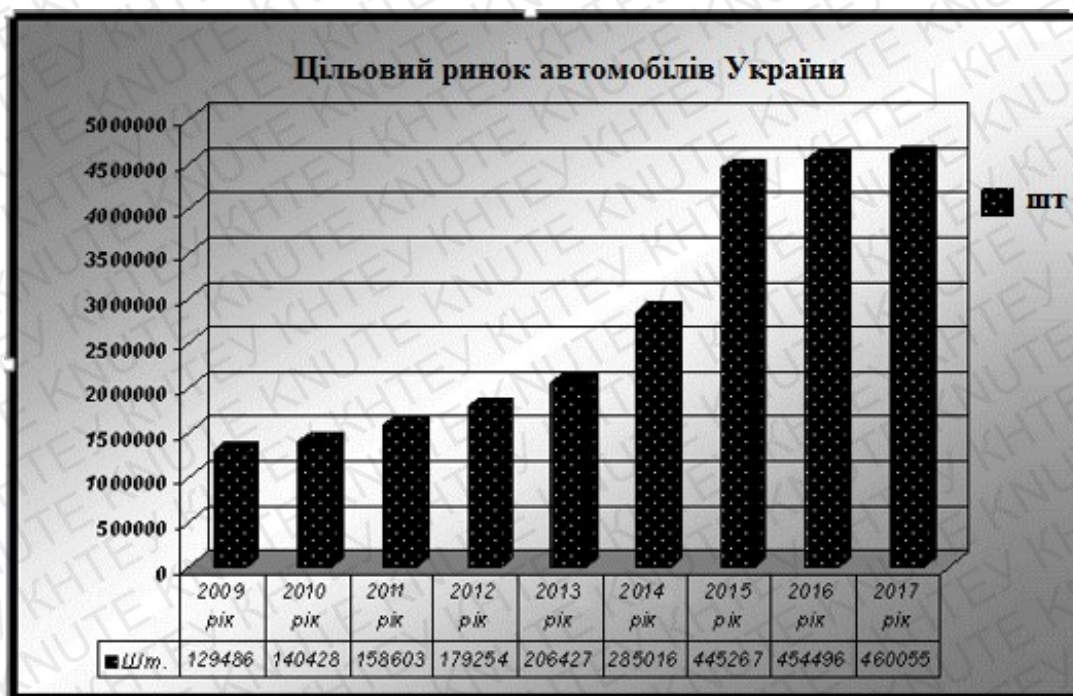

Рис. 2.3. Динаміка цільового парку автомобілів України

Джерело: побудовано автором

Позитивна динаміка зростання парку легкових та комерційних автомобілів в Україні передбачає нарощування потужностей підприємств по забезпеченню цього ринку автозапчастинами, зростання товарообігу ринку автозапчастин (рис.2.4).

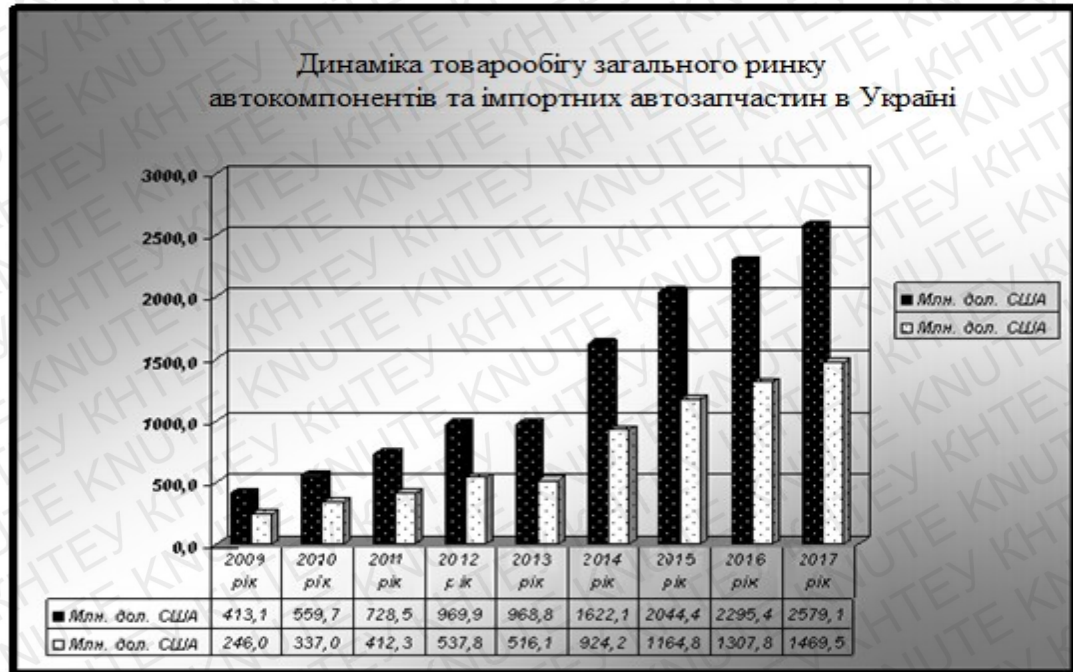

Рис. 2.4. Динаміка товарообігу загального ринку автокомпонентів та імпорتنих автозапчастин в Україні

Джерело: побудовано автором

Відмічається позитивна динаміка збільшення обсягів товарообігу автозапчастин на ринку України паралельно із ростом парку легкових та комерційних автомобілів в період 2009-2017 рр. наведені дані дозволяють розрахувати відносні показники темпів зростання із метою їх порівняння.

За період 2009-2017 рр. цільовий парк автомобілів поступово зростав і збільшувався у 3,55 рази. За цей же період відмічаються тенденції зростання товарообігу авто компонентів, і в т.ч. імпорتنих автозапчастин: товарообіг авто компонентів зріс із 413,1 млн. дол. США до 2579,7 млн. дол. США, імпорتنих автозапчастин із 246,0 млн. дол. США до 1469,5 млн. дол. США. При цьому треба відмітити, що частина імпорتنих автозапчастин останні 4 роки залишається незмінною в загальному обсязі автокомпонентів – 57%, складаючи більшу частину структури загального обсягу товарообігу. За даними Державної служби

статистики України [24], загальна кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності становить 1 805 144 одиниць з них оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів 837 797 одиниць (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2017 році

Показник	Загальна кількість суб'єктів господарювання	суб'єкти господарювання		Фізичні особи -підприємці	
		Одиниць	у % до загальної кількості підприємств	Одиниць	у % до загальної кількості фіз. осіб-підприємців
Усього суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності	1 805144	338 341	100,00	1 466803	100,00
Оптова та роздрібна торгівля деталями автотранспортних засобів і мотоциклів	837 797	89 538	26,50	748 259	51,00

Джерело побудовано автором на основі [24]

З таблиці статистичних даних можна зробити висновок, що даний вид економічної діяльності є затребуваний, адже становить більше чверті загального обсягу суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Така ситуація на ринку продажів автозапчастин та деталей говорить про те, що кількість конкурентів ПТВП «ТД «Чернігівський» є досить суттєвою.

Частка ринку – відносна частка суб'єкта господарювання в межах сукупної виручки на ринку з точки зору її основної діяльності та показує на ринкову потужність суб'єкта господарювання (рис. 2.5).

Якщо у 2013 році ПТВП «ТД «Чернігівський» займав 0,028 % ринку, то вже на кінець 2014 року прослідковується значний спад до 0,010 %у відсотковому

співвідношені суб'єкт господарювання втратив 36,97 % своєї частки. За 3 роки суб'єкта господарювання у валютному відображенні втратив велику частину ринку, та вже з 2017 року побачимо позитивну тенденцію дохід від реалізації збільшився на 21 % в порівнянні з 2016 роком.

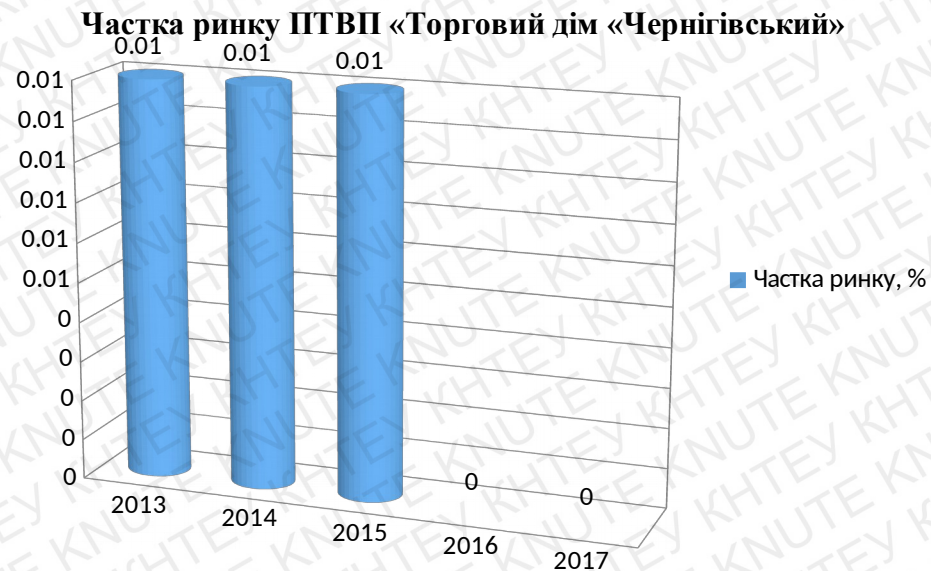

Рис. 2.5. Динаміка частки ринку ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» за 2013- 2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Однією із суттєвих причин цього є різкий ріст курсу американського долара до української гривні з 7,99 грн за долар до 15,77 гривні за долар. Що безпосереднього повпливало на ціни товару. Купівельна спроможність населення теж знизилася, оскільки рівень інфляції різко піднявся з 100,1 % у 2013 до 122,8 % у 2014. Що стосується ринку автозапчастин по Україні в цілому – то він зростає, за рахунок іноземних запчастин то росту ринку автомобілів.

Місце на ринку – порядковий номер (ранг) суб'єкта господарювання серед інших фірм на ринку її основної діяльності, проранжованих по виручці. Загалом, чим менше значення, тим більший суб'єкта господарювання. Показник залежить не тільки від ринкової потужності, але і від загальної кількості суб'єктів господарювання на ринку (рис. 2.6).

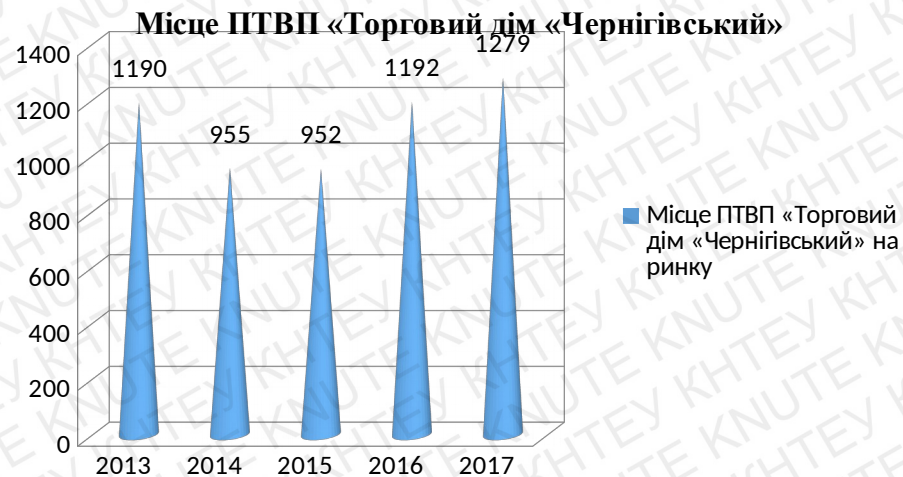

Рис. 2.6. Динаміка місця ПТВП «Торговий дім «Чернігівський»» на ринку за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Коли розглядати наше підприємство ПТВП «ТД «Чернігівський» як окрему частину ринку оптових та роздрібною торгівлі автозапчастин та інструментів, що перш за все необхідно проаналізувати ефективність його діяльності. Одним із основних головних показників його фінансово-господарської діяльності є виручка.

Виручка являє собою сукупність грошових надходжень за певний період від результатів діяльності суб'єкта господарювання, і є основним джерелом формування його власних фінансових ресурсів. З метою оподаткування виручка від реалізації товарів, робіт, послуг, як власного виробництва, так і раніше придбаних, виручка від реалізації майнових прав визнається доходом від реалізації. Виручка від реалізації визначається виходячи з усіх надходжень, пов'язаних з розрахунками за реалізовані товари, роботи, послуги або майнові права, виражені в грошовій або натуральній формах в залежності від обраного платником податку методу (нарахувань, касовий) визнання доходів і витрат.

Надходження виручки являє собою завершення кругообігу коштів, а її використання є початком нового кругообігу. Виручка використовується [19]: на оплату рахунків постачальників сировини, матеріалів, палива, енергії, покупних напівфабрикатів; заробітну плату; податки; матеріальну допомогу; відшкодування

зносу основних фондів; погашення кредиту і відсотків по ньому; формування прибутку.

Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) відображається у формі № 2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). У звітності ПТВП «ТД «Чернігівський» відображений Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг. Він визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації товарів, робіт, послуг відповідних податків, зборів, знижок.

Абсолютний приріст виручки характеризує збільшення або зменшення чистого доходу суб'єкта господарювання за рік.

Рис. 2.7. Динаміка абсолютного приросту виручки ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Хоча високий приріст може свідчити про позитивну динаміку зростання продажів, його слід зіставляти з розміром самої компанії (рис. 2.7).

Відносний приріст виручки вказує, на скільки відсотків змінився чистий дохід суб'єкта господарювання за рік. Високі темпи приросту можуть свідчити як про позитивну динаміку зростання продажів, так і про низьку базу порівняння, що характерно для невеликих суб'єктів господарювання (рис. 2.8), слід розглядати в комплексі з абсолютним приростом.

Відносний приріст виручки ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» за рік

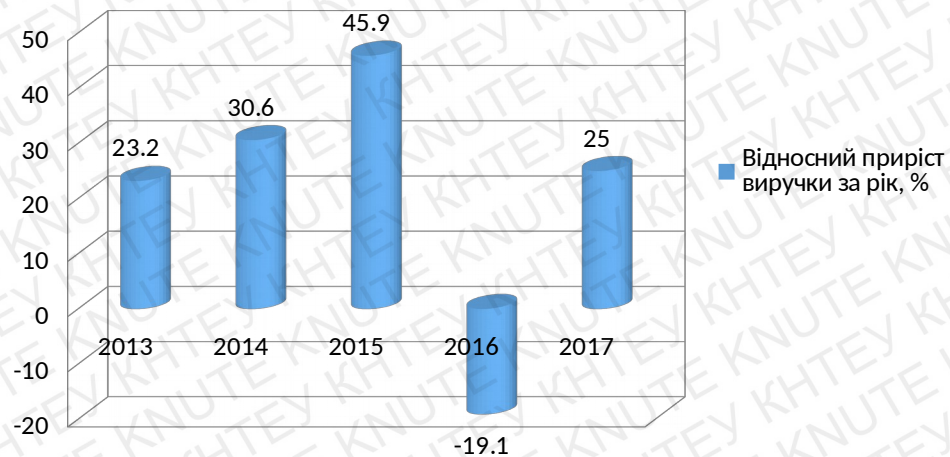

Рис. 2.8. Динаміка відносного приросту виручки ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

На основі фінансової звітності підприємства (Додаток В, Г, Д, Е, Ж) у Додатку 3 відображений горизонтальний аналіз Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) суб'єкта господарювання, необхідно провести аналіз абсолютного та відносного приросту виручки, сукупного середньорічного темпу зростання виручки або ж чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг. Усі обрахунки для аналізу будемо проводити ланцюговим методом. За останні 5 років виручка суб'єкта господарювання у грошову еквіваленті зростала, Абсолютний приріст у 2014 р склав 355,20 тис. грн, що становить 30,60 % від попереднього періоду; у 2015р. – 696,40 тис.грн, у відсотковому значенні це 45,94 % . ці два роки абсолютні та відносні показники приросту виручки були досить високими, що позитивно впливає на фінансове становище суб'єкта господарювання. Та у 2016 р. приросту не було, абсолютний показник становив 422,20, з 2017 року абсолютний приріст знову почав зростати 447,30 тис. грн.

У 2015 році показник абсолютного приросту виручки був найбільшим за останні 5 років 696,40 тис.грн. Такі скачки приросту негативно впливаються на діяльність суб'єкта господарювання в цілому, адже чим стійкіше зростання, тим краще економічне становище бізнесу, вище його ефективність.

Розрахуємо також наступні показники динаміки: середньорічний абсолютний приріст, середньорічний темп росту та середньорічний темп приросту.

Середньорічний абсолютний приріст визначається за формулою (2.1):

$$A = \frac{Y_n - Y_1}{n - 1} \quad (2.1)$$

де Y_n – значення кінцевого рівня ряду, тобто показник 2017 року;

Y_1 – значення початкового рівня ряду, тобто показник 2013 року;

n – тривалість досліджуваного періоду, тобто 5 років.

Середньорічний абсолютний приріст ПТВП «ТД «Чернігівський» за період 2013-2017рр становить:

$$A = \frac{2237,3 - 1160,6}{5} = 215,34 \text{ (тис. грн)}$$

Середньорічний темп росту розрахуємо за формулою (2.2):

$$T_p = \sqrt[n-1]{\frac{Y_n}{Y_1}} \quad (2.2)$$

Середньорічний темп росту ПТВП «ТД «Чернігівський» за період 2013-2017 рр становить:

$$T_p = \sqrt[5]{\frac{2237,3}{1160,6}} = 0,386 = 38,6\%$$

Сукупний середньорічний темп зростання виручки (CAGR) характеризує стійкість розвитку суб'єкта господарювання за 3 попередні роки. Індикатор вказує, на скільки відсотків зростав в своїй діяльності суб'єкт господарювання в середньому за рік (рис. 2.9). Також на даному етапі варто розглянути рентабельність реалізованої продукції. Вона розраховується як співвідношення виручки і собівартості реалізованої продукції (2.3), і характеризує ефективність витрат на її виробництво і збут.

$$P_n = \frac{D}{CB} \times 100$$

(2.3)

де D – виручка;

CB – Собівартість продукції.

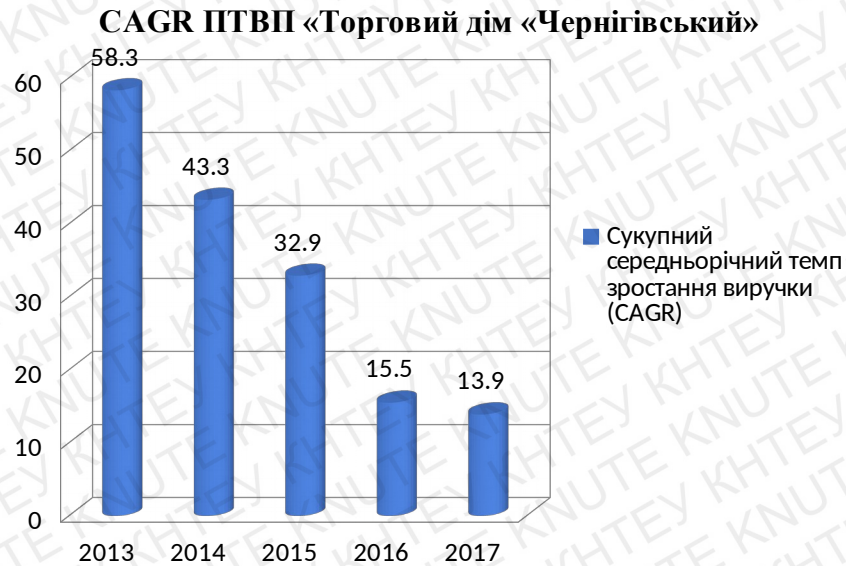

Рис. 2.9. Динаміка сукупного середньорічного темпу зростання виручки (CAGR) ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

У 2014 р. рентабельність продукції становила 80,92 %, а у 2017 р. – 87,07 %. Кожного року спостерігається стабільне збільшення коефіцієнту рентабельності продукції, що свідчить про покращання результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Таким чином, з наведеного вище аналізу даних, можна сказати, що ПТВП «Торговий дім «Чернігівський», є локальним підприємство та займає незначну частину ринку оптової та роздрібної торгівлі автозапчастинами. Основний дохід підприємство отримує від реалізації продукції, такої як: кулькові, роликові, прецизійні, гібридні, шарнірні підшипники, головки, втулки і готові стаціонарні вузли; клинові, зубчасті і поліуретанові приводні ремені; сальники, манжети, сальникові набивки і кільця; ланцюга і рукава; фторопласт, пароніт, текстоліт; технічні пластини; транспортерні стрічки.

2.2. Організаційно-інформаційна модель контролю доходів суб'єкта господарювання

Фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання значною мірою залежать від рівня управління його фінансами, що обумовлює необхідність розвитку інформаційної системи фінансового менеджменту, удосконалення її організаційної структури, визначення принципів утворення та умов розподілу і поєднання інформаційних потоків.

Організаційно-інформаційна модель контролю доходів є стислою характеристикою аналітичного процесу щодо його мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, які визначають параметри об'єктів, інформаційного та методичного забезпечення процесів узагальнення та реалізації результатів контролю доходів суб'єкта господарювання [21].

Ефективність фінансово-господарської діяльності значною мірою залежить від здатності фінансового контролю та аналізу досліджувати та передбачати фінансові результати як наслідок руху різноспрямованих грошових потоків, розподілених у часі. Забезпечення ефективного управління діяльністю суб'єкта господарювання вимагає визначення місця і ролі етапів аналітичного процесу не тільки відповідно до етапів облікового процесу за рівнями електронної системи обробки інформації, але і виходячи з причинно-обумовлених зв'язків між здійсненням конкретних операцій і отриманням відповідних прибутків або збитків. З метою поліпшення контрольної роботи з контролю доходів та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання рекомендується здійснювати такі відповідні організаційні етапи:

- визначити конкретні об'єкти контролю даних витрат та доходів;
- визначити суб'єкти їх контрольного дослідження, розподілити обов'язків між ними;
- здійснити інформаційне забезпечення контролю;
- розробити та мати у володінні та практичному застосуванні методичне забезпечення контролю;

- забезпечити своєчасну та оперативну аналітичну обробку даних (велике значення має автоматизація аналітичних розрахунків);
- здійснювати належним чином оформлення результатів контролю.

Побудова організаційно-інформаційної моделі є способом формалізації контролю доходів та фінансових результатів суб'єкта господарювання. Вона складається з шести взаємопов'язаних блоків. Кожен блок загальної моделі визначає мету, завдання, процеси та явища, оціночні показники та джерела їх інформації, а також зацікавлених суб'єктів аналізу контролю та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Важливим принципом побудови організаційно-інформаційної моделі контролю доходів суб'єкта господарювання є забезпечення повноти інформації щодо фінансово-господарської діяльності та її економічних наслідків. Виходячи зі сказаного, організаційно-інформаційної моделі контролю доходів суб'єкта господарювання є стислою характеристикою аналітичного процесу щодо його мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, які визначають параметри об'єктів інформаційного та методичного забезпечення.

До першого блоку відноситься мета та завдання контролю доходів. Метою контролю доходів суб'єкта господарювання є встановлення достовірності даних первинних документів щодо визначення доходів, повноти і своєчасності відображення первинних даних в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку доходів і результатів діяльності та його відповідності прийнятій обліковій політиці, достовірності відображення доходів та визначення результатів діяльності у звітності господарюючого суб'єкта, відповідності методики обліку та оподаткування операцій з обліку доходів від реалізації, інших операційних доходів, доходів від участі в капіталі, інших фінансових доходів, інших доходів, надзвичайних доходів, фінансових результатів тощо, що застосовуються суб'єктом господарювання, чинним нормативним документам України в період, що перевіряється.

Основні завдання контролю доходів суб'єкта господарювання відображенні на рис. 2.10.

Рис. 2.10. Завдання контролю доходів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

На рис. 2.11 наведено об'єкти контролю доходів суб'єкта господарювання.

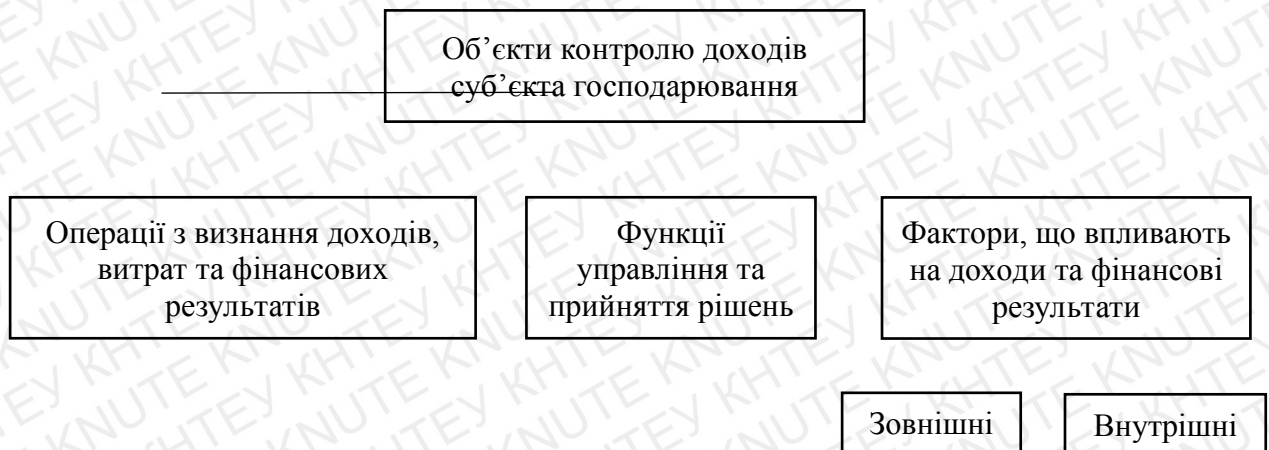

Рис. 2.11. Об'єкти контролю доходів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Необхідно зазначити, що, як і користувачі фінансової звітності суб'єкта господарювання, так і зацікавлені особи, що оцінюють діяльність суб'єкта господарювання мають різну мету, цілі та завдання аналізу. З приводу цього

доцільно розмежовувати суб'єктів контролю доходів, та фінансових результатів суб'єкта господарювання, що наочно зображено на рис. 2.12.

Рис. 2.12. Суб'єкти аналізу доходів, та фінансових результатів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Наявність об'єктивної вихідної інформації, оперативне її збирання та обробка. вірне проведення відповідних аналітичних розрахунків допомагають виявленню причин негативних явищ та розробці заходів з оптимальної величини витрат та зростання відповідних доходів основної діяльності. Таким чином, наступний блок організаційно-інформаційної моделі узагальнює систему показників аналізу і контролю доходів, витрат та фінансових результатів (рис. 2.13).

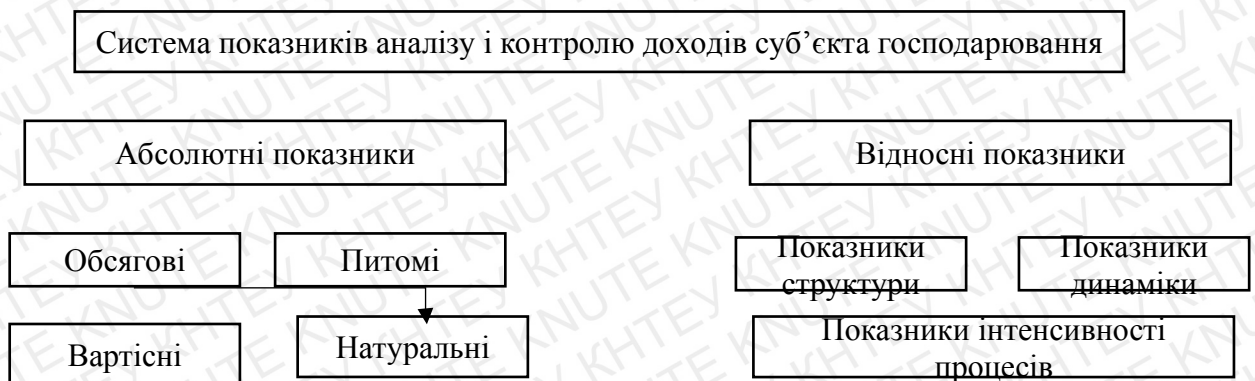

Рис. 2.13. Система показників аналізу і контролю доходів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Показники аналізу і контролю доходів, витрат та фінансових результатів можуть бути абсолютними та відносними. До абсолютних показників відносяться показники обсягу: вартісні і натуральні та питомі показники. До відносних показників відносять показники структури. Показники інтенсивності процесів та показники динаміки.

Абсолютні показники – це сума прибутку (чи збитку) за структурою його утворення чи розподілу і використання. Без використання даних про ці величини аналіз і контроль найчастіше не можуть бути повноцінними. Відносні показники фінансових результатів їх характеризують відносний у відсотках ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу [58]. Саме відносні величини дають точне і наочне уявлення про розвиток того чи іншого економічного явища.

Інформаційне забезпечення фінансово-господарської діяльності має складну структуру і визначається різними чинниками. А саме: рівнем керівництва, цільовим призначенням інформації, складом користувачів тощо. На рівні суб'єкта господарювання основу інформаційного забезпечення фінансової діяльності становлять бухгалтерські дані.

Джерела інформації підрозділяються на:

- державному рівні:
 - на правові: закони, накази, постанови;
 - та плановонормативні: методичні розробки, коментарі, листи;
- рівні суб'єкта господарювання:
 - облікова інформація поточна та звітна;
 - позаоблікова інформація, яка є інформаційним забезпеченням аналізу і контролю доходів, витрат і фінансових результатів суб'єкта господарювання [58].

Джерела інформації та інформаційне забезпечення контролю доходів, витрат та фінансових результатів визначено на рис. 2.14.

Рис. 2.14. Джерела інформації та інформаційне забезпечення контролю доходів, витрат та фінансових результатів

Джерело: побудовано автором

Велика увага приділяється обробці економічної інформації, яка здійснюється на суб'єктах господарювання за різними методами (рис. 2.15).

Рис. 2.15. Методи обробки економічної інформації для контролю доходів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Узагальнюючим результатом аналізу і контролю доходів є методичні способи, які наочно зображенні на рис. 2.16.

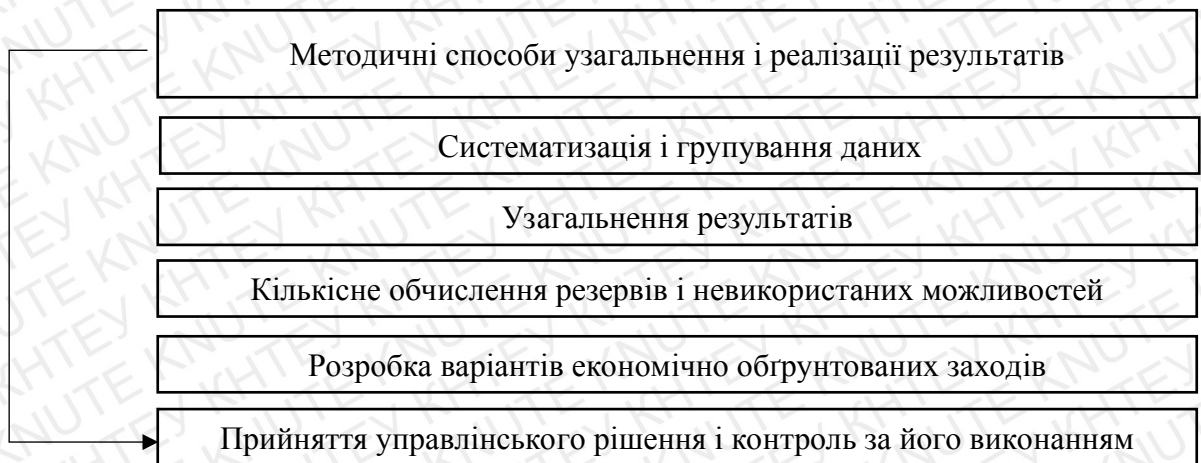

Рис. 2.16. Методичні способи узагальнення і реалізації результатів контролю доходів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

Ключовим елементом процедури економічного аналізу та контролю доходів суб'єкта господарювання є модель обробки вхідної інформаційної бази. Така модель являє собою обґрунтований відповідно до специфічних характеристик конкретно випадку процедури аналізу органічний синтез математичних, статистичних та аналітичних методів дослідження [63]. Загальна структура моделі обробки вхідної інформаційної бази в межах економічного аналізу і контролю може бути відображена у такій схемі (рис. 2.17).

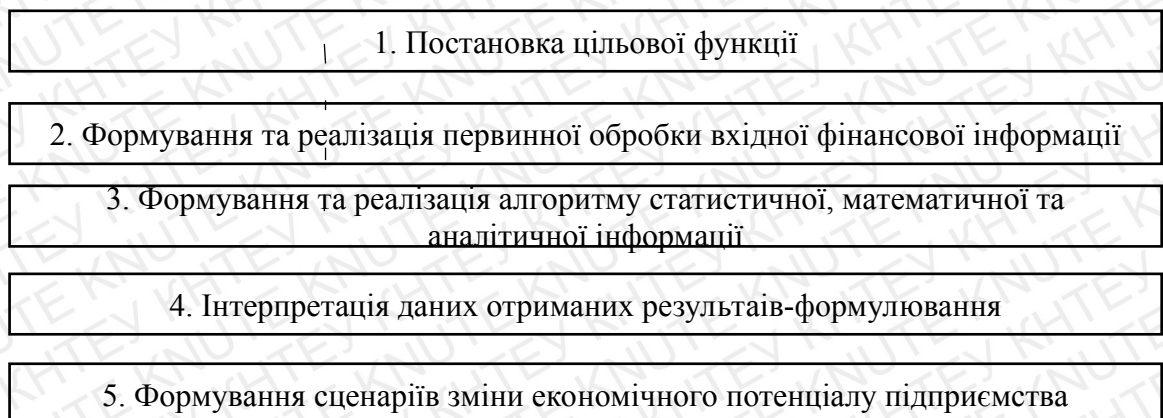

Рис. 2.17. Базова модель обробки вхідної інформаційної бази для цілей контролю суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором на основі [63]

Необхідно зазначити, що базова модель обробки вхідної інформації та якість одержаних результатів аналізу і контролю безпосередньо залежать від

джерел інформації, які використовуються при здійсненні контролю фінансових результатів та наведені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Інформаційна база для контролю доходів суб'єкта господарювання

Група облікової інформації	Джерела інформації
Первинні документи	Розрахунки та довідки бухгалтерії, накладні, рахунки, товарна – транспортні накладні тощо
Облікові реєстри	Журнали 6 і 7
Дані рахунків бухгалтерського обліку	«Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)», рахунки класів 7 «Доходи і результати діяльності», 9 «Витрати діяльності»
Фінансова звітність	Ф. 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), ф. 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (Звіт про сукупний дохід), ф. 3 Звіт про рух грошових коштів, ф. 4 Звіт про власний капітал, ф. 5 Примітки до річної фінансової звітності
Податкова звітність	Декларація про податок на прибуток суб'єкта господарювання
Статистична звітність	Ф.№ 1 «Звіт про основні показники діяльності суб'єкта господарювання» ф. №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість»
Інші джерела	Бізнес-план, фінансовий план, управлінська (внутрішня) звітність, матеріали маркетингових досліджень, матеріали ревізій або аудиторських перевірок, результати попередніх аналітичних досліджень тощо

Джерело: побудовано автором

Узагальнюючи результати, можна сказати, що організація та інформаційне забезпечення контролю та аналізу доходів і фінансових результатів фінансових результатів суб'єкта господарювання відіграє важливу роль у функції управління підприємством та його фінансовими ресурсами.

Таким чином, визначена чітка структура організаційно-інформаційної моделі контролю доходів суб'єкта господарювання надає змогу зрозуміти і правильно оцінити різні економічні явища. Комплексний контроль та аналіз являють собою сукупність заходів, спрямованих на збір, консолідацію, узагальнення та обробку вхідної фінансової інформації. З метою ідентифікації економічного потенціалу об'єкта контролю, а також форми подання результатів такої ідентифікації. Оцінка доходів суб'єкта господарювання створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень щодо проблемних питань бізнесу, напрямків розвитку.

2.3. Особливості облікового відображення операцій з доходами суб'єкта господарювання

Кожен суб'єкта господарювання зводить свою діяльність до отримання певного результату – прибутку чи збитку. Облік доходів та витрат повинен відображати достовірні дані про досягнутий рівень виробництва для прийняття необхідних управлінських рішень щодо використання засобів та предметів праці для об'єктивної оцінки діяльності [69].

Законодавчі акти регулюють діяльність суб'єктів господарювання у фінансовій, трудовій та господарській сферах, відповідно, облік витрат та доходів підпорядковується чотирирівневій системі документів (рис. 2.18).

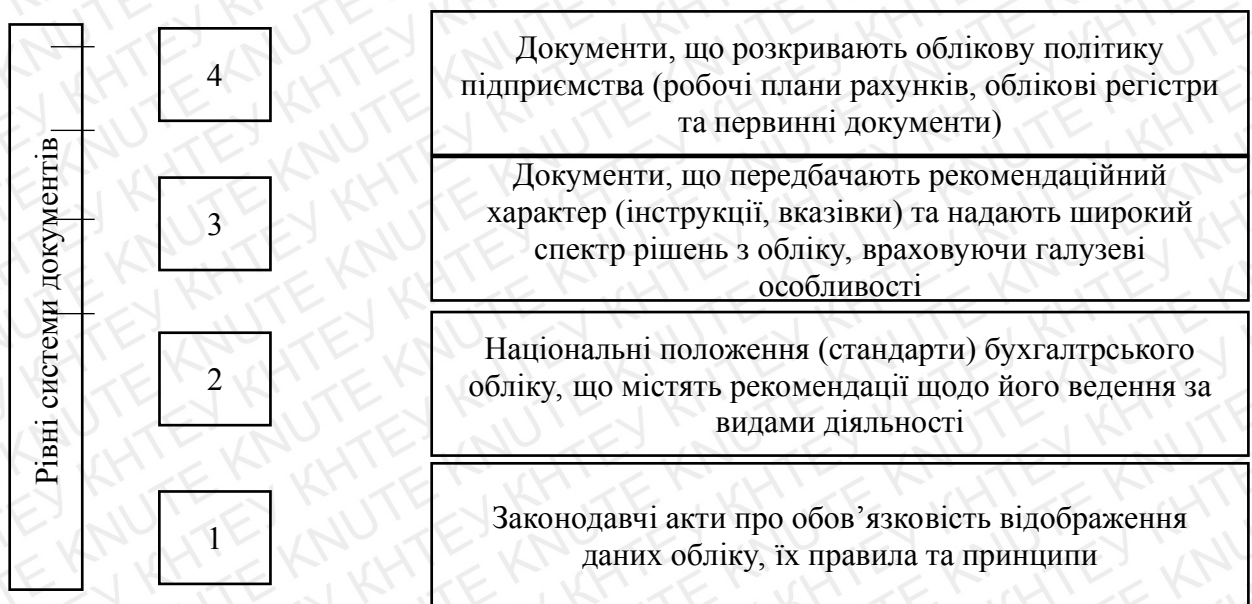

Рис. 2.18. Система рівнів документального забезпечення обліку доходів і витрат діяльності

Джерело: побудовано автором

Огляд нормативно-правової бази з обліку доходів і витрат показує, що основними законодавчими актами та нормативними документами є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [66]; Податковий кодекс України [81]; НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [60]; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) 15

«Дохід» [63]; П(С)БО 16 «Витрати» [64]; П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [65, 79]; Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Концептуальна основа фінансової звітності.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [66] фінансовий результат звітного періоду визначається шляхом порівняння доходів звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Надалі доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Фінансовим результатом діяльності суб'єкта господарювання, згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [60], може бути прибуток або збиток. Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [2]. П(С)БО 16 «Витрати» [64] визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати суб'єкта господарювання та її розкриття у фінансовій звітності.

Основними нормативними документами, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи суб'єкта господарювання та фінансові результати діяльності, а також порядок їх розкриття у фінансовій звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [63] та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [60]. Норми цих стандартів застосовуються суб'єкта господарюваннями, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних та банківських установ).

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу призначено рахунок 70 «Доходи від реалізації», який має такі субрахунки: 701 «Дохід від реалізації готової продукції»; 702 «Дохід від реалізації товарів»; 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»; 704 «Вирахування з доходу»; 705 «Перестраховування».

За кредитом субрахунків 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 702 «Дохід від реалізації товарів», 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством); результат операцій перестрахування (у кореспонденції з субрахунком 705 «Перестрахування»); результат зміни резервів незароблених премій (у страхових організаціях); та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». На субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції» узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції. На субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» узагальнюють інформацію про доходи від реалізації товарів. На субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» узагальнюють інформацію про доходи від реалізації робіт і послуг [78]. Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту або іншими напрямками, визначеними підприємством. На субрахунку 704 «Вирахування з доходу» за дебетом відображаються суми надходжень за договорами комісій, агентськими та іншими аналогічними договорами на користь комітентів, принципалів, сума наданих після дати реалізації знижок покупцям, вартість повернених покупцем продукції та товарів та інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу. За кредитом субрахунку 704 «Вирахування з доходу» відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 "Фінансові результати". На субрахунку 705 «Перестрахування» суб'єкта господарювання, які є страховиками, відповідно до Закону України "Про страхування", узагальнюють інформацію про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестрахування. За дебетом субрахунку 705 «Перестрахування» відображаються суми часток страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що належать перестраховикам за договорами перестрахування, за кредитом – частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що повертаються перестраховиками у разі дострокового припинення договору перестрахування. Щомісяця сальдо субрахунку 705 «Перестрахування»

списується (закривається) у кореспонденції із субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» [80].

Для контролю за доходами, витратами та фінансовими результатами діяльності суб'єкта господарювання і аналізу цих результатів, крім узагальнених даних на синтетичних рахунках 70 «Доходи від реалізації», 90 «Собівартість реалізації», 74 «Інші доходи» та на інших рахунках, необхідні деталізовані дані про фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання, які можна отримати лише з належно організованого аналітичного обліку. Наприклад, підприємство реалізує різну готову продукцію і необхідно визначати фінансові результати за кожним її видом [84].

Первинними документами, що підтверджують наявність доходів від реалізації є: прибутковий касовий ордер; виписка банку; рахунок-фактура; товарно-транспортна накладна; вимога – накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів та ін. Кореспонденція операцій обліку доходів від реалізації наведена в табл. 2.3

Таблиця 2.3

Облік доходів від реалізації суб'єкта господарювання

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		3	4
	2	Дебет	Кредит
1	Відображено суми, які не є доходом (підлягають виключенню з нього)	70 «Доходи від реалізації»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
2	Проведено інші вирахування з доходу	70 «Доходи від реалізації»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 68 «Розрахунки» за іншими операціями»
3	Відображено суми податків і обов'язкових платежів, одержані у складі доходу від реалізації	70 «Доходи від реалізації»	64 «Розрахунки за податками й платежами»
4	Відображено надходження страхових платежів від страхувальника	70 «Доходи від реалізації»	76 «Страхові платежі»
5	Віднесено на фінансові результати дохід від реалізації	70 «Доходи від реалізації»	791 «Результат Операційної Діяльності»

Закінчення табл. 2.3

6	Визнано дохід на суму активів, переданих як внесок до статутного капіталу, або в обмін на довгострокові цінні папери (фінансові інвестиції)	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	70 «Доходи від реалізації»
7	Отримано основні засоби в обмін на неподібний актив	15 «Капітальні інвестиції»	70 «Доходи від реалізації»
8	Визнано дохід від реалізації на суму одержаних грошових коштів	30 «Каса»	70 «Доходи від реалізації»
9	Визнано дохід від реалізації на суму одержаних у безготівковій формі грошових коштів	31 «Рахунки в банках»	70 «Доходи від реалізації»
10	Виставлено вексель на суму визнаного доходу від реалізації для забезпечення заборгованості покупцем	34 «Короткострокові векселі одержані»	70 «Доходи від реалізації»
11	Визнано дохід від реалізації продукції покупцям і замовникам на умовах відстрочки платежу	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	70 «Доходи від реалізації»

Джерело: побудовано автором

Узагальнення інформації про інші доходи від операційної діяльності суб'єкта господарювання у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ведеться на рахунку 71 «Інший операційний дохід». За кредитом рахунка 71 «Інший операційний дохід» відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – суми непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного збору та інших зборів (обов'язкових платежів)) та списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Узагальнення даних про інші операційні доходи при журнальній формі обліку здійснюється у журналі 6. Аналітичний облік інших операційних доходів ведеться за видами доходів та іншими напрямками, визначеними суб'єктом господарювання.

Первинними документами для накопичення даних про інші операційні доходи є рахунки-фактури, товарно-транспортні накладі, платіжні вимоги, акти інвентаризації, виписки банку, довідки та розрахунки бухгалтера. Для обліку формування доходів і результатів діяльності використовують Журнал-ордер № 6, де відображають операції і за рахунком: 70 «Доходи від реалізації».

Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту або та іншими напрямками, визначеними підприємством. Аналітичний облік доходів організовують за видами діяльності суб'єкта господарювання, при цьому окремо обліковуються доходи і результати від операційної, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності. Такий порядок організації дозволяє одержувати інформацію для складання Форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» без додаткової обробки облікових даних. Крім цього, дані аналітичного обліку надаються для цілей управління підприємством з метою надання інвесторам, власникам та іншим зацікавленим особам інформації про одержані доходи, а також для оперативного коригування управлінських рішень і дій.

В обліку дохід відображається в сумі справедливої вартості отриманих активів або тих, що підлягають одержанню. Сума доходу, яка виникає в результаті господарської операції, як правило, визначається шляхом домовленості між суб'єктом господарювання і покупцем або користувачем активу. Вона оцінюється за справедливою вартістю отриманої компенсації або тієї компенсації, яку може бути отримано, з урахуванням суми будь-якої торговельної знижки, що надається підприємством.

Таким чином, методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації та її розкриття в фінансовій звітності про доходи підприємства визначені П(С)БО 15 «Дохід», відповідно про витрати - П(С)БО 16 «Витрати». Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами, групами, продукції, робіт, послуг, регіонами збуту або іншими напрямками, визначеними підприємством. Первинними документами з обліку доходів від реалізації є розрахунки, довідки, бухгалтерії.

Висновки до розділу 2

Об'єктом нашого дослідження було вибране Приватне торгово-виробниче підприємство «Торговий дім «Чернігівський» (ПТВП «ТД «Чернігівський»). Підприємство є самостійною юридичною особою, що має власний баланс та майно. Основним видом діяльності суб'єкта господарювання є оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів. Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється бухгалтерією суб'єкта господарювання, яку очолює бухгалтер. Кількісний та якісний склад бухгалтерії визначається штатним розписом і затверджується наказом керівника суб'єкта господарювання.

Організаційно-інформаційна модель для формалізації доходів суб'єкта господарювання складається із шести блоків: визначення мети та завдання контролю; визначення об'єктів та су'єктів контролю; аналіз системи показників аналізу і контролю доходів, витрат та фінансових результатів; огляд джерел інформації та інформаційного забезпечення контролю доходів, витрат та фінансових результатів; обробка методів обробки економічної інформації; застосування методичних способів узагальнення і реалізації результатів контролю доходів.

Для обліку доходів та витрат, використовує 7 клас рахунків «Доходи і результати діяльності» та 9 клас рахунків «Витрати діяльності» бухгалтерського обліку. Також ми дослідили ринок автозапчастин України, та виявили, що спостерігається позитивна динаміка попиту на ринку, причиною є ріст кількості покупок автомобілів, з 2009 по 2017 він збільшився у 3,5 рази. Частка ринку, у межах сукупної виручки ПТВП «ТД «Чернігівський» є досить незначною. Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу призначено рахунок 70 «Доходи від реалізації» з його субрахунками. В бухгалтерському обліку дохід відображається в сумі справедливої вартості отриманих активів або тих, що підлягають одержанню.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Етапи проведення контролю доходів суб'єкта господарювання

В умовах ринкової економіки основу економічного розвитку суб'єкта господарювання становить прибуток. Зростання прибутку створює фінансову основу для самофінансування діяльності суб'єкта господарювання, здійснення розширеного відтворення і задоволення зростаючих соціальних і матеріальних потреб трудових колективів. За рахунок прибутку виконуються також зобов'язання суб'єкта господарювання перед бюджетом, банками та іншими контрагентами. Тому при контролі прибутку вивчають фактори як його формування, так і розподілу.

Основною метою контролю доходів є об'єктивне вивчення стану нарахування та списання витрат і доходів майбутніх періодів, повноти та своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку доходів відповідно до прийнятої облікової політики, достовірності відображення залишків у звітності господарюючого суб'єкта та вчасності виправлення відхилень на підприємстві [4].

Контроль операцій з обліку доходів, як і будь-якого предмету контролю, здійснюється за певною методикою, під якою розуміють сукупність методів, прийомів, використаних та досліджених при здійсненні контролю. В загальному вигляді методика контролю знаходить своє віддзеркалення в програмі контролю [12].

Із метою перевірки достовірності відображеної в обліку на рахунках доходів інформації перевіряючий повинен вивчити елементи облікової політики суб'єкта господарювання з питань доходів і фінансових результатів; достовірність операцій з обліку доходів і фінансових результатів; записи в первинних документах, регістрах обліку і звітності за доходами і фінансовими результатами; інформацію про доходи і фінансові результати, що знайшла відображення в попередніх перевірках.

Критерії визнання доходу, згідно П(С)БО 15 «Дохід» [63], застосовуються окремо до кожної операції. Разом з тим, існують певні види доходу, які мають свої особливості визнання. Як правило, при цьому перевіряючий керується критеріями оцінки доходу [47]. У ході контролю доходів повинні бути вирішені наступні завдання [83, 58, 79]:

- перевірка наявності та правильності оформлення договорів і первинних документів на реалізовану продукцію, товари, виконані роботи, надання послуг;
- перевірка дотримання калькуляційних цін та перевірка ціноутворення, відвантаження продукції пов'язаним особам;
- перевірка відповідності даних первинних документів договорам і обліковим регістрам;
- перевірка правильності відображення суми дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку, а також своєчасності розрахунків покупців за реалізовану продукцію, виконані роботи, надані послуги та повноти і правильності оприбуткування готівки;
- правильність визначення і законність відображення доходу від реалізації продукції в рахунках бухгалтерського обліку;
- правильність ведення аналітичного і синтетичного обліку;
- правильність відображення даних про угоди, які здійснюються на бартерній основі та з пов'язаними особами, а також правильність визначення фінансового результату від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- перевірка повноти відображення доходів за звітний період.

Інформаційними джерелами отримання доказів контролю доходів за видами діяльності суб'єктів господарювання визначено:

- первинні і зведені документи (накладні, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт та послуг, договори, касові ордера, платіжні доручення, виписки з поточного рахунку банківських

установ, митих декларації, інвойси, фіскальні звіти, реєстри обліку доходів та інше);

- облікові реєстри (Журнали 3, 6, 1, відомості 1.1, 1.2, аналітичні рахунки 7-го класу, Головна книга, оборотно-сальдова відомість та інше);
- звітність (фінансова, управлінська, статистична, податкова);
- акти попередніх перевірок аудиторської фірми, податкової інспекції;
- накази, розпорядження суб'єкта господарювання.

Виходячи з предмету і завдань обліку доходів суб'єктів господарювання необхідно сформувати об'єкти контролю (рис. 3.1)

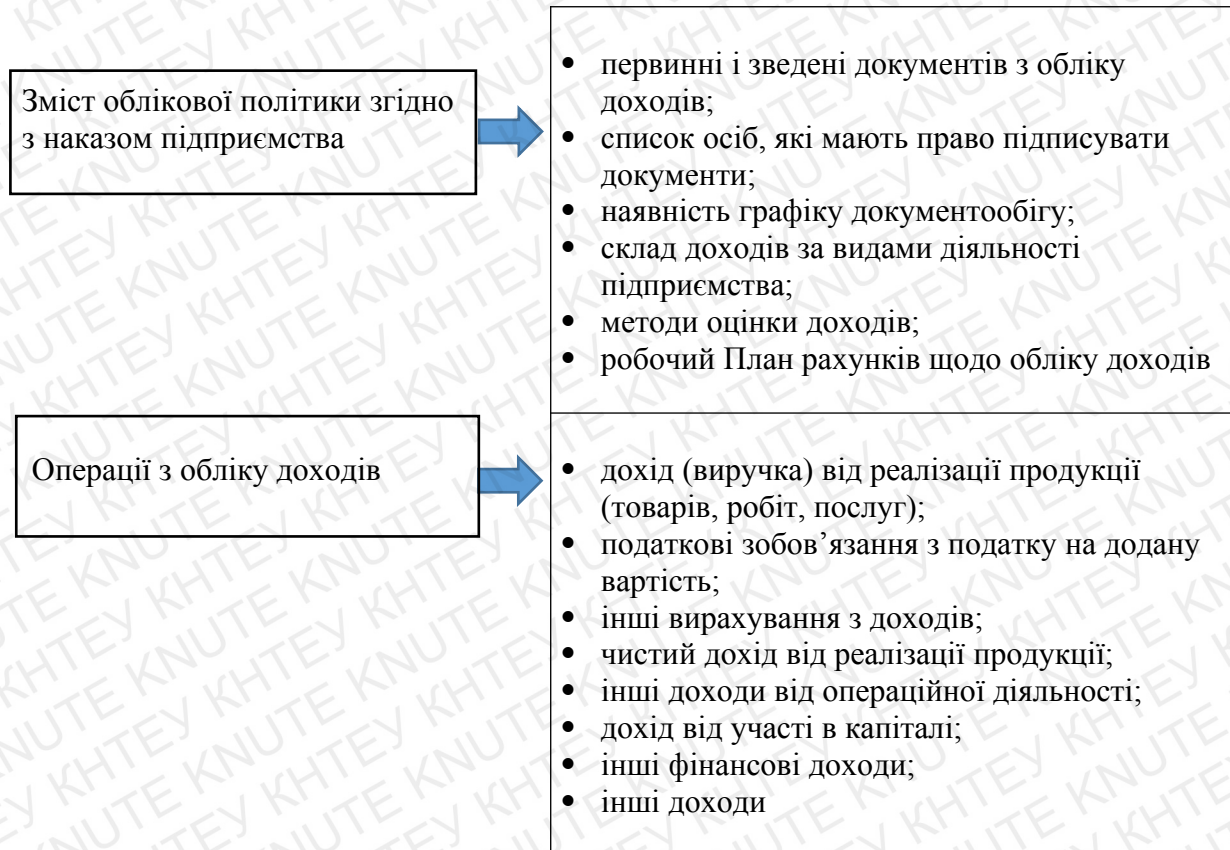

Рис. 3.1. Об'єкти контролю з обліку доходів суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором

У більшості випадків, контроль доходів суб'єкта господарювання проходить у такій послідовності етапів (рис. 3.2):

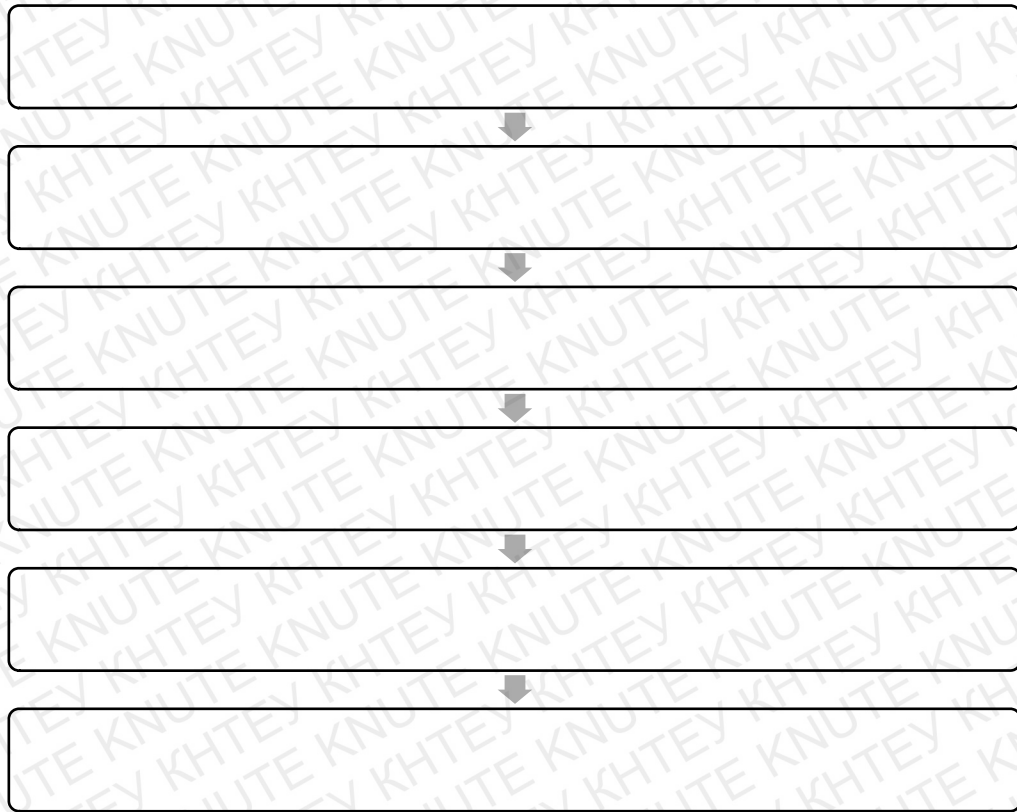

Рис. 3.2. Послідовність етапів контролю доходів суб'єкта господарювання

Джерело: розроблено автором

Розглянемо більш детально етапи контролю доходів суб'єкта господарювання:

- перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів і договорів з покупцями та замовникам. Контролер перевіряє наявність первинних документів. Їх оформлення, звертаючи увагу на грамотність виправлення помилкових записів (коректурний метод «червоне сторно», додаткових записів), а також порівнює дати первинних і зведених документів з обліковими регістрами [8];
- перевірка правильності класифікацій, оцінки доходів та умов їх визнання за видами діяльності. Увага контролерів при проведенні такої перевірки концентрується на умовах визнання доходів звітного періоду та класифікації доходів за видами діяльності згідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Необхідно уточнити: чи дотримується суб'єкт господарювання діючих вимог П(С)БО 15 «Дохід» і 16 «Витрати» щодо порядку класифікації здійснених витрат і одержаних доходів. Варто звернути увагу на надходження, що не

визнаються доходами: непрямі податки та обов'язкові платежі, що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів; надходження за договорами комісії, доручення та інші на користь комітента; суми попередньої оплати продукції, товарів, послуг, суми авансу в рахунок оплати продукції, товарів, послуг; надходження від первинного розміщення цінних паперів;

➤ перевірка повноти відображення доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (рахунки 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 702 «Дохід від реалізації товарів», 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», 704 «Вирахування з доходу»);). Повинно бути підтверджено, що операції належним чином санкціоновані; на рахунках бухгалтерського обліку відображенні всі здійснені угоди з продажу; записи в облікових регістрах відображені своєчасно; вартісна оцінка операцій здійснена правильно. Для цього необхідно порівняти записи в регістрах обліку з даними первинних документів; дати, зазначені у первинних документах, з датами у регістрах обліку; перевірити арифметичну точність підсумків. По операціях в іноземних валютах необхідно перевірити застосування валютних курсів та їх відповідність офіційному курсу НБУ. При цьому контролер розробляє моделі необхідних робочих документів.

При перевірці бухгалтерського обліку операцій з реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) перевіряється правильність та своєчасність нарахування податкових зобов'язань з податку на додану вартість (ПДВ) та акцизного збору і звертати увагу на операції, які є об'єктом оподаткування. Одним зі складних методичних прийомів перевірки є розрахунок бази для визначення податкових зобов'язань з ПДВ. Це визначено тим, що момент виникнення доходу (за фактом відвантаження) від реалізації продукції не співпадає з базою оподаткування ПДВ (перша подія: або відвантаження продукції або оплата). Нами розроблено алгоритм перевірки нарахування податкових зобов'язань з ПДВ. При умовах виконання вимог Інструкції по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку (всі операції по реалізації продукції записані по Дт рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та Кт рахунків 7 класу «Доходи і

результати діяльності») для визначення бази оподаткування з ПДВ доцільно використовувати формулу:

$$\text{БО} = \text{ДО} - \text{КСп} + \text{КСк} \quad (3.1)$$

де БО – база оподаткування;

ДО – дебетовий оборот за рахунком 36 за звітний період;

К – кредитове сальдо на початок звітного періоду за рахунком 36;

К – кредитове сальдо на кінець звітного періоду за рахунком 36.

Однією з переваг даного алгоритму є те, що розрахунок бази оподаткування можна скласти за місяць, квартал, рік в цілому по всім покупцям і замовникам, а також без ускладнень ввести в комп'ютерну програму забезпечення як обліку так і контролю;

➤ перевірка операцій з обліку доходів від іншої операційної діяльності клас 71 «Інший операційний дохід». Доцільно підтвердити правильність та повноту відображення доходів від штрафів, визнаних боржниками; повноту та своєчасність відображення доходів від безоплатно одержаних оборотних засобів, операційної оренди активів; повноту відображення доходів від розміщення коштів на депозитних рахунках; правильність визначення доходів від купівлі-продажу іноземної валюти та розрахунок курсових різниць;

➤ контроль доходів від фінансових операцій (рахунки 72 «Дохід від участі в капіталі» та 73 «Інші фінансові доходи») включає в себе перевірку доходів від інвестицій в асоційовані суб'єкта господарювання, доходів від спільної діяльності, доходів від інвестицій в дочірні суб'єкта господарювання, доходів від дивідендів і відсотків, які одержуються підприємством. Одним зі складних етапів контролю обліку доходів є перевірка правильності відображення в обліку операцій з надання у фінансову оренду об'єктів лізингу, які передбачають передачу прав власності активів після закінчення строку оренди. При цьому необхідно перевірити правове забезпечення господарських операцій із фінансового лізингу, звернути увагу на порядок оформлення письмових договорів, які повинні відповідати вимогам Податкового кодексу України та іншим чинним законодавчим документам [81]. Мета такої перевірки полягає у

встановленні правильності оформлення зазначених договорів, для того щоб підприємство знижувало ризики доведення дійсності проведених операцій;

➤ при перевірці правильності відображення доходів від інвестиційної діяльності та інших доходів (рахунки 74 «Інші доходи» та 76 «Страхові платежі») необхідно звернути увагу на правильність відображення доходів від фінансових інвестицій і майнових комплексів, доходів від неопераційних курсових різниць, безоплатно одержаних активів. Відшкодування збитків від стихійних лих тощо. Перевірку повноти та своєчасності відображення в обліку доходів за фінансовими інвестиціями необхідно проводити за окремими її видами (акціями, облігаціями), емітентами та методами участі в капіталі. При контролі достовірності інформації доходу за видами діяльності суб'єкта господарювання у фінансовій звітності необхідно дані синтетичного обліку доходів звірити з даними фінансової звітності. При наявності відхилень між даними синтетичного обліку доходів і фінансової звітності контролер повинен з'ясувати причини таких відхилень та надати рекомендації з виправлення встановлених помилок. Виявлені факти відхилень обліку доходів за видами діяльності суб'єкта господарювання, недотримання законодавства реєструються в робочих документах контролера, а потім узагальнюються у звітах та висновку.

Таким чином, ефективна система контролю доходів суб'єкта господарювання має забезпечувати отримання позитивного результату діяльності суб'єкта господарювання, а також запобігати порушенню законодавства. Механізм контролю доходів суб'єкта господарювання забезпечує здійснення безперебійного функціонування діяльності суб'єкта господарювання.

3.2. Методика контролю доходів суб'єкта господарювання

Доходи суб'єкта господарювання та фінансові результати займають центральне місце в системі управління підприємством. Це важливі й водночас дуже складні як економічні, так і обліково-аналітичні категорії. Зміст поняття «фінансовий результат» виражається в категоріях «прибуток» і «збиток», які є протилежними за змістом, але порядок їх формування єдиний. Застосування принципу нарахування та відповідності доходів і витрат передбачає формування фінансових результатів методом їх порівняння. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – основне інформаційне джерело при здійсненні аналітичної оцінки фінансових результатів суб'єкта господарювання поряд із даними оперативного, бухгалтерського й статистичного обліку. Нині порядок формування фінансових результатів регламентує Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [60].

Різні автори відносять до методичних прийомів контролю, називаючи їх іноді прийомами, а іноді – методами. Однак більшість авторів погоджується із загальним поділом методичних прийомів на фактичні (органолептичні) та документальні. До способів та прийомів документального контролю, як правило, відносять: формальну перевірку належного оформлення документів та їх арифметичної точності; хронологічну перевірку записів; перевірку бухгалтерських проводок; юридичну та аналітичну перевірку документів тощо. До прийомів фактичного контролю, як правило, відносять інвентаризацію та інші подібні методи – контрольні заміри, лабораторний аналіз тощо. Але деякі автори, наприклад Н.Г. Виговська [17, с. 96] до методів фактичного контролю відносять також і опитування осіб, очне спостереження тощо, що вважаємо некоректним, оскільки тут йдеться про набуття перевіряючим розуміння процесів. Окремі автори, наприклад М.Т. Білуха [81, с. 76], до документальних та фактичних методичних прийомів додають ще й розрахунково-аналітичні методи. М.Т.

Білуха [81] до таких методів відносить методи економічного аналізу, статистичні розрахунки та економіко-математичні методи [43].

До процедур контролю доходів суб'єкта господарювання будемо відносити такі методики: обстеження, спостереження, запити, зовнішнє підтвердження, перерахунок, повторне виконання та аналітичне моделювання (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика основних процедур контролю доходів суб'єкта
господарювання

№ з/п	Методика	Опис
1	Обстеження	Перевірка документів, записів, документації та матеріальних активів
2	Спостереження	Безпосереднє спостереження та вивчення процесу чи процедур, які виконуються іншими особами
3	Запити	Отримання певної інформації від осіб, які нею володіють
4	Зовнішнє підтвердження	Запит до зовнішніх стосовно господарюючого суб'єкта сторін, результатом якого є фактичне підтвердження певної інформації, яка відображена у бухгалтерських записах
5	Перерахунок	Перевірка правильності розрахунків у первинних та зведених документах та/або проведення повторних розрахунків
6	Повторне виконання	Проведення аналогічних дій з метою контролю якості їх виконання
7	Аналітичне моделювання	Оцінювання інформації шляхом аналізу ймовірних залежностей між різними показниками

Джерело: розроблено автором

Елементами методу контролю є контрольні процедури та контрольні технології, які базуються на загальнонаукових методах, підходах, процедурах дослідження, методичних прийомах та методиках. У широкому значенні контрольна технологія – це вся сукупність методів та засобів, необхідних для здійснення контролю, а у вузькому – це завершена система чітко описаних контрольних дій та засобів для їх здійснення (норм, описів, фізичного, технічного приладдя, програмного забезпечення) [27].

Контрольна технологія повинна мати ознаки чітко формалізованої системи дій та засобів, які виконують чітко визначені контрольні завдання (фактично бути алгоритмом), а кінцевим результатом роботи контрольної технології повинно бути або чітка кількісна характеристика, або ж конкретна дія (заборона конкретному бухгалтеру отримувати доступ до певної інформації). Тобто мову господарського контролю повинні складати чіткі формулювання в алгоритмах [5].

Для перевірки відповідності даних бухгалтерського обліку фактичній наявності грошових і матеріальних цінностей і на основі зіставлення даних перевірки із записами рахунків бухгалтерського обліку, виявлення існуючих розбіжностей і вжиття заходів для виправлення порушень, відшкодування недостачі використовується метод інвентаризації матеріальних цінностей і наявності грошових ресурсів. Причому інвентаризація наявності грошових коштів проводиться обов'язково методом раптової перевірки наявності грошових коштів у касі суб'єкта господарювання, організації або установи [75].

Як правило, перевірка наявності грошових коштів відбувається без перерви і закінчується складанням і підписанням акта. У випадках, коли з певної причини необхідно зробити перерву, перевіряючий опечатує касу. Опечатування може супроводжуватись також інвентаризацією матеріальних цінностей, якщо вони знаходяться на різних складах або якщо їх облік потребує багато часу [29].

При інвентаризації наявності сировини і матеріалів, а також готової продукції, щоб виявити розходження, здійснюються контрольні перевірки. Метод таких перевірок передбачає звіряння записів у книгах і рахунках бухгалтерського обліку організації чи установи, яка перевіряється, з даними обліку організації або установи, яка поставляє сировину, матеріали чи продукцію. Повніше цей метод застосовується при перевірці виконання робіт або послуг, які надає організація, що перевіряється, іншим організаціям, а також приватним особам.

Метод рахункової перевірки бухгалтерських звітів і балансів передбачає перевірки достовірності відображення в них звітних показників, виявлення і усунення приписок та інших зловживань, які спричиняють перекручення показників [88].

Камеральні та документальні перевірки проводяться головним чином податковими органами. Перший вид контролю здійснюється без виходу на підприємство і полягає у перевірці поданої податкової звітності. Документальна перевірка проводиться з виходом на підприємство і передбачає перевірку первинних документів, пов'язаних із нарахуванням податків. Результати документальної перевірки можуть оформлятися довідкою – якщо порушень не виявлено; актом – при встановленні порушень податкового законодавства [76].

Ревізія – це всеохоплююча перевірка усіх сторін діяльності суб'єкта господарювання; проводиться регулярно, а її результати оформляються актом; мета – всебічно сприяти поліпшенню фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, організацій, установ. Ревізії класифікуються за такими ознаками:

- за об'єктом перевірки:
 - повні – перевіряються всі сторони фінансово-господарської діяльності;
 - часткові – перевіряються окремі операції або види діяльності;
 - тематичні – перевіряються однотипні установи з окремих спеціальних питань;
 - комплексні – вивчається коло питань, що характеризують всі ланки і сторони діяльності установи.
- за охопленням фінансово-господарських операцій:
 - суцільні – перевіряють всі документи з часу останньої ревізії;
 - вибіркові – перевіряють лише деякі документи або документи за певний проміжок часу.
- залежно від організації:
 - планові – проводяться відповідно до плану контрольно – ревізійної роботи;
 - позапланові – проводяться за спеціальними завданнями вищестоящих організацій або за вимогою органів суду і прокуратури;

- додаткові – проводяться, коли при 1-й ревізії не повністю встановлені факти порушень фінансово-господарської діяльності;
- повторні – об'єктом перевірки є стан ліквідації виявлених недоліків.

Проведення аналізу доходів суб'єкта господарювання передбачає використання певної методики як сукупності правил, прийомів і методів вивчення та опрацювання фінансової інформації. Як ми вже зазначали основні методи аналізу об'єкта дослідження – горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний.

Провівши аналіз навчально-методичної літератури (Додаток В), у частині питання аналітичної оцінки доходів виявили, що зазвичай учені аналіз цього об'єкта дослідження здійснюють за такими напрямками [68]:

- оцінка рівня, динаміки й структури фінансових результатів та показників, що їх формують, тобто доходів і витрат;
- аналіз фінансового результату від операційної діяльності як основної діяльності суб'єкта господарювання;
- визначення впливу основних факторів на формування фінансового результату суб'єкта господарювання;
- аналіз показників рентабельності.

Доходи та витрати – економічні категорії, рівень яких визначає величину прибутку й рентабельності суб'єкта господарювання. Доходи та витрати визначають згідно з НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та відображаються у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) в момент їх виникнення, незалежно від часу надходження й сплати грошей. Прибуток (збиток) – це умовний розрахунковий показник, а не реальні грошові кошти, які можна використовувати в операціях купівлі-продажу. Прибуток може відрізнятися від реальної величини грошових коштів на величину несплаченої дебіторської заборгованості, кредитів, амортизаційних нарахувань і т. ін. У зв'язку з цим у фінансовій звітності може бути завищена величина прибутку й,

відповідно, оцінка рентабельності буде висока, але підприємство при цьому може відчувати гострий дефіцит грошових коштів. І навпаки, величина прибутку може бути незначною, а фінансовий стан – цілком стійким. Крім того, на практиці більшість вітчизняних підприємств використовують схеми «оптимізації оподаткування», що призводить до спотворення прибутку з метою зниження бази оподаткування. Тому аналіз прибутку суб'єкта господарювання доцільно проводити у взаємозв'язку з оцінкою грошових потоків суб'єкта господарювання. Суб'єкти господарювання, які зацікавлені у віддачі від використання ресурсів і вкладеного капіталу, аналізують не лише абсолютну ефективність діяльності суб'єкта господарювання, а й відносну. Для цього співвідносять отриманий ефект із понесеними витратами, тобто розраховують показники рентабельності. Залежно від того, що є базовим показником для розрахунку, тобто з чим порівнюють вибраний показник фінансового результату діяльності, виділимо три групи показників рентабельності [33]:

- рентабельність активів (показує ефективність використання майна суб'єкта господарювання – економічна рентабельність і капіталу засвідчує ефективність управління капіталом суб'єкта господарювання – фінансова рентабельність. Ці коефіцієнти обчислюють за допомогою співвідношення величини прибутку до середньорічної величини майна чи власного капіталу;
- рентабельність продажів визначає ефективність продажу продукції з погляду отриманого прибутку – валового, операційного або чистого;
- показники рентабельності витрат і продукції формується аналогічно першій і другій, однак, замість прибутку, у розрахунок береться чистий приплив грошових коштів [52, с. 252]. У західній обліковоаналітичній практиці досить широко застосовують цю методику. Доцільно впроваджувати цю методику й у вітчизняну практику, адже реальні можливості будь-якого суб'єкта господарювання, у підсумку, визначаються не фінансовим результатом, а здатністю генерувати грошові потоки. Використання непрямого методу розрахунку потоку

грошових коштів у результаті операційної діяльності дасть змогу уточнити різницю між фінансовим результатом діяльності у вигляді прибутку (збитку) та реальними грошовими коштами.

Описані вище методи контролю та аналізу доцільно застосувати для визначення показників ефективності діяльності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський». Коефіцієнт абсолютної ліквідності (рис. 3.3) є найбільш жорсткий індикатор ліквідності, що відображає здатність компанії погашати поточні зобов'язання виключно за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів. Індикатор дозволяє зрозуміти, чи є у фірми кошти для задоволення вимог кредиторів на поточну дату.

Рис. 3.3. Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенні до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Коефіцієнт автономії (рис. 3.4) є індикатором платоспроможності, дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Чим вище цей коефіцієнт, тим більше компанія є фінансово незалежною від кредиторів.

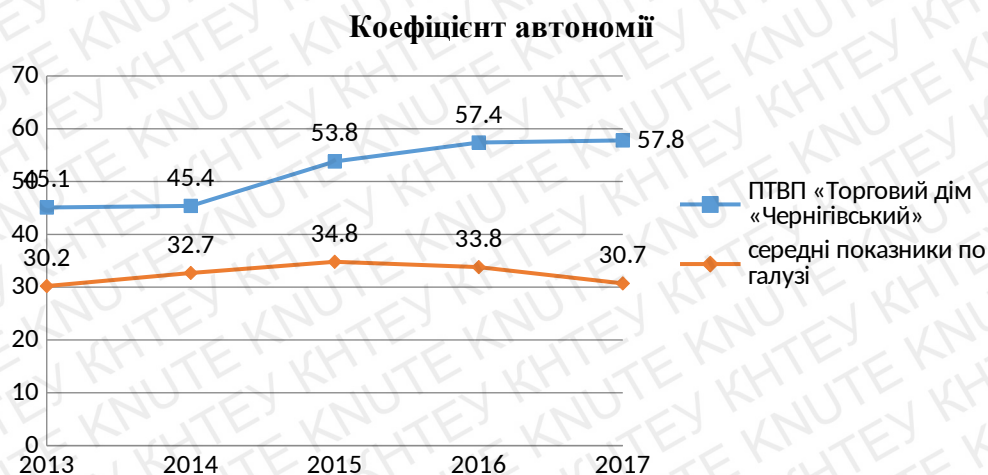

Рис. 3.4. Динаміка коефіцієнту автономії ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенні до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Чиста маржа є індикатором прибутковості акціонерного товариства, що відображає відношення чистого прибутку до загальної виручки. Чим вище чиста маржа, тим ефективнішим вважається суб'єкт господарювання з точки зору конвертації продажів в реальний прибуток (рис. 3.5). Негативні значення свідчать про збитки.

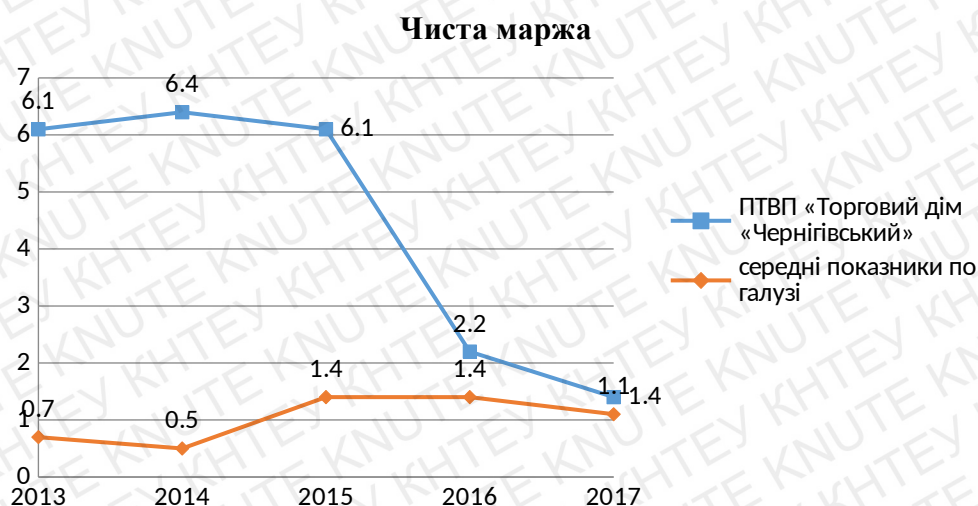

Рис. 3.5. Динаміка чистої маржі ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенню до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Рентабельність активів є індикатором прибутковості, який показує, скільки прибутку приносить кожна гривня активів суб'єкта господарювання (рис. 3.6). Коефіцієнт дає розуміння того, наскільки ефективно менеджмент використовує активи суб'єкта господарювання для генерації прибутку. Негативні значення свідчать про збитки.

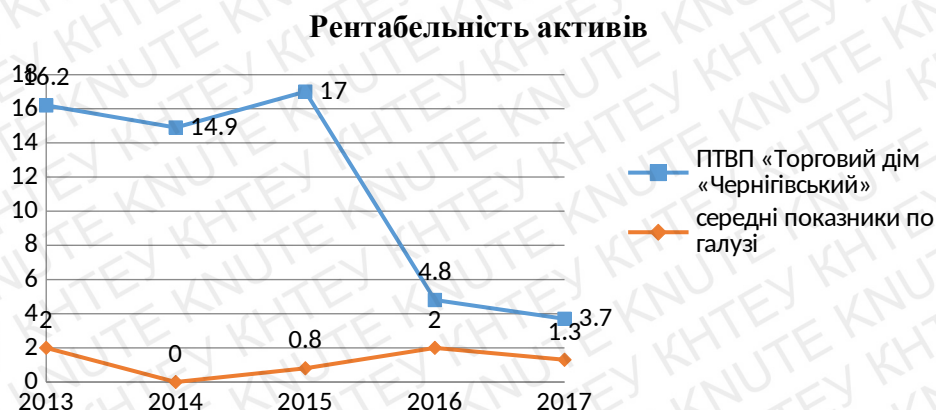

Рис. 3.6. Динаміка рентабельності активів ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенні до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Оборотність активів є індикатором ділової активності, що дозволяє оцінити продуктивність активів суб'єкта господарювання шляхом їх порівняння з обсягом виручки (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Динаміка оборотності активів ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенні до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором.

Оборотність власного оборотного капіталу демонструє ефективність управління власним капіталом суб'єкта господарювання. Коефіцієнт розраховується як співвідношення виручки (чистого доходу) до середньорічної суми власного капіталу. Високі значення показника свідчать про ефективне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта вказує на те, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню залучених від власників коштів. (рис. 3.8).

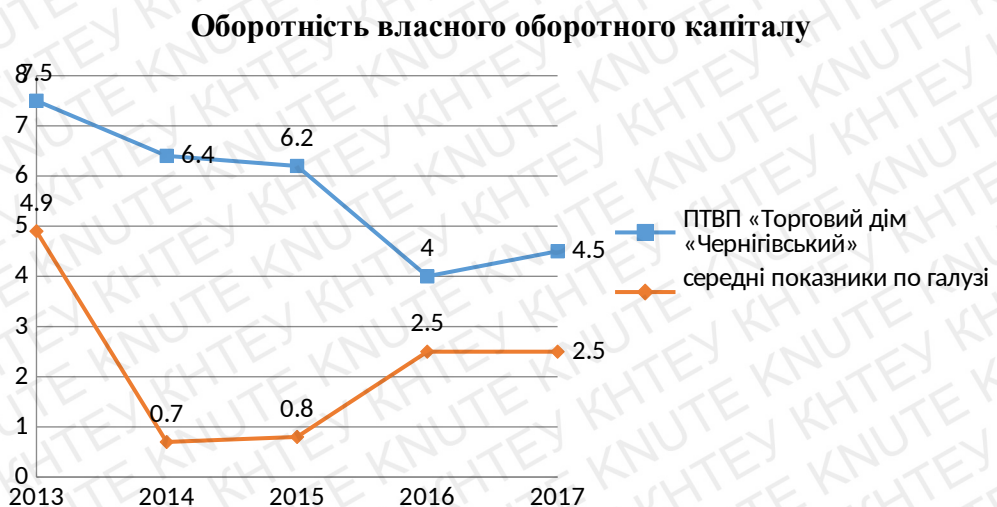

Рис. 3.8. Динаміка оборотності власного оборотного капіталу

ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенню до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Оборотність дебіторської заборгованості показник ділової активності, який вказує на ефективність управління заборгованістю клієнтів і інших дебіторів. Значення коефіцієнта демонструє кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед суб'єктом господарювання. Таке збільшення товарного кредитування клієнтів дозволяє підвищити рівень збуту. Показник розраховується як співвідношення виручки (чистого доходу) до середньої за період суми дебіторської заборгованості. (рис. 3.9). Чим вище значення показника, тим швидше суб'єкт господарювання здатен стягувати плату з клієнтів за надані товари або послуги.

Оборотність дебіторської заборгованості

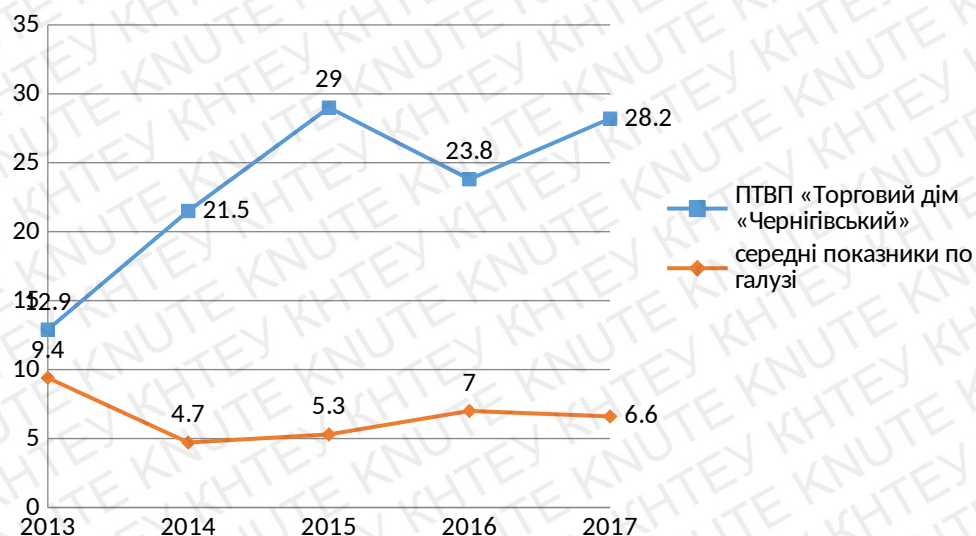

Рис. 3.9. Динаміка оборотності дебіторської заборгованості

ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» по відношенню до середнього показника по галузі за 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано автором

Таким чином, методичні прийоми контролю доходів суб'єкта господарювання поділяються на фактичні та документальні. До документального контролю відносять перевірку правильності арифметичного заповнення, відповідність хронології, перевірку бухгалтерських проводок. До прийомів фактичного контролю доходів суб'єкта господарювання відносять інвентаризацію та інші подібні методи. Проаналізувавши показники ефективності діяльності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський», можемо зробити висновок, що такі коефіцієнти як: коефіцієнт абсолютної ліквідності, автономії, чиста маржа знаходяться в межах норми, та суттєво вищі за середні показники по галузі, що говорить про успішне функціонування суб'єкта господарювання.

3.3. Шляхи удосконалення організації та методики контролю доходів суб'єкта господарювання в умовах використання інформаційних технологій

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується новими підходами до ведення бізнесу, що зумовлено зростаючою внутрішньою та міжнародною конкуренцією, укрупненням бізнесу, підвищенням вимог до оперативності його реагування на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, а також широким застосуванням інформаційних технологій в управлінні. За таких умов важливими є не тільки налагодження системи управління підприємством, але й ефективне здійснення контрольн-ревізійної діяльності. Виконання цих завдань потребує не лише автоматизації певних бізнес-процесів та використання інформаційних систем обліку, а й застосування інформаційних технологій в контролі за фінансово - господарською діяльністю суб'єктів господарювання. На теперішній час вирізняють два загальні фактори, що визначають умови та вимоги щодо інформаційно-технічного забезпечення фінансового контролю в Україні та його організації. Це інтенсивне державотворення та розвиток національної економіки на основі сучасних інформаційних технологій і систем [57]. В умовах становлення України як держави та інтенсивного розвитку національної економіки, що проявляється у реформуванні правових та виробничих відносин, розширенні ринку товарів і послуг, збільшенні кількості суб'єктів господарювання та масштабів їх діяльності, а також активній приватизації суттєво зростають вимоги до організації та ефективності контрольноревізійної роботи [13].

Внутрішні операції, які здійснюються підприємством з метою забезпечення власної діяльності, складають основу всіх його розрахунків, а тому їх відображення на рахунках відокремлених підрозділів, оперативність проведення та своєчасність здійснення безпосередньо впливають на подальший результат діяльності суб'єкта господарювання та якість проведеного контролю.

Новітні інформаційні системи, кількість яких щороку збільшується, спрямовані на вдосконалення та полегшення ведення діяльності, а тому розуміння

їхніх структур і механізмів взаємодії надає змогу оцінити ефективність такої системи та визначити її основні переваги і недоліки [91]. На сьогодні українськими суб'єкта господарювання застосовується здебільшого застаріле програмне забезпечення, що уповільнює інтеграцію вітчизняної економіки з більш розвиненою, щонайменше, європейською.

Для здійснення якісного контролю результатів діяльності та доходів суб'єкта господарювання, перш за все необхідно, обліковий процес здійснював відповідно до законодавства та за допомогою інформаційних технологій. Тож, для початку, необхідно визначити особливості використання інформаційних систем і технологій в бухгалтерському обліку. Важливого значення набувають методи обробки й використання інформації, а також технічні засоби, завдяки яким стало можливим перетворення інформації у важливий інформаційний ресурс [6].

Основними можливостями впровадження технологій обліку є: отримання оперативної інформації; автоматизація обліку відповідно до вимог чинного законодавства та облікової політики суб'єкта господарювання; управління господарськими процесами; оперативне отримання інформації про собівартість виробленої продукції; створення системи оперативної звітності. Разом з тим очікувані вигоди від впровадження автоматизованої системи обліку можуть бути такі: підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання; своєчасність прийняття управлінських рішень; ефективне управління кадрами; підвищення ефективності праці робітників; дієвий контроль за заборгованістю; контроль за результатами діяльності суб'єкта господарювання [20].

Автоматизація облікових процесів повинна сприяти правильній організації бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання. Програма повинна надати можливість складання повної фінансової, податкової та статистичної звітності відразу після її запровадження. А також, вона має передбачати поетапну автоматизацію управлінського обліку та імпортувати дані з іншого програмного забезпечення [90]. На кожному етапі діяльності суб'єкта господарювання спеціалістам апарату управління необхідні дієві інструменти для підтримки і виконання тих завдань, які стоять перед підприємством [9].

З розвитком інформаційних технологій, на сьогоднішній день на ринку комп'ютерних бухгалтерських програм найбільшою популярністю користуються наступні системні комплекси:

- «1С: Бухгалтерія 8 для України» – являється лідером серед інформаційних технологій на ринку комп'ютеризації облікового процесу;
- Система «Парус» – комплексний модуль для автоматизації обліку на малих, середніх та великих суб'єкта господарювання;
- «БЕСТ-ЗВІТ ПЛЮС» – автоматизація облікової роботи з бухгалтерською та звітною документацією відповідного зразка;
- «GrossBee XXI» – призначена для комплексної автоматизації торгових і виробничих підприємств;
- «Проект X-DOOR» – автоматизація процесів роботи суб'єкта господарювання: бухгалтерський, складський облік і торгівля.

Розглянемо детальніше вищезгадані комп'ютерні програми для автоматизації облікового процесу. «Парус-Бухгалтерія» – досить проста у використанні, але повнофункціональна програмна система, яка дає можливість комп'ютеризувати обліковий процес в суб'єкта господарювання малого, середнього та великого бізнесу. Програма вміщує в собі великий спектр різноманітних функцій, до основних можна віднести: облік каси та банку; облік господарських операцій; облік основних засобів, облік матеріальних цінностей та багато інших [85].

Програмний продукт «БЕСТ-ЗВІТ ПЛЮС» застосовується для автоматизації облікових процесів, також формується первинна і зведена документація. Цей комплекс відповідає за організацію електронного документообігу у господарствах незалежно від форм власності та джерел фінансування, а також надає можливість подавати форми звітності контролюючим органам у електронній формі.

Система «GrossBee XXI» в більшості конфігурацій призначена для автоматизації обліку на сучасних торгівельно-промислових суб'єкта

господарюваннях. Дане програмне забезпечення являється повнофункціональною інформаційною системою і безперечно задовольняє вимоги більшості споживачів без додаткових повнофункціональною інформаційною системою і безперечно задовольняє вимоги більшості споживачів без додаткових налаштувань. В той же час, завдяки своїй комплексній побудові, вона може слугувати базою для створення різноманітних галузевих підсистем.

M.E.Doc IS – це система електронного документообігу, яка представляє собою комп'ютерну програму, що допомагає працівнику облікового апарату у роботі з усіма типами документів в електронному вигляді: рахунками, договорами, актами, податковими накладними, звітами та іншими бухгалтерськими документами.

X-DOOR – програма побудована по модульному принципу і складається з програми – платформи (X-DOOR або RTX-DOOR) і ряду незалежних модулів – додатків, які призначені для вирішення конкретних прикладних задач.

За кількістю реалізації та безперечним лідером за популярністю, на сьогоднішній час, є програмне забезпечення корпорації «1С», яка завоювала ринок інформаційних систем завдяки своєму продукту під брендом «1С: Бухгалтерія». Дана фірма розробила базову і професійну форми цього програмного комплексу, а також їхні різні варіанти та модифікації. Після установки модульної програми «1С: Бухгалтерія» на комп'ютер, почати працювати з нею можна практично відразу, навіть без попереднього ознайомлення з інструкцією. Самому середньо-підготовленому в комп'ютерному відношенні бухгалтеру цілком під силу освоєння базових можливостей програми [30].

За таким самим принципом може суттєво підвищитись ефективність роботи контролерів завдяки засобам автоматизації документообігу, які дозволяють оперативно накопичувати бази даних за наслідками контрольної роботи та використовувати їх для формування, редагування та друку вихідних документів. Також ці засоби автоматизації можуть надавати інформаційні послуги відповідним організаціям щодо ефективності роботи контролерів: відшкодування

збитків, поновлення незаконних витрат, накладання адміністративних штрафів, дисциплінарних стягнень, руху справ, що передані слідчим органам тощо.

За таких умов суттєво збільшуються обсяги інформації та розширюються джерела її надходження, а також ускладнюється процес аналітичної обробки та прийняття рішень. Все це істотно знижує ефективність, а деколи і унеможливорює проведення традиційного (ручного) фінансового контролю. З іншого боку, інтенсивний розвиток сучасних інформаційних технологій та активна інформатизація суспільства створює реальні можливості розширення роками надбаного досвіду контрольно-ревізійної роботи, а також ставить нові вимоги щодо виходу на більш високий рівень охоплення, комплексності та достовірності з використанням нових підходів та технологій організації фінансового контролю. Дійсно, ефективний фінансовий контроль можливий тільки за використання новітніх інформаційних технологій, які базуються на сучасній комп'ютерній техніці [70].

Основні принципи використання новітніх інформаційних технологій у фінансовому контролі згідно з [32] полягають у масовому впровадженні обчислювальної техніки; створенні комплексної технології оброблення інформації в умовах використання баз даних, баз знань та комп'ютерних мереж; у розробці засобів комп'ютерного моделювання системи оброблення даних із застосуванням банку моделей та банку алгоритмів; створенні засобів спілкування персоналу з інтелектуальними експертними системами [32].

Фундаментальною основою інформатизації фінансового контролю є створення високоорганізованого середовища із інформаційним, телекомунікаційним, програмним забезпеченням, базами даних і базами знань та іншими засобами, що забезпечить можливість ефективного функціонування системи аналітичного апарату та дозволить на якісно новому рівні інформаційного обслуговування реалізувати функції контролю.

Особливістю фінансового контролю є різноманітність даних і джерел для формування первинної інформації. Тому її збирання та оброблення мають бути оперативними і постійно підтримуватись в актуальному стані. Це зумовлює

необхідність організації локальних і глобальних інформаційно-обчислювальних мереж із відповідним рівнем захисту від різноманітних атак та втручань; побудови розподіленої системи обробки даних; створення баз та банків даних [7].

На основі порівняння суті комп'ютерних інформаційних систем контролю різними науковцями виведено власне визначення. Комп'ютерні інформаційні системи контролю -це середовище комп'ютерних прикладних програм тісно взаємопов'язаних між обліком, контролем та управлінням, при умові використання комп'ютера будь-якого типу або розміру в процесі оброблення суб'єктом господарювання фінансової інформації, суттєвої для контрольної перевірки, незалежно від того, використовується програмний продукт або комп'ютер останнім чи третьою стороною, наприклад, контролером.

Проведений аналіз ринку прикладних комп'ютерних програм з контролю, дав можливість стверджувати, що останні під час інтенсивного використання мають свої переваги і недоліки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз ринку комп'ютерних програм для проведення контролю доходів суб'єкта господарювання

Назва комп'ютерної програми	Переваги і недоліки прикладної комп'ютерної програми
Аудит-майстер «ДАСО Аудит-Інформ»	Переваги: дозволяє використовувати власну методологію: ведення картотеки суб'єктів: пошук за реквізитами: функція контролю в разі повторної перевірки клієнта; дослідження роботи аудиторів. Недоліки: за УМОВИ повторної перевірки фірми в картотеці формується новий запис: не визначається розмір вибірки та аудиторський ризик.
ІТ Аудит: Аудитор	Переваги: продукт може використовуватись при проведенні внутрішнього аудиту компанії, зокрема фінансового аудиту. Недоліки: немає прямої прив'язки до змін в законодавстві, зокрема в податковому обліку.
Експрес Аудит ПРОФ	Переваги: автоматичне заповнення типових бланків і шаблонів звітних документів: розрахунок рівня істотності, розрахунок основних показників для аналізу. Орієнтація на регіональну та галузеву специфіку; виписка з нормативних документів з коментарем. Недоліки: залежність від авторської розробки: незмінна структура або формат шаблону, які можна придбати за додаткові кошти; редагування тільки кожного конкретного документа; не можна доповнити власні розділи; немає алгоритмів розрахунку й дані вводяться вручну.

Закінчення табл. 3.2

Audit System / 2tm Deloitte and Touch Thomatsu	Переваги: стандартний інтерфейс і «фоновий режим», робота над проектом як у команді так і індивідуально; сумісність з іншими програмними продуктами та настройка відповідно до умов користувача. Недоліки: вітчизняним аудиторським фірмам потрібно розробляти окремий модуль, що базується на національній системі бухгалтерського обліку.
Audit Expert	Переваги: формування порівняльних даних для вирішення аналітичних завдань: отримання основних фінансових показників; проведення порівняльного середньогалузевого аналізу й аналізу з підприємствами конкурентами. Недоліки: здебільшого підходить для проведення економічного аналізу та порівняння показників і визначення кореляційних залежностей.
Audit NET	Переваги: максимальна відповідність системи з прийнятою в аудиторській фірмі методологією; робота у віддаленому режимі й оперативне надходження в центральний офіс; чітке розмежування прав доступу співробітників до інформації; відповідність різних версій для маленьких, середніх і великих аудиторських фірм з поєднанням внутрішнього і зовнішнього аудиту: можливість графічного зображення реалізації проекту аудиту (час і послідовність проведення), автоматизація процесу аудиту та діяльності аудиторської фірми. Недоліки: програма с виключно мережкою системою та потребує обов'язкового встановлення сервера, відсутність класифікатора помилок і нормативної бази.
SAP AG TER 10	Переваги: велика функціональність: інтеграція всіх бізнес-процесів підприємства; модульний принцип побудови, як дозволяє ізольоване використання окремих компонент систем або їх комбінації, якщо це необхідно з точки зору виробничо-економічних умов; розвинута система звітності, в якій кожна операція потрапляє до різних видів звітності; незалежність продукту від конкретної галузі; відкритість, можливість формування власних програмних продуктів в середовищі системи; підтримка різних мов; доступ в систему протоколюється відповідно до прав користувача: сучасні технологічні підходи на базі архітектури клієнт-сервер; система налаштовується засобами, що доступні користувачу, до конкретних особливостей підприємства. зміни можливі протягом всього часу експлуатації продукт). Недоліки: призначений здебільшого для автоматизації менеджменту (управління) компанією. Блоки об'єктів автоматизації не взаємопов'язані.

Джерело: побудовано автором на основі [68]

Використання комп'ютерів впливає на організацію обліку, аналізу, контролю, а також на методику і техніку контролю на суб'єкті господарювання. Відповідно, система електронної обробки даних може суттєво впливати на процедури, які використовують контролери при вивченні й оцінці системи контролю, а також на зміст, час проведення та обсяг контрольних процедур. При проведенні контролю, перевіряючий може використовувати комп'ютер, як при веденні бухгалтерського обліку вручну, так і при автоматизації обліку. Отже, в

першому випадку, перевіряючому необхідно вирішувати проблему наявності необхідного програмного забезпечення для контролю бухгалтерських записів по всіх господарських операціях або підсумковим записам відповідних підсумкових документів. У другому випадку, для контролю економічного суб'єкта слід тільки застосувати відповідну програму відповідних інформаційних технологій. Досвід показав, що при проведенні контролю використовуються існуючі програми бухгалтерського обліку, юридичні бази даних, програми аналізу фінансово-господарської діяльності, деякі інші спеціалізовані програми.

Таких широко розповсюджених програм декілька, а саме: «Грант», «Консультант Плюс», «Юрисконсульт», «Ліга:Закон». Ці програми виконують головну роль – дозволяють швидко відшукати і надають для перегляду і друку потрібний нормативний документ з бухгалтерського обліку, оподаткування різних видів діяльності, правового регулювання суб'єкта господарювання.

Таким чином, сучасний контроль дуже тісно пов'язаний з інформаційними технологіями. У зв'язку з цим, що зростає ступінь автоматизації облікового процесу на вітчизняних суб'єктах господарювання – збільшується вплив комп'ютеризованої системи бухгалтерського обліку на достовірність і повноту інформації, які були сформовані у звітності. Можна стверджувати, що ефективність контрольних перевірок помітно зростає із застосуванням самими перевіряючими спеціалізованих програмних продуктів. Час проведення контрольної перевірки в порівнянні з традиційним методом проведення, помітно скорочується, підвищується продуктивність праці, відповідно зростає рентабельність. У зв'язку з цим розширюється можливість проведення супутніх послуг контролю, і це в кінцевому результаті, забезпечує підвищення якості обслуговування клієнтів. Переваги застосування комп'ютерної техніки при проведенні контролю полягають в: зменшенні обсягу даних, що оброблюються вручну; економії часу на виконання одноманітних прийомів порівняння фактичних даних з обліковими; зменшенні ризику появи арифметичних помилок, порушених при відображенні даних в облікових регістрах; перевірці тотожності чи взаємної ув'язки показників різних форм звітності в автоматичному порядку;

компактному зберіганні і багаторазовому використанні даних бухгалтерського обліку.

Висновок до розділу 3

Організація контролю доходів суб'єкта господарювання забезпечує досягнення визначеної мети, завдань та передбачає виконання етапів контролю доходів суб'єкта господарювання: перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів і договорів з покупцями та замовникам; перевірка правильності класифікацій, оцінки доходів та умов їх визнання за видами діяльності; перевірка повноти відображення доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; перевірка операцій з обліку доходів від іншої операційної діяльності; перевірка операцій з обліку доходів від фінансових операцій; перевірка правильності відображення доходів від інвестиційної діяльності та інших доходів.

Методичні прийоми контролю доходів суб'єкта господарювання, витрат і результатів діяльності включають обстеження діяльності окремих об'єктів суб'єкта господарювання, арифметичну перевірку визначення доходів, зустрічну перевірку і обґрунтування доходів на підставі економіко-математичних розрахунків, а також групування та систематизації виявлених порушень і недоліків, складання допоміжних робочих документів контролерів та актів перевірки.

В умовах застосування інформаційних систем відбувається взаємне проникнення та об'єднання різних за своїм змістом та об'єктами видів контрольної діяльності а саме: контроль фінансових показників, контроль ефективності інформаційних систем. При застосуванні комплексних комп'ютерних інформаційних систем організація контролю доходів суб'єкта господарювання представляє собою постійний процес удосконалення та адаптації, що ініціює зміни у контрольних процедурах та технологіях контролю доходів суб'єкта господарювання. Основним способом організації системи контролю є створення і налагодження комп'ютерних контрольних технологій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Оснoву економічного розвитку суб'єкта господарювання в сучасних ринкових умовах господарювання становить дохід, що являє собою грошовий вираз основної частини грошових надходжень, які створюються суб'єкта господарюваннями різних форм власності. Як економічна категорія він характеризує фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання, фінансових результатів підприємницьких структур, їх фінансового стану. В процесі дослідження розглянуто різноманітні ознаки класифікації видів доходу.

Доходом є збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, внаслідок чого збільшується власний капітал підприємства (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків власників).

Значення доходу в умовах ринкової економіки визначається тим, що саме прибуток є стрижнем і головною рушійною силою економіки ринкового типу, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців в умовах ринку, певним гарантом прогресу економічної системи, а відсутність прибутку – яскравий доказ регресу й соціальної напруженості. Дохід як економічний показник дає змогу поєднувати економічні інтереси держави, суб'єкта господарювання, як господарюючого суб'єкта, працівників та власників суб'єкта господарювання. Дослідження підходів науковців до функцій прибутку, дозволяє стверджувати, що домінуючою є позиція, що прибуток виконує оціночну, стимулюючу та розподільчу функції.

Одним з найважливіших факторів, що визначає суму прибутку як кінцевого результату діяльності суб'єкта господарювання, є розмір доходу, що формується ним в процесі своєї діяльності. Сума отриманих доходів є фінансовою основою розвитку його операційної діяльності. Основна частина доходів суб'єкта господарювання є джерелом відшкодування усіх поточних витрат, пов'язаних зі здійсненням його діяльності. Реалізація цієї задачі забезпечує самоокупність діяльності суб'єкта господарювання.

Частина доходів суб'єкта господарювання є джерелом виплат податкових платежів, пов'язаних зі здійсненням цієї діяльності. За рахунок цієї частини доходів забезпечується формування коштів державного та місцевих бюджетів, позабюджетних фондів. Реалізація цієї задачі забезпечує виконання фінансових зобов'язань суб'єкта господарювання перед державою.

Вітчизняними вченими економістами приділено значну увагу контролю доходів та наведено достатню кількість методик проведення контролю доходів суб'єкта господарювання. Достатньо уваги приділено визначенню показників рентабельності та методиці проведення факторного аналізу валового прибутку та операційного прибутку. Контроль тісно пов'язаний з іншими функціями управління: обліком, аналізом, регулюванням, організацією та плануванням. У зв'язку з цим контроль як основна функція управління дозволяє забезпечити суб'єкта господарювання досягнення своїх цілей, вивчити та виявити фактичний стан справ у різних сферах та напрямках господарського життя, об'єктивно відобразити дійсність, перевірити виконання прийнятих рішень, співставити діяльність суб'єкта господарювання та посадових осіб інтересами власника, держави та суспільства в цілому.

Контролем доходів суб'єкта господарювання є перевірка достовірності відображення даних на рахунках бухгалтерського обліку, перевірка дотримання законодавства України, правильність системи визнання доходів, перевірка правильності відображення даних в фінансовій, податковій звітності. Контроль за доходами основної, іншої звичайної і надзвичайної діяльності, спрямований на наш погляд на виявлення повноти зарахованих доходів покупцями, замовниками, на забезпечення своєчасності перетворення несплачених доходів в оплачені, на пошук резервів зростання доходів за рахунок поліпшення добору покупців і співпраці з ними для поліпшення структури доходів у результаті збуту конкурентоздатної інноваційної продукції та розширення експортних можливостей суб'єкта господарювання. Для того, щоб ефективно і якісно провести контроль за доходами щодо операційної, інвестиційної та фінансової видів діяльності суб'єктів господарювання, необхідно визначити для нього такі

основні завдання: з'ясувати склад об'єктів контролю за доходами щодо видів діяльності суб'єктів господарювання і забезпечити пошук напрямків його проведення; встановити періодичність, форми, засоби та відповідальних осіб за проведення контролю за доходами; відпрацювати і поліпшити методику та організацію такого контролю; посилити взаємозв'язки та узгодити цілі внутрішнього і зовнішнього контролю; підготувати висновки й сформулювати пропозиції контролера.

Приватне торгово-виробниче підприємство «Торговий дім «Чернігівський», є локальним суб'єктом господарювання та займає незначну частину ринку оптової та роздрібної торгівлі автозапчастинами. Основний дохід суб'єкт господарювання отримує від реалізації продукції, такої як: кулькові, роликові, прецизійні, гібридні, шарнірні підшипники, головки, втулки і готові стаціонарні вузли; клинові, зубчасті і поліуретанові приводні ремені; сальники, манжети, сальникові набивки і кільця; ланцюга і рукава; фторопласт, пароніт, текстоліт; технічні пластини; транспортерні стрічки. Провівши аналіз даних ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» за 2013-2017 рр, можна зробити висновки, що з 2013 р. по 2015 рік спостерігався постійний приріст виручки від реалізації товарів у 2014 р він склав 30,6 %, а 2015р – 45,9 % та вже у 2016 спостерігалася негативна динаміка в приріст виручки становив – 19,1 %, для правильного трактування необхідно розглянути в комплексі з абсолютним приростом, для детального аналізу, вже в 2017 відносний приріст виручки збільшився до 25 %.

Абсолютний приріст виручки є віддзеркаженням ситуації з відносним приростом відповідно ріст спостерігався – 2013 р. по 2015 р. У 2014 р.на 0,4 тис грн, у 2015 р. 0,7 тис грн. У 2016 р. абсолютний приріст виручки становив – 0,4 тис грн, у 2017 р. Виріс до 0,4 тис. грн. Порівнюючи ці два показники, можна зробити висновки, що в 2016 році дохід від реалізації продукції був найнижчим за період аналізу. Причиною могла стати негативна динаміка продажів, та в цілому показники ринку продажів автозапчастин були низкими саме у 2016 р.

Показники фінансової стійкості та ділової активності ПТВП «Торговий дім «Чернігівський» є вищими, а ніж середні показники по галузі. Наприклад,

коефіцієнт автономії, який виражає фінансову незалежність суб'єкта господарювання від кредиторів, зростає, у 2013 р від становив 45,1 наступного року виріс до 45,3, різкий стрибок спостерігався у 2015р – тут коефіцієнт автономії, в порівнянні з попереднім роком збільшився на 8,2 пункти і дорівнював 53,8. У 2016 – 57,4 , у 2017 темп росту спав і коефіцієнт дорівнював 57,8. Такі показники говорять, що суб'єкт господарювання зможе стабільно діяти при зміні ринкової ситуації, здатен генерувати дохід і є платоспроможним в таких умовах.

Організаційно-інформаційна модель контролю доходів є стислою характеристикою аналітичного процесу щодо його мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, які визначають параметри об'єктів, інформаційного та методичного забезпечення процесів узагальнення та реалізації результатів контролю доходів суб'єкта господарювання. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації та її розкриття в фінансовій звітності про доходи підприємства визначені П(С)БО 15 «Дохід», відповідно про витрати - П(С)БО 16 «Витрати». Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами, групами, продукції, робіт, послуг, регіонами збуту або іншими напрямками, визначеними підприємством. Первинними документами з обліку доходів від реалізації є розрахунки, довідки, бухгалтерії. Для обліку доходів та витрат, використовує 7 клас рахунків «Доходи і результати діяльності» та 9 клас рахунків «Витрати діяльності» бухгалтерського обліку. Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу призначено рахунок 70 «Доходи від реалізації» з його субрахунками. В бухгалтерському обліку дохід відображається в сумі справедливої вартості отриманих активів або тих, що підлягають одержанню.

Нами було досліджено основні напрями організації та методики контролю доходів суб'єкта господарювання, а також основні прийоми документального контролю доходів суб'єкта господарювання з огляду на те, що перевірка доходів і

результатів діяльності на досліджуваних суб'єкта господарювання потребує застосування певних прийомів контролю і методів дослідження облікової інформації, визначення доходів і результатів, їх зіставлення з показниками витрат та обґрунтування сум доходів на основі розрахункових даних.

Організація контролю доходів суб'єкта господарювання забезпечує досягнення визначеної мети, завдань та передбачає виконання етапів контролю доходів суб'єкта господарювання: перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів і договорів з покупцями та замовникам; перевірка правильності класифікацій, оцінки доходів та умов їх визнання за видами діяльності; перевірка повноти відображення доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; перевірка операцій з обліку доходів від іншої операційної діяльності; перевірка операцій з обліку доходів від фінансових операцій; перевірка правильності відображення доходів від інвестиційної діяльності та інших доходів.

Визначені основні методи, за допомогою яких здійснюється контроль правильності й обґрунтованості відображення доходів діяльності суб'єкта господарювання. Наведений докладний розгляд процедур перевірки доходів, результатів фінансової діяльності, а також досліджені контрольні процедури і джерела інформації при здійсненні контролю доходів суб'єкта господарювання.

З розвитком інформаційних технологій, на сьогоднішній день на ринку комп'ютерних бухгалтерських програм найбільшою популярністю користуються наступні системні комплекси: «1С: Бухгалтерія 8 для України» – являється лідером серед інформаційних технологій на ринку комп'ютеризації облікового процесу; Система «Парус» – комплексний модуль для автоматизації обліку на малих, середніх та великих суб'єкта господарювання; «БЕСТ-ЗВІТ ПЛЮС» – автоматизація облікової роботи з бухгалтерською та звітною документацією відповідного зразка; «GrossBee XXI» – призначена для комплексної автоматизації торгових і виробничих підприємств; «Проект X-DOOR» – автоматизація процесів роботи суб'єкта господарювання: бухгалтерський, складський облік і торгівля. За таких умов суттєво збільшуються обсяги інформації та розширюються джерела її

надходження, а також ускладнюється процес аналітичної обробки та прийняття рішень.

Особливістю фінансового контролю є різноманітність даних і джерел для формування первинної інформації. Тому її збирання та оброблення мають бути оперативними і постійно підтримуватись в актуальному стані. На основі проведеного аналізу ринку прикладних комп'ютерних програм з контролю доходів суб'єкта господарювання виокремили, на наш погляд, найоптимальніші: IT Аудит: Аудитор; Експрес Аудит ПРОФ; Audit System / 2tm Deloitte and Touch Thomatsu; Audit Expert; Audit NET; SAP AG TER 10; Аудит-майстер «ДАСО Аудит-Інформ». Ефективне використання інформаційних технологій забезпечує швидкість та якість проведення контролю доходів суб'єкта господарювання на всіх етапах перевірки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р.М Михайленко. – К.: Знання-Прес, 2009. – 299 с.
2. Аудит. Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту: підруч. для вищ. навч. закл. / В. В.Немченко, О. Ю. Редько . – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 540 с.
3. Аудит / за ред.: Г. М. Давидова, М. В. Кужельного. – 2-ге вид. – К.: Знання, 2009. – 495 с.
4. Аудит: підруч. для вищ. навч. закл. / О.М Костюк-Пукаляк, М. Г. Левицкая. – Коломия: Інтелект-Нова, 2015. – 654 с.
5. Баканов М.І. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. Посіб. / М.Д. Балджи, В.А. Карпов, А.І. Ковальов, О.О. Костусев, І.М. Котова, Н.В. Сментина. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с.
6. Бардаш С.В. Метод фінансово-господарського контролю: теоретична інтерпретація / С.В. Бардаш // Фінанси України. – 2010. – №3. – С.117–126.
7. Бардаш С.В. Внутрішній контроль інформаційних комп'ютерних технологій / С.В. Бардаш // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 339–341.
8. Бардаш С.В. Інвентаризація: теорія, практика, комп'ютеризація / С.В. Бардаш. – Житомир, 1999. – 372 с.
9. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку / М.М. Бенько. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 336 с.
10. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О.Г. Біла. - Львів, вид-во «Магнолія 2006», 2008. - 383 с.
11. Блонська В.І. Стратегія управління доходами торговельного підприємства в умовах розвитку ринкових відносин / В.І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – №18 – С. 117-123.

12. Борисейко Ю. В Перевірка доходів підприємства: особливості організації аудиту / Ю. В. Борисейко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuiv.gov.ua/>.
13. Борисейко Ю.В. Актуальные проблемы теории контроля доходов в Украине / Н.А. Остапук, Ю.В. Борисейко // Международный бухгалтерский учёт. – 2011. – № 31 (181). – С. 44-51
14. Борисейко Ю.В. Категорія “дохід” в наукових публікаціях: критична оцінка / Ю.В. Борисейко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2010. – № 1 (16). – С. 5-11.
15. Борисейко Ю.В. Нові форми фінансової звітності: переваги і недоліки / Ю. В. Борисейко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 39-41.
16. Бухгалтерський фінансовий облік. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: Рута, 2006. – 832 с.
17. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: монографія / Н. Г. Виговська – Житомир. – 2008. – 532 с.
18. Гуцаленко Л. В. Адаптивна система обліку і контролю результатів діяльності сільськогосподарських підприємств : монографія / Л.В. Гуцапенко. – Київ, 2010. – 372 с.
19. Гайдаєнко О. М. Аналіз ділової активності підприємства / О.М. Гайдаєнко // Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць. – 2014. – №325. – С. 35–36.
20. Гаркуша. С. А. Автоматизація облікових процесів: впровадження та переваги роботи системи / С. А. Гаркуша // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2012. – № 4 (52). – С. 60-65.
21. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність: навч. посіб. / Б.Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 281 с.

22. Грузинов В. П. Экономика предприятия (предпринимательская): учебн. пособ. / В. П. Грузинов. – М. : Изд-во ЮНИТИ-ДАНА, 2002. - 795 с.
23. Дерев'янка С.І. Аудит : навч. посіб. / С. І. Дерев'янка. – Київ, 2016. – 380 с
24. Державна служба статистики України. [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
25. Економічна енциклопедія / за ред. С.В. Мочерного. – Київ, 2002. – 863 с.
26. Економічна теорія. Політекономія : підруч. для вищ. навч. закл. / В. Д. Базилевич, В. М. Попов, К. С. Базилевич, Н. І. Гражевська. – К.: Знання. – 2007. – 719 с.
27. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підруч. для вищ. навч. закл. / П. Я. Попович. – К.: Знання, 2008. – 630 с.
28. Економічний аналіз: підруч. для вищ. навч. закл. / Є.В. Мних. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
29. Іваненко В. В. Внутрішній аудит витрат видів діяльності / В. В. Іваненко. – К.: Наука молода. – 2007. – № 3. – С. 34–39.
30. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції : монографія / С.В. Івахненко. – Житомир : ПП «Рута», 2010. – 432 с.
31. Івахненко С.В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології / С.В. Івахненко. – К. : Знання, 2005. – 286 с.
32. Івахненко С.В. Теоретичні аспекти організації аудиту та внутрішньогосподарського контролю / С.В. Івахненко // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2011. – №8(29). – С. 401–415.
33. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / К. В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2001. –152 с.
34. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку / Т.Г. Камінська // Науковий вісник НУБіП України : збірник наукових праць. – 2010. – №154. – С. 170-178.
35. Кізіма Т.О. Доходи домогосподарств: інтерпретація сутності та проблеми детінізації / Т.О. Кізіма // Актуальні проблеми розвитку економіки

- регіону: наук. зб. Прикарпатського НУ ім. Василя Стефаника. – 2009. – № 5. – С. 274 – 280.
36. Колісник Г.М. Аудит: навч. посіб. / Г.М. Колісник, В.Є. Слюсаренко. – Ужгород: ДВНЗ УжНУ, 2015. — 296 с.
 37. Коришко Н. Є. Формування доходів операційної діяльності підприємства в умовах глобалізації економіки України / Н. Є. Коришко // Вісник ЖДТУ. – №3 – 2010.
 38. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Т. Д. Косової, І. В. Сіменко. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 440 с.
 39. Костів М. А. Облік та контроль доходів і витрат в управлінні електроламповим підприємством / М. А. Костів, А. В. Озеран // Матеріали VII Міжнар. наук. конф. «Наукові школи світу : сучасний стан, перспективи розвитку». – Житомир : ЖДТУ, 2008. – С. 102-108.
 40. Котляр М. Л. Методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства / М. Л. Котляр // Формування ринкових відносин в Україні. – № 5. – 2009. – С. 57-61.
 41. Кривицька О.Р. Сутність прибутку як економічної категорії: еволюційний підхід та сучасне бачення / О.Р. Кривицька // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2011. – №7. – С. 69-83.
 42. Кручок С. Г. Оцінка фінансового стану підприємств / С.Г. Кручок // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 10-20.
 43. Лагун. М. І. Теоретична характеристика основних методичних аспектів проведення аналізу фінансового стану / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 3. – С. 33-37.
 44. Лебедзевич Я.В. Сутність бухгалтерського прибутку як бази оподаткування в умовах інституційних змін / Я.В. Лебедзевич // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: Міжнародний збірник наукових праць. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – №1 (23). – С. 206-216.

45. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.
46. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
47. Мочаліна З. М. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів / З. М. Мочаліна, О. В. Поспелов // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. – 2011. – № 98. – С. 221–227.
48. Наконечний О. В. Аудит доходів та фінансових результатів / О. В. Наконечний // Вісник аудитора. – 2007. – № 4 – С. 17–21.
49. Наконечний О. В. Методика аудиту витрат видів діяльності / О. В. Наконечний // Вісник аудитора. – 2007. – № 5. – С. 10–16.
50. Нікітенко Г.М. Порівняльна характеристика визнання доходів у бухгалтерському та податковому обліку / Г.М. Нікітенко // Управління розвитком. – 2012. – № 4(125) – С. 118-120.
51. Організація бухгалтерського обліку: підруч. для вищ. навч. закл. / Л.К. Сук, Л.П. Сук. – К.: Каравела, 2009. – 624 с.
52. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції / Н. А. Остап'юк // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1(55). – С. 127–129.
53. Пазуха М.Д. Кон'юнктура світових товарних ринків: навч. посіб. / М.Д. Пазуха. – К.: Центр учбової літератури. – 2008. – 271 с.
54. Панченкова Ю.В. Економічна суть доходів основної діяльності промислового підприємства / Ю.В. Панченкова, О.Г. Зеленська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.10. – С. 239–248.
55. Парнюк. В. Визначення поняття "дохід" в економічній теорії / В. Парнюк // Економіка України. – 2012. – №3. – С. 36-48
56. Первинна документація: складання, заповнення, обробка і зберігання: підруч. для вищ. навч. закл. / Д.В. Лівшиц. – Київ, 2014. – 242 с.
57. Податковий кодекс України : №2755-VI від 02.12.2010. [Електроний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2755-17

58. Подоляничук О. А. Облік доходів сільськогосподарських підприємств: монографія / О. А. Подоляничук. – К., 2009. – 21 с.
59. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
60. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" затв. наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
61. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" затв. наказом Міністерства фінансів України № 725/4018 25 жовтня 1999 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
62. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв. наказом Міністерства фінансів України №290 від 29 листопада 1999р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
63. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": затв. наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
64. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток": затв. наказом Міністерства фінансів України № 353 від 28.12.2000р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.
65. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XV від 16.07.1999р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
66. Продиус Ю.И. Экономика предприятия : учебн. пособ. / Ю.И. Продиус. – Харьков : Изд-во "Одиссей", 2004. - 416 с.

67. Прокопенко І. Ф. Комп'ютеризація економічного аналізу (теорія, практика) : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 340 с.
68. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія / Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 257 с.
69. Пушкар Й.М. Економіка виробничого підприємництва : навч. посіб. / Й. М. Пушкар. – 2013. – 35 с.
70. Романенко О. В. Доходи і витрати операційної діяльності: економічна сутність, склад та інструментарій обліку / О. В. Романенко // Формування ринкової економіки : Збірник наукових праць. – 2011. – № 25. – С. 125-129.
71. Сідун В.А. Економіка підприємства : навч. посібн. / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. - 436 с.
72. Собко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В. В. Собко. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.
73. Стельмах В.С. Контроль: інспектування, аудит, банківський нагляд: монографія / В.С Стельмах., А.О. Єпіфанов, В.І. Сало, М.А. Єпіфанова. – Суми: ВТД: «Університетська книга», 2006. – 432 с.
74. Стратегія збільшення доходів на підприємстві / І. Влезько, Н. Кузічкіна // КНТЕУ Scientific publication. – 2011. – №18.6. - С. 117-123.
75. Сук Л.К. Контроль і контроль доходів і результатів діяльності / Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2006. – С. 43-47.
76. Управлінський облік : підруч. для вищ. навч. закл. / В.С Лень. – Тернопіль, 2015. – 328 с.
77. Фаріон В. Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств / В. Я. Фаріон // Інноваційна економіка. – 2013. – № 10. – С. 27- 33.
78. Фаріон І.Д. Управлінський облік : підруч. для вищ. навч. закл / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко. – К.: ЦУЛ, 2012. – 792 с.
79. Фінансовий аналіз : підруч. для вищ. навч. закл. / Г.О Крамаренко, О.Є. Чорна – Київ, 2008 – 392 с.

80. Фінансовий аналіз: підруч. для вищ. навч. закл. / М. Д. Білик, О.В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ. – 2007. – 592 с.
81. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підручн. для вищ. навч. закл. / М.Т. Білуха. – К.: 2006. – 560 с.
82. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз : навч. посіб. / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учб. л-ри, 2008. – 568 с.
83. Шафалюк О.К. Гуманістична концепція споживача в маркетингу: монографія / О.К. Шафалюк. – К.: КНЕУ. – 2008. – 200 с.
84. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті. навч. посіб. / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 440 с.
85. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // Держава та регіон : наук.-виробн. журнал. – Запоріжжя. – 2009 – № 7. – С. 221-225.
86. Шеремет О. «Ізюминки» нової «1С: Бухгалтерії». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bk.factor.ua/download/ukr/41-53.pdf>.
87. Шурміна А. Внутрішньогосподарський контроль доходу від операційної діяльності / А. Шурміна // Економічний аналіз. – 2007. – № 6. – С. 533-535.
88. Щурик М.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності: Навч. посіб. // М.В. Щурик, П.Ю. Буряк, М.П. Гарасим. – К.: «Хай-Тек Прес», 2010. – 376 с.
89. Янчева Л.М. Аудит: навч. посіб. / Л.М. Янчева, З.О. Макеева. – К., 2009. – 335 с.
90. Яріш П. М. Методи проведення аналізу фінансових результатів діяльності організацій / П. М. Яріш, Ю. В. Касьянова // Управління розвитком. – 2013. – № 4 (144). – С. 159-162.
91. Яцунська О. С. Процес впровадження МСФЗ в Україні / О. С. Яцунська // Бізнес Інформ. – 2018. – № 3. – 173-183 с.

ДОДАТКИ

Питання доходу як ключової категорії економіки, та науковці, які їх порушували

№	Питання	Автори
1	2	3
1	Поняття та історія виникнення доходу	Адамик О.В., Артамкин К.М., Ахмадов І.Х., Бенько М.М., Вороніна В.Д., Гавришків І.Р., Катукова А.А., Козодоев І.І., Кравченко О.В., Лебедзевич Я.В., Лисенко Л.І., Марченко Т.Г., Нетина С.М., Ніколаєва В.П., Нятина С.М., Павелко О.В., Реслер М.В., Рожко М.Ю.
2	Політика доходів, управління, регулювання, оподаткування оптимізація та пошук резервів зростання, зберігання та накопичення доходів	Александрова Г.М., Амбросов В.Я., Андерс Е., Бабич Л.М., Бак Н.А., Бакунов О.О., Бауман Ю.Т., Бехтер С.О., Бівол Л.В., Білецька Г.В., Білоус В., Бірюченко С.Ю., Бойко Ю.В., Бондарь О.А., Бурко К.В., Бурцева Т.Н., Бутенко В.О., Буткевич С.А., Ващенко О.М., Вівсяник Т.П., Волохова І.С., Волошина О.В., Галь І.М., Геруш Б., Глущенко О.О., Гончаренко Л.І., Гордєєва Л.П., Гордієнко Л.А., Гуменюк В.В., Гуровська Т.В., Деркач А.Г., Дзюба С.Г., Діденко С.В., Дубко Ю.В., Єлейко І.В., Заєць В.С., Зарєвчацька Т.В., Заяць В.С., Заяць Т.А., Ігнатова О.А., Іщенко Я.П., Карлін М.І., Карпенко Н.В., Карпов М.П., Кобилецька О.Ф., Кодацький В.П., Козак Л.В., Колдовський М.В., Колот А.М., Коляда Ю.В., Кондиріна А.Г., Костів М.А., Кричевська Т.О., Крот М.В., Крук А.М., Кубах Т.Г., Лаговський В.В., Левченко В.М., Лужина М.С., Лукінов І.І., Лук'яненко І.Г., Мандибур В.О., Матвеева Н., Маховський О.Г., Мельник В., Мироненко Т.П., Мисанченко Е.П., Мілінчук О.В., Небрат В.В., Нейкова Л.І., Николаєва Л.Л., Нікітішин А.О., Озеран А.В., Онегіна В.М., Онисьєв В.А., Орлова В.А., Оришака О. В., Павлова В.А., Пал С., Патько І., Пелешко Н., Пельтек Л.В., Печерська О.А., Письменна І.В., Підхонний О.М., Письмаченко Л.М..

1	2	3
3	Макроекономічний аспект	Балабушка Н.М., Берін В.С., Галушак В.Л., Гордієнко В.О., Гранкін В.Ю., Дерлиця А.Ю., Додонов С.В., Егізарян Г.А., Завірюха А.В., Іваницька О.В., Калашнікова Т.В., Карцев В.І., Кожьов В., Лаговська О.А., Лазебна М.В., Лебедев А.Н., Леоненко П.М., Лютий І.О., Марцінішин Г.Б., Маслов П.П., Нусратуллін В.К., Нусратуллін І.В., Петрашевська А.Д., Піддубна Л.П., Подолянчук О.А., Поплавська О.М., Реслер М.В., Решетнікова О.О., Руденко Н.С., Секретар Н.А., Сенів Л., Синицька О.І., Скибиной С.А., Станкевич Ю.Ю., Тернова Л.Ю., Усманова М.Р., Федорова М.В., Фіськова Л.Н., Ходжаян А.О., Холод Н.І., Ціх Г.В., Чемерко О.Г., Чернявський Ю.П., Шевчук В.О., Шульга Н.В.
4	Визнання, оцінка, визначення та порядок формування доходів	Азарова Л.В., Андел І.В., Андреева Е.А., Андрейчук У.В., Бенч Н.Я., Береговська Т.З., Бескид Й.М., Білоус О., Бірюченко С.Ю., Бондарева Н.В., Бондарук Т.Г., Булавинець В., Візіренко С.В., Войтко Н.М., Войтко Р.В., Гавришків І.Р., Гаращенко О.В., Гилеб Г.Г., Глінко О.А., Гоголь Т.А., Гончарова Н.М., Городиський М., Гуріна Н.В., Давидов І.Г., Дейнека В.Ф., Долотіна О.О., Євтух О.Т., Єленчук С., Жовновач Р.І., Заруба О.Д., Зварич Р., Зубрик О.С., Іваненко В.О., Ігнатенко В.Ю., Калініченко З.Д., Квачан О.С., Кирдель І.М., Кистанов В.П., Ковальчук В.А., Колендо Н.М., Короленко О.Б., Косаріна В.П., Кравченко І.Ю., Крупіна Н.А., Курносова К.В., Лаговська О.А., Лебедзевич Я.В., Лесних Ю.Г., Лошинська О.М., Македон В.В., Мальцев О.М., Марич П., Маркова Л.Г., Матюх С.А., Мединська Т.В., Милашко О.Г., Міщенко С.М., Морщенок Т.С., Науменко А.М., Нашкерська Г..

1	2	3
5	Класифікація, диференціація та окремі види доходів	Андрющенко Л.О., Артюх І.М., Богатко Н.Г., Будаев Д.В., Верхоглядова Н.І., Гавришків І.Р., Гладущенко М., Горшинський В.М., Гусакова О.С., Дерев'янка С.І., Домнина Т.Н., Захарків Т.Д., Золотар Ж.О., Козлова М.О., Комаров А.А., Кравченко О.Г., Куманин Г.М., Лаговська О.А., Лебедзевич Я.В., Лисенко Ю.В., Ломонос М., Лучка А., Мельник А.Р., Мельник Р.О., Назаренко Т.П., Несененко П.Г., Ніпіаліді О.Ю., Павелко О.В., Пасенко В.В., Петрова І.Л., Позняковська Н.М., Полішук Н.В., Римар Г.А., Рудь І.Г., Седова А.В., Слабко Я.Я., Соколов Я.В., Соколов М.М., Соколюк Г.І., Сухарев П.М., Сич Д.І., Томчук О.Ю., Топішко І.І., Топішко О.І., Ужвенко В.М., Уткіна Н.В., Фаріон І.Д., Царенюк В.М., Цуканов О.Ю., Чабан В.М., Шабанова Н.В., Швандар В.А., Шепшелей І.В., Ярмоленко В.О.
6	Облік доходів та відображення доходів у звітності	Адамик О.В., Артюх І.М., Бакаев О.О., Белий І.Н., Бернадська О.С., Бірючеко С.Ю., Блинда В.В., Бойко В.С., Бондар О.В., Воленюк О.М., Воскресенська Л.С., Гладущенко Т.М., Голуб Н.М., Горохова А.І., Григоращук В.В., Гурнак О.В., Гуцаленко Л.В., Донський Д.О., Еремян Е.М., Ефименко В.І., Заячківська О.В., Зелікман В.Д., Івашевська Е.М., Іщенко Я.П., Катукова А.А., Клименко О.М., Климяк О.С., Ковальчук Н.В., Козлов А., Койчева М.В., Колос Н.М., Комаров А.А., Ксенофонтowa О.В., Кузь В.І., Кулик В.В., Куліш О.М., Курило Г.М., Кушнір Л.А., Лаговська О.А., Лебедзевич Я.В., Лишиленко Л.В., Лисенко Л.І., Мадяр К.Л., Мазейкина О.О., Македонська Н.В., Маренич Т.Г., Мейендорф А.Л., Мельник С.І., Московська О.А., Мошковська О.А., Нижнюеова Г.П., Никифорак І.І., Нужна

		О.А..
--	--	-------

Додаток А

Закінчення табл. А.1

1	2	3
7	Методика контролю доходів, аудит, аналіз, планування, прогнозування та бюджетування	Аль Наджжар Мохаммед Ібрагім, Берлінг Р.З., Букач Б.А., Вечорка Т., Возьянова А.Є., Гоголь Т.А., Голуб Н.М., Гордополов В., Грипів Б.В., Грипів В.Б., Даірбекова А.К., Дема Д.І., Деньга С.М., Дерій В.А., Житний П.Е., Заячківська О.В., Зозуля П.В., Івахненко О.Г., Катукіова А.А., Кириченко Н.О., Колісніченко К.В., Копитко О.В., Коппа Ю.В., Крочук В.М., Кудрявцев В.І., Кульков Ю.А., Кульчицька Р.Б., Лаговська О.А., Лазарькова І.О., Лахтюнова Л.А., Лебедзевич Я.В., Левченко В.А., Лисенко Л.І., Лихо С. Майер В.Ф., Мотигина М.В., Огійчук М.Ф., Половінкіна Г.М., Пономаренко Е.П., Попруга М.П., Прокопьев Е.Ю., Саловська Л.В., Семениченко Ю.К., Силецька Н.В., Сич О.А., Сколотій Л.О., Спиридонов В.В., Спіцина Н.М., Степашко В.С., Стригунова Г.В., Ткаченко О.С., Торчинович А.Н., Труфіна Ж.С., Царенко О.В., Щибиволок З.І.

Додаток Б

Статут приватного торгово-виробничого підприємства “Торговий дім”Чернігівський”

**“Затверджую”
14 січня 2001 року
Засновник підприємства
В. М. Братанов**

**СТАТУТ
приватного торгово-виробничого підприємства
“Торговий дім ”Чернігівський”**

Додаток Б

1. Загальні положення.
2. Приватне торгово-виробниче підприємство ”Торговий дім “Чернігівський” (надалі Підприємство) створено згідно діючого

законодавства України за рішенням засновника - громадянина Братанова Вадима Миколайовича, який мешкає в м.Чернігові, вул.Белова, буд.37/1, кв.65, паспорт: НК №129946, виданий-05.06.96р. Деснянським ВМ УМВС України в Чернігівській області.

3. Скорочена назва Підприємства: ПТВП "ТД "Чернігівський",
4. Місцезнаходження Підприємства: м.Чернігів, вул.Інструментальна, 7.
2. Мета та предмет діяльності Підприємства.

1. Метою створення та діяльності Підприємства є здійснення торгово-виробничої, комерційної, інвестиційної та іншої господарчої діяльності з метою отримання прибутку для задоволення потреб Засновника та членів трудового колективу Підприємства.

2. Предметом діяльності Підприємства є:

- постачання сільгоспвиробникам та іншим споживачам нафтопродуктів, інших енергоносіїв, запчастин, сировини, виробничого та торговельного обладнання, сільгосптехніки, добрив, насіння, кормів та засобів захисту рослин;
- оптова і роздрібна торгівля різними групами та видами продовольчих та непродовольчих товарів вітчизняних та іноземних виробників, в тому числі торгівля алкогольними напоями та тютюновими виробами;
- організація агентської, комісійної, консигнаційної та виїзної торгівлі;
- надання юридичним та фізичним особам різних послуг: маркетингових, агентських, брокерських, інформаційних, консультаційних, посередницьких та інших послуг, не заборонених законодавством;
- надання юридичним та фізичним особам послуг при реалізації ними на товарному ринку України й інших держав продовольчих товарів та іншої продукції; організація та проведення виставок-продажів, торгів, ярмарків, аукціонів, інших торговельних заходів;
- організація мережі пунктів прийому склотари від населення;
- технічне обслуговування та ремонт автомобілів: механічний ремонт, ремонт електроустаткування, ремонт кузовів, ремонт автодеталей, сервісне обслуговування автомобілів - миття, полірування тощо,

Додаток Б

- фарбування, в тому числі за допомогою розпилення фарб, установлення деталей та належностей;
- ремонт, установлення та заміна автопокришок та камер на автомобілі; антикорозійне оброблення кузовів транспортних засобів;
- торгівля (оптова, роздрібна, комісійна) транспортними засобами, запчастинами, агрегатами та автотоварами в порядку, передбаченому законодавством, з правом видачі довідки-рахунку;

- оптова та роздрібна торгівля паливом, мастильними матеріалами тощо; виробництво самостійно та в кооперації продукції виробничо-технічного призначення, пакувальних матеріалів та тари (в тому числі поліетиленової), товарів народного споживання, меблів;
- переробка та виробництво технічного паперу, пакувальних матеріалів, разового посуду, іншої продукції;
- переробка ділової деревини, виготовлення лісоматеріалів, в тому числі на замовлення юридичних та фізичних осіб, товарів народного споживання, меблів;
- організація робіт по пакуванню(перепакуванню) різних товарів, продукції, продуктів харчування, в тому числі розподілення на дрібні партії, розфасування в менші ємності, розлив у пляшки для оптової та роздрібно торгівлі, а також на замовлення юридичних та фізичних осіб;
- закупівля сільгосппродукції і продуктів її переробки у населення та інших виробників за готівку та на інших умовах;
- переробка, зберігання та реалізація сільськогосподарської продукції.
- обробка лісоматеріалів(сировини) та виробництво будівельних та побутових матеріалів, конструкцій, меблів та стільців;
- переробка відходів виробництва та побутових відходів;
- міжнародні та внутрішні перевезення вантажів і пасажирів автомобільним транспортом, надання складських та експедиційних послуг;
- виконання різноманітних послуг та робіт клієнтам: столярних, слюсарних, оздоблювальних, художньо-оформлювальних та інших робіт;
- розробка власними силами та на договірних засадах проектно-кошторисної документації, а також здійснення будівельно-монтажних та ремонтних робіт, надання послуг при будівництві різних об'єктів, виробництво будматеріалів та конструкцій: ремонт будівель та споруд не виробничого призначення, ремонт та будівництво житла на замовлення населення.

2.3. Види діяльності, що регулюються державою, Підприємство

Додаток Б

здійснює після отримання відповідного дозволу (ліцензії).

2.4. Підприємство здійснює й інші види діяльності, якщо вони не заборонені законодавством України та відповідають меті створення та діяльності Підприємства.

3. Правовий статус Підприємства.

3.1. Підприємство є юридичною особою, має самостійний баланс та

відокремлене майно, рахунки в установах банку, круглу печатку зі своїм повним найменуванням та емблемою, яка затверджується Засновником підприємства, товарний знак, який реєструється у встановленому законом порядку, кутовий штамп, інші технічні печатки та штампи, фірмовий бланк.

3.2. Підприємство набуває прав юридичної особи з моменту його державної реєстрації.

3.3. Підприємство для досягнення мети своєї статутної діяльності має право від свого імені укласти угоди цивільно-правового характеру, набувати майнових і особистих немайнових прав та нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем в суді, арбітражному та третейському суді.

3.4. Підприємство у встановленому законом порядку бере участь у зовнішньоекономічній діяльності та здійснює експортно-імпорتنі операції, включаючи товарообмін, посередницькі та інші операції.

3.5. Підприємство володіє та користується майном, що закріплено за ним, включаючи майно, що передане Підприємству Засновником.

Підприємство здійснює володіння, користування і розпорядження цим майном, згідно з метою своєї статутної діяльності, призначенням майна, рішень Засновника та діючим законодавством України.

3.6. Підприємство не відповідає по зобов'язаннях Засновника, Засновник не відповідає по зобов'язаннях Підприємства.

Підприємство відповідає по своїх зобов'язаннях всім своїм майном, на яке може бути накладене стягнення згідно з законодавством України.

3.7. Підприємство може створювати філії та представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи на території України і за кордоном в порядку, передбаченому законодавством, наділяти їх майновими і грошовими коштами.

3.8. Підприємство має право створювати разом з іншими українськими та іноземними юридичними та фізичними особами на території України і за кордоном спільні підприємства, організації, господарські товариства з правами юридичної особи та організації некомерційного характеру, розміщувати кошти у сертифікатах банків та інших цінних паперах, що знаходяться в обігу, проводити операції на товарних, фондових та валютній біржах(самостійно або через

Додаток Б

уповноважених суб'єктів).

3.9. Підприємство має право продавати, передавати безкоштовно, обмінювати, передавати в оренду юридичним та фізичним особам засоби виробництва та інші матеріальні цінності, використовувати та відчужувати їх іншим чином, якщо це не суперечить законодавству та чинному статуту.

3.10. Підприємство має право укласти угоди (контракти) купівлі-продажу, міни, підряду, страхування майна, перевезень, лізингу, зберігання, доручення, комісії та інші угоди, здійснювати операції з

векселями в порядку, передбаченому законодавством.

Підприємство вільне у виборі предмету угод, визначенні умов господарських взаємовідносин, які не суперечать діючому законодавству України та цьому статуту.

3.11. Підприємство має право виступати поручителем та гарантом за третіх осіб, укладати кредитні угоди та договори застави.

3.12. Підприємство самостійно розробляє плани соціального розвитку трудового колективу. Підприємство має право надавати безпроцентні позики та встановлювати інші соціальні пільги своїм працівникам.

4. Зовнішньоекономічна діяльність.

4.1. Підприємство має право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність згідно предмету своєї статутної діяльності та законодавства України.

У процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності Підприємство користується в повному обсязі правами суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, наданими законодавством України.

4.2. Зовнішньоекономічні договори, контракти підписуються Директором Підприємства або іншою особою, що діє на підставі доручення, підписаного керівником, або посадовою особою, яка діє згідно наказу про розподіл обов'язків.

5. Майно та прибуток Підприємства.

5.1. Майно Підприємства становлять основні фонди та оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства.

5.2. Майно Підприємства може утворюватись за рахунок: внесків Засновника; доходів, одержаних від реалізації продукції (послуг), а також від інших видів господарської діяльності; доходів від цінних паперів та інвестицій; кредитів банків та інших кредиторів; придбання майна інших підприємств; безоплатних або благодійних внесків організацій, підприємств та громадян; інших джерел не заборонених законодавством.

Додаток Б

Засновник вправі здійснювати тимчасову, безпроцентну, зворотну фінансову допомогу Підприємству у разі необхідності виконання статутних завдань.

5.3. Статутний фонд Підприємства становить 1000 (одна тисяча) гривень. Він створюється за рахунок грошових та майнових внесків, які Засновник в будь-який час передає на баланс Підприємства в залежності від потреб Підприємства.

5.4. Підприємство може поєднувати частину свого майна і коштів з майном та коштами приватних, кооперативних, громадських підприємств і

організацій з метою організації спільного виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг, зокрема шляхом організації господарських товариств та спільних підприємств з іноземними партнерами.

5.5. Прибуток Підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат. Чистий прибуток (після сплати податків та інших платежів до бюджету, виконання зобов'язань, розрахунків з кредиторами) залишається у розпорядженні Підприємства.

5.6. Засновник має право на отримання доходів від статутної діяльності Підприємства, як його власник. Розміри відрахувань Засновнику визначаються ним на підставі розміру одержаного прибутку, планів виробничого та соціального розвитку Підприємства. В разі збитковості, Підприємство звільняється від відрахувань Засновнику.

6. Права та обов'язки Засновника.

6.1. Засновник Підприємства має право:

- брати участь в управлінні справами Підприємства безпосередньо - виконувати функції керівника, згідно власного рішення та чинного законодавства;
- одержувати інформацію про діяльність Підприємства, знайомитись з усіма документами, не втручаючись в оперативну діяльність керівника;
- щоквартально отримувати прибуток від статутної діяльності Підприємства.

6.2. Засновник Підприємства зобов'язаний: не розголошувати конфіденційну інформацію про діяльність Підприємства; всебічно сприяти Підприємству у його розвитку та діяльності.

7. Органи управління Підприємства.

7.1. Виконавчим органом Підприємства є Директор, який призначається Засновником на строк до трьох років. Інші посадові особи

Додаток Б

призначаються на посаду Директором підприємства по узгодженню з Засновником.

З Директором Підприємства може бути укладено контракт в порядку, передбаченому законодавством. При найму Директора Засновник визначає обсяг його повноважень у дорученні.

7.2. Директор Підприємства має право:

- діяти від імені Підприємства, репрезентувати його в усіх установах, підприємствах і організаціях в Україні та за її межами;
- укладати будь-які угоди від імені Підприємства у межах наданих повноважень, видавати доручення, відкривати в установах банків рахунки;

- затверджувати поточні плани діяльності Підприємства, які необхідні для вирішення його статутних завдань;
- затверджувати ціни на продукцію та тарифи на послуги;
- затверджувати нормативні акти, що визначають відносини між підрозділами і філіями Підприємства;
- приймати на роботу і звільняти з роботи працівників Підприємства, застосовувати до них заходи заохочення і накладати стягнення;
- приймати рішення щодо інших питань поточної діяльності Підприємства.

7.3. Директор подає на затвердження Засновника річний фінансовий звіт та баланс Підприємства, забезпечує виконання рішень Засновника, що стосуються управління Підприємством.

Лише за згодою Засновника Директор підприємства вирішує такі питання: одержання довгострокових кредитів; участь Підприємства у господарських товариствах, об'єднаннях тощо; затвердження щорічного кошторису, штатного розкладу, окладів посадових осіб Підприємства, показники, розмір та строки їх преміювання.

8. Трудові правовідносини.

8.1. Органом самоврядування трудового колективу Підприємства є збори трудового колективу Підприємства. Трудовий колектив Підприємства на зборах: розглядає і затверджує проект колективного договору; розглядає і вирішує питання самоврядування трудового колективу; визначає і затверджує перелік і порядок надання працівникам Підприємства соціальних пільг.

Кожний член трудового колективу має у зборах один голос. Збори є правомочними, якщо на них присутні не менш ніж 3/4 членів трудового колективу Підприємства. Рішення приймаються простою більшістю голосів присутніх на зборах.

Додаток Б

8.2. Підприємство наймає на роботу громадян на підставі діючого трудового законодавства України, самостійно розробляє та затверджує штатний розклад, визначає * оклади, форми і системи оплати праці працівників Підприємства.

8.3. Трудові доходи найманого працівника Підприємства визначаються трудовим договором відповідно до законодавства України, а для інших працівників - угодою між ними. Мінімальний розмір оплати праці найманих працівників не може бути менше від мінімуму оплати праці, який встановлюється законодавчими актами України.

9. Облік та звітність.

9.1. Підприємство здійснює оперативний і бухгалтерський облік

результатів своєї діяльності, веде статистичний звітність.

9.2. Підприємство та його посадові особи несуть встановлену законодавством відповідальність за достовірність даних, що містяться у річному фінансовому звіті.

10. Реорганізація та ліквідація Підприємства.

10.1. Реорганізація Підприємства (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) відбувається за рішенням Засновника Підприємства. В разі реорганізації Підприємства його права та обов'язки переходять до правонаступників.

10.2. Ліквідація Підприємства відбувається за рішенням Засновника Підприємства або за рішенням суду у випадках та порядку, що передбачені законодавством України.

10.3. Ліквідація Підприємства проводиться ліквідаційною комісією, що призначається Засновником, або призначеною судом, арбітражним судом.

10.4. Ліквідаційна комісія вміщує в офіційній пресі за місцем знаходження Підприємства публікацію про порядок та строки ліквідації Підприємства.

10.5. З моменту призначення ліквідаційної комісії до неї переходять всі повноваження по управлінню справами Підприємства.

10.6. Ліквідаційна комісія: оцінює наявне майно Підприємства; виявляє дебіторів та кредиторів Підприємства і проводить розрахунки з ними; вживає заходів щодо сплати боргів Підприємства третім особам, а також його Засновнику; складає ліквідаційний баланс і подає його органу, що прийняв рішення про ліквідацію. Решта майна Підприємства, що залишились після розрахунків з бюджетом, оплати праці осіб, що працюють на умовах найму,

Додаток Б

розрахунків з кредиторами, переходить у розпорядження Засновника.

10.7. Підприємство визнається реорганізованим або ліквідованим, з моменту виключення його з державного реєстру.

11. Внесення змін до статуту.

11.1. Внесення змін та доповнень до статуту Підприємства є компетенцією Засновника. Прийняті зміни підлягають державній реєстрації у порядку та строки, які передбачені законодавством України.

Засновник
Підприємства
Братанов В.М.

Додаток В

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
ПТВП "ТД"Чернігівський"

Територія **ЧЕРНІГІВСЬКА**

Організаційно- правова форма господарювання **Приватне підприємство**

Орган державного управління

Вид економічної діяльності **Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів**

Середня кількість працівників **4**

Одиниця виміру: **тис. грн**

Адреса, телефон **Інструментальна., буд. 7, м. ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА обл., 14037**

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КОДУ

за КВЕД

Коди				
2	0	1	3	1
31275614				
7400000000				
120				
45.31				

1.Баланс
на 31 грудня 2013 р.

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	020	-	-
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	8,0	7,5
первісна вартість	031	8,4	8,4
знос	032	(0,4)	(0,9)
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	-	-
первісна вартість	036	-	-
накопичена амортизація	037	(-)	(-)
Довгострокові фінансові інвестиції	040	-	-
Інші необоротні активи	070	-	-
Усього за розділом I	080	8,0	7,5
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	205,1	359,0
Поточні біологічні активи	110	-	-
Готова продукція	130	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	-	-
первісна вартість	161	-	-
резерв сумнівних боргів	162	(-)	(-)
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	53,0	63,7
Поточні фінансові інвестиції	220	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	1,4	7,3
у тому числі в касі	231	-	-
в іноземній валюті	240	-	-
Інші оборотні активи	250	-	-
Усього за розділом II	260	259,5	430,0
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	-	-
Баланс	280	267,5	437,5

Додаток В

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	-	-
Додатковий капітал	320	-	-
Резервний капітал	340	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	126,1	197,2
Неоплачений капітал	360	(-)	(-)
Усього за розділом I	380	126,1	197,2
II. Забезпечення наступних витрат і цільове фінансування	430	-	-
III. Довгострокові зобов'язання	480	-	-
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1,9	0,8
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом	550	6,1	6,1
зі страхування	570	-	-
з оплати праці*	580	1,8	1,9
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605	-	-
Інші поточні зобов'язання	610	131,6	231,5
Усього за розділом IV	620	141,4	240,3
V. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	267,5	437,5

* 3 рядка 580 графа 4

Прострочені зобов'язання з оплати праці

(665)

-

2. Звіт про фінансові результати за Рік 2013

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

СТАТТЯ	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	1 392,7	-
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	020	(232,1)	(-)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (010-020)	030	1 160,6	-
Інші операційні доходи	040	-	-
Інші доходи	050	-	-
Разом чисті доходи (030+040+050)	070	1 160,6	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	080	(939,1)	(-)
Інші операційні витрати	090	(133,1)	(-)
у тому числі:	091	-	-
	092	-	-
Інші витрати	100	(-)	(-)
Разом витрати (080+090+100)	120	(1 072,2)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування (070-120)	130	88,4	-
Податок на прибуток	140	(17,3)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (130-140)	150	71,1	-
Забезпечення матеріального заохочення	160	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та дохід від зміни вартості поточних біологічних активів	201	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та витрати від зміни вартості поточних біологічних активів	202	-	-

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

Братанов Вадим Миколайович

(ініціали, прізвище)

Бруй Тамара Григорівна

(ініціали, прізвище)

Додаток Г

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
ПТВП "ТД"Чернігівський"

Територія **ЧЕРНІГІВСЬКА**

Організаційно-правова форма господарювання **Приватне підприємство**

Вид економічної діяльності **Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів**

Середня кількість працівників, осіб **4**

Одиниця виміру: **тис. грн. з одним десятковим знаком**

Адреса, телефон **Інструментальна, буд. 7, м. ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА обл., 14037**

Дата(рік,місяць,число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

Коди		
2015	01	01
31275614		
7400000000		
120		
45.31		

1.Баланс на 31 грудня 2014 р.

Актив	Форма № 1-м		Код за ДКУД		1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду		
1	2	3	4		
I. Необоротні активи					
Незавершені капітальні інвестиції					
Основні засоби	1005	-	-		
первісна вартість	1010	7,5	6,9		
знос	1011	8,4	8,4		
Довгострокові біологічні активи	1012	(0,9)	(1,5)		
Довгострокові фінансові інвестиції	1020	-	-		
Інші необоротні активи	1030	-	-		
Усього за розділом I	1090	-	-		
II. Оборотні активи					
Засапи	1095	7,5	6,9		
у тому числі готова продукція	1100	359,0	534,5		
Поточні біологічні активи	1103	-	-		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1110	-	-		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1125	63,7	53,9		
у тому числі з податку на прибуток	1135	-	-		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1136	-	-		
Поточні фінансові інвестиції	1155	-	23,3		
Гроші та їх еквіваленти	1160	-	-		
Витрати майбутніх періодів	1165	7,3	29,3		
Інші оборотні активи	1170	-	-		
Усього за розділом II	1190	-	-		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття					
Баланс	1195	430,0	641,0		
	1200	-	-		
	1300	437,5	647,9		

Додаток Г

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	197,2	293,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	197,2	293,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0,8	-
товари, роботи, послуги	1615	-	-
розрахунками з бюджетом	1620	6,1	14,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	6,9
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	1,9	2,0
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	231,5	337,7
Усього за розділом III	1695	240,3	354,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	437,5	647,9

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2014

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м За звітний період	Код за ДКУД 1801007 За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 515,8	-
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 515,8	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 245,1)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(152,8)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 397,9)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	117,9	-
Податок на прибуток	2300	(21,2)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	96,7	-

Керівник

(підпис)

Братанов Вадим Миколайович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Бруй Тамара Григорівна

(ініціали, прізвище)

Додаток Д

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство	ПТВП "ТД" Чернігівський"	Дата(рік,місяць,число)	Коди
Територія	ЧЕРНІГІВСЬКА	за ЄДРПОУ	2016 01 01 31275614
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне підприємство	за КОАТУУ	7410136600
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля деталями та приладами для автотransпортних засобів	за КОПФГ	120
Середня кількість працівників, осіб	4	за КВЕД	45.31 ✓
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон	Інструментальна, буд. 7, м. ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА обл., 14037		723437

1.Баланс на 31 грудня 2015 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	6,9	6,3
первісна вартість	1011	8,4	8,4
знос	1012 (1,5)	(2,1)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6,9	6,3
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	534,5	707,6
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	53,9	75,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	23,3	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	29,3	9,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	641,0	792,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	647,9	798,3

Додаток Д

Пасив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	293,9	429,3
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	293,9	429,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	6,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	26,8
розрахунками з бюджетом	1620	14,3	13,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	6,9	8,7
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	2,0	1,7
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	337,7	321,4
Усього за розділом III	1695	354,0	363,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	647,9	798,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2015

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 212,2	1 515,8	
Інші операційні доходи	2120	-	-	
Інші доходи	2240	-	-	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2 212,2	1 515,8	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 881,6)	(1 245,1)	
Інші операційні витрати	2180	(165,5)	(152,8)	
Інші витрати	2270	(-)	(-)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(2 047,1)	(1 397,9)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	165,1	117,9	
Податок на прибуток	2300	(29,7)	(21,2)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	135,4	96,7	

Керівник

(підпис)

Братанов Вадим Миколайович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Бруй Тамара Григорівна

(ініціали, прізвище)

Додаток Е

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
ПТВП "ТД"Чернігівський"

Територія **ЧЕРНІГІВСЬКА**

Організаційно-правова форма господарювання **Приватне підприємство**

Вид економічної діяльності **Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів**

Середня кількість працівників, осіб **4**

Одиниця виміру: **тис. грн. з одним десятковим знаком**

Адреса, телефон **Інструментальна., буд. 7, м. ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА обл., 14037**

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди

2017 01 01

31275614

7410136600

120

45.31

723437

1.Баланс на 31 грудня 2016 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	6,3	5,8
первісна вартість	1011	8,4	8,4
знос	1012	(2,1)	(2,6)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6,3	5,8
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	707,6	724,1
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	75,3	74,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	0,5
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	9,1	11,2
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	792,0	810,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	798,3	816,3

Додаток Е

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	429,3	468,6
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	429,3	468,6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	6,0	13,6
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	26,8	25,8
розрахунками з бюджетом	1620	13,1	2,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	1,7	2,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	321,4	303,5
Усього за розділом III	1695	363,0	334,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	798,3	816,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2016

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 790,0		2 212,2
Інші операційні доходи	2120	-		-
Інші доходи	2240	-		-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 790,0		2 212,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 549,1)		(1 881,6)
Інші операційні витрати	2180	(193,0)		(165,5)
Інші витрати	2270	(-)		(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 742,1)		(2 047,1)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	47,9		165,1
Податок на прибуток	2300	(8,6)		(29,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	39,3		135,4

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

Братанов Вадим Миколайович

(ініціали, прізвище)

Бруй Тамара Григорівна

(ініціали, прізвище)

Додаток Ж

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
ПТВП "ТД"Чернігівський"

Територія **ЧЕРНІГІВСЬКА**

Організаційно-правова форма господарювання **Приватне підприємство**

Вид економічної діяльності **Оптова торгівля деталями та приладами для автотранспортних засобів**

Середня кількість працівників, осіб **3**

Одиниця виміру: **тис. грн. з одним десятковим знаком**

Адреса, телефон **Інструментальна., буд. 7, м. ЧЕРНІГІВ, ЧЕРНІГІВСЬКА обл., 14037**

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2018	01	01
31275614		
7410136600		
120		
45.31		

1.Баланс на 31 грудня 2017 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД **1801006**

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	5,8	5,2
первісна вартість	1011	8,4	8,4
знос	1012	(2,6)	(3,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5,8	5,2
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	724,1	750,5
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	74,7	82,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0,5	0,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	11,2	27,4
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	810,5	861,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	816,3	866,7

Закінчення табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Інші операційні витрати	2180	-133,1	-152,8	-165,5	-193,00	-249,9	-19,70	14,80%	-12,70	8,31%	27,50	-16,62%	-56,90	29,48%
Інші витрати	2270	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	-1072,2	-1397,9	-2047,1	-1742,10	-2197,9	-325,70	30,38%	-649,20	46,44%	-305,00	14,90%	-455,80	26,16%
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	88,40	117,9	165,1	47,90	39,4	29,50	33,37%	47,20	40,03%	117,20	70,99%	-8,50	-17,75%
Податок на прибуток	2300	-17,3	-21,2	-29,7	-8,60	-7,1	-3,90	22,54%	-8,50	40,09%	-21,10	71,04%	1,50	-17,44%
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	71,1	96,7	135,4	39,30	32,3	25,60	36,01%	38,70	40,02%	96,10	70,97%	-7,00	-17,81%

